

Colecția ISTORII SECRETE

Vol. 56 prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Industriașii care au ridicat România modernă și biografiile lor controversate

INTEGRAL

Vol. 56

bună

Industriașii care au ridicat România modernă și biografiile lor controversate

Colecția ISTORII SECRETE
prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Colecția: **ISTORII SECRETE**
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BOERESCU, DAN-SILVIU

**Industriașii care au ridicat România modernă și biografiile
lor controversate : docu-drame și mituri istorice însoțite de consemnări
din presă / prezentate de Dan-Silviu Boerescu. - București : Integral, 2019**

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-310-8

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-310-8

Industriașii care au ridicat România modernă și biografiile lor controversate

Docu-drame și mituri istorice
însoțite de consemnări din presă
prezentate de Dan-Silviu Boerescu

INTEGRAL

Sumar

**Dumitru Marinescu-Bragadiru,
cel mai mare berar român din istorie / 7**

**De la Huși în New Jersey, călătoria
„locomotivei industriei românești” – Nicolae Malaxa / 17**

**Max Auschnitt, peste timp – între partidele de poker
cu Carol al II-lea și... palatul poleit cu aur al lui Gigi Becali / 41**

**Sfârșitul tragic al lui Dumitru Mociorniță –
„Regele Pantofilor” de altădată / 67**

**Bănățeanul Jacob Muschong și milioanele făcute din cărămizi,
care au dus la infarctul unui bărbat în putere / 77**

**Ion Gigurtu și povestea secretă a Societății „Mica”
și a aurului românesc în perioada interbelică / 85**

**Cum a ajuns cerșetor Barbu Drugă, milionarul oltean
de la Cetate și proprietarul celei mai performante mori
din Europa Răsăriteană / 99**

Lămuriri bibliografice / 105

Dumitru Marinescu-Bragadiru, cel mai mare berar român din istorie

Nu toate marile averi de altădată au avut la bază moșiile enorme moștenite de la predecesori iluștri. Există și cazuri diametral opuse, de oameni care au plecat de la zero și au construit bucatăică cu bucatăică incredibile imperii antreprenoriale, pornind adesea de la exploatarea cu cap a micilor plăceri ale oamenilor obișnuiți.

Românii au fost, în vremurile de altădată, în primul rând mari consumatori de vin și țuică, iar „berea a pătruns mai târziu la noi și a început a avea căutare, pe scară largă, după 1880. La început, berea, venită din Occident, a constituit un lux, ca mai toate produsele importate. De altfel, nici nu avea prea mare căutare, vinurile noastre românești, atât de bune, satisfăcând toate gusturile. Treptat, însă, au apărut fabricile de bere (încă de la începutul secolului al XIX-lea), mai apoi localurile specializate. Chiar dacă românilor le-a trebuit ceva timp pentru a aprecia

calitățile acestui produs, berea, o dată ajunsă pe piață, a început să concureze vinul. Cel dintâi local de acest gen se pare că a fost cel al lui Georges Kosman, care reunea și berăria, și bodega, unde se adunau, la mesele umbrite de marii castani, o serie de bucureșteni de vază ai orașului. Acolo a început să funcționeze și firma lui Ignat Mircea. Una dintre cele mai vechi și vestite berării din Capitală a fost cea a fraților Mircea: Nicolae, Victor și Ignat, veniți în București din Transilvania, la sfârșitul secolului al XIX-lea. La început, berăria și-a desfășurat activitatea în Hanul Zlătari, de pe Calea Victoriei, apoi s-a mutat în clădirea unde este astăzi restaurantul Carul cu Bere, edificiu ridicat în 1879 de către un arhitect austriac. Berăria avea inscripționat pe firmă un car încărcat cu butoaie de bere, tras de doi cai, și inscripția *La carul cu bere*, umoristul Vasile Pop spunându-i, însă, *La berea cu carul*. Localul, care poate fi admirat și astăzi pentru decorațiunile sale interioare – picturi murale, vitralii, lambriuri, stucaturi și elemente de feronerie –, a ajuns vestit nu doar datorită berii, care se servea direct din butoaie, dar și din pricina preparatelor sale culinare. Printre specialitățile casei, un loc de frunte l-au avut crenvurștii cu hrean. La fel de apreciată era și salata de boeuf. Nicolae Mircea, rămas singurul patron al berăriei, după despărțirea, într-ale negoțului, de frații săi, era foarte priceput și la vinuri, pe care le aducea din cele mai renumite podgorii, le păstra în condiții speciale câțiva ani, și numai după aceea le dădea mușterilor, fini cunoscători. George Coșbuc obișnuia să vină, adesea, în acest local, unde, alături de Octavian Goga, I.L. Caragiale și mulți alții petrecea nopți albe cu vin, bere și poezie”.

În 1893, I.L. Caragiale a deschis, în asociație cu un consilier comunal, un anume Mihalcea, o berărie numită „Mihalcea și

Caragiale”, spre „stupoarea boemei literare, care nu putea asocia harul scriitorului cu o îndeletnicire atât de prozaică. Cu toate că berăria nu a avut cine știe ce succes, Caragiale s-a încăpățânat să deschidă și o altă berărie, Gambrinus, în 1901, care a rezistat, totuși, mai mult decît toate celelalte pe care le luase în antrepriză. Avîndu-l casier pe poetul Ion Păun-Pincio, el se lupta s-o scoată la capăt cu datoriile și cu Fiscul, motiv pentru care prietenii îl necăjeau într-una pentru alegerea făcută”. Răspunsul hazos a venit natural: „Iancu Luca Caragiale/ Vinde berea cu măsură,/ Face și literatură,/ Însă nu face parale”.

În cartierele mărginașe, pentru muzică și petreceri lumea se ducea la grădinile fabricilor de bere Luther și Oppler, iar mai târziu, la cea a lui Dumitru Marinescu-Bragadiru, la capătul Căii Rahova. Muzica se asculta „cu bere proaspătă, cu crenvurști, cu șuncă, unt și ridichi”. La începutul secolului XX, este amintit faptul că, la Grădina Bragadiru, la fel și la Oteteleșanu și la grădina cafenelei de la Hotel Bulevard, „în locul muzicilor militare începuseră să cânte orchestre în felul celor din Praterul vienez, conduse de dirijori ca Peters sau Eduard Strauss”, aduși special de la Viena.

Primul industriaș care a obținut autorizație să construiască o fabrică de bere (unde va pe la marginea Bucureștiului) a fost un anume Johann „Neamțul”, încă în 1806. Mai târziu, în anul 1815, printr-un alt „privilegiu” i s-a reatestat calitatea de prim-berar al capitalei Țării Românești. Documentul, semnat de Vodă Caragea, preciza că „nimeni altul să nu aibă slobozenie să deschiză asemenea fabrică”, pentru că dintre „pămîntenii țării nu s-a găsit nimeni cu știință de acest meșteșug”. C.C. Giurescu, în *Istoria Bucureștilor*, notează: „... În planul lui Borroczin (1844-1846) – o hartă militară în care apar principalele edificii și locuri

de petrecere ale orașului – este menționată existența, pe malul stâng al Dâmboviței, la sud-vest de Biserica Sfântul Nicolae, a unei berării”. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, apar alte patru mari fabrici de bere. Proprietari: Carol Oppler, Frații Ziepzer, Erhardt Luther și românul Dumitru Marinescu-Bragadiru.

Personajul care a însuflețit efectiv berea în România a fost acest român neaoș, cu o activitate extraordinară în domeniu, despre care povestește și Aurora Nicolau în *Tainica inimă a Bucureștilor*. La sfârșitul secolului al XIX-lea, negustorul Dumitru Marinescu-„Bragadiru” cumpăra un teren imens, de 70.000 metri pătrați, în apropierea centrului Bucureștiului, pe Calea Rahovei, fosta Cale a Calîței. Explicația numelui de familie extins al întreprinzătorului nu sta în vreun titlu autohton de noblețe, ci în faptul că fostul ager băiat de prăvălie, din banii agonisiți în timpul Războiului de Independență, când a vândut rachiu Armatei și spirt spitalelor, și-a construit în comuna Bragadiru o primă fabrică de alcool rafinat. (Mai apoi, și-a cumpărat acolo moșie și a răsplătit comuna-satelit a Bucureștilor cu o seamă de edificii de interes obștesc – școala, biserica și primăria, toate ridicate pe banii lui.) Pe terenul cumpărat în miezul orașului își va investi banii făcuți din afacerile cu spirt și alcool rafinat în construirea unei fabrici de bere, clădirile industriale ce formau fabrica, palatul-cazinou și casele din vecinătate fiind proiectate în 1894 de firma germană din Erfurt „J.A.T.Opf & Sohne”, avându-l ca arhitect principal pe Anton Schuckerl. Proiectul se va dovedi unul uriaș, aproape de neconceput pentru acea vreme, dar va fi dus la bun sfârșit în ciuda pronosticurilor pesimiste ale „cunoscătorilor”, care nu-și imaginau că un român neaoș ar fi putut fi în stare de așa ceva.

Dar biografia lui Dumitru Marinescu-Bragadiru a fost una încărcată de performanțe neverosimile în domeniul afacerilor, dublate însă de o generozitate fără seamăn, de pe urma căreia au beneficiat deopotrivă oamenii și orașul. Omul care a adunat cea de-a doua mare avere a timpului său după cea a lui Cantacuzino-Nababul s-a ivit pe lume în familia șindrilarului Marin, sărac dar onest, care avea „o spuză de copii”. Termină clasele primare cu învățătorul „musiu Hristache Ioanin” și e trimis să muncească la „chir Iancu Ștefănescu, racheriu și cofetar lângă Piața Albă”, preotul fiind binevoitorul care-l va recomanda viitorului patron: „E tare ca fierul, sparge piatra în patru și nu se codește de muncă”. Născut în anul 1842, Dumitru Marinescu și-a început ucenicia la o vârstă fragedă (doar 12 ani!), cărând apă din râu cu cobilița pentru producătorul artizanal de rachiu, care, apreciindu-i cinstea și hărnicia, îl va lua asociat și-i va da pe mână prăvălia când pleca la băi, apoi, în 1866, îi va lăsa moștenire afacerea sa. Tânărul întreprinzător avea „nas” pentru oportunitățile comerciale, așa că, după ce, o vreme, a cumpărat pe datorie rachiu și alte țării de la negustorii greci, a luat în arendă mai multe fabrici de spirt, după care a înțeles că nu trebuia să depindă de hachițele furnizorilor și a decis să-și construiască propria fabrică, cea de la Bragadiru, prima sa afacere de anvergură națională, care-i va produce cheagul necesar dezvoltărilor ulterioare. Dumitru Marinescu a încheiat un prim mare contract cu Armata Română și a fost principalul furnizor de spirt pentru nevoile frontului în timpul Războiului de Independență de la 1877-1878.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, în partea de sud a României producția de bere era slab dezvoltată, dar concentrată în București. Dumitru Marinescu-Bragadiru s-a dovedit din nou

un vizionar și a purces la achiziționarea de mari suprafețe de teren în chiar inima Bucureștilor, în apropiere de Piața Principesa Maria (astăzi Piața George Coșbuc) și a înființat fabrica sa de bere pe data de 9 aprilie 1895. Pe atunci, în oraș mai produceau încă două asemenea fabrici, ale nemților Luther („Fabrica de bere Grivița”) și Oppler, „dar tocmai pentru că Bragadiru era un om harnic, cinstit și inteligent, a reușit în scurt timp de la înființarea fabricii să depășească nivelul de producție al celor doi concurenți. Astfel se face că în 1901 fabrica era dotată cu mașini cu abur de 120 cai putere ce prelucrau orzul de pe meleagurile noastre și hameiul din Boemia. Producția zilnică era de 12.000 litri de bere, realizată cu numai 60 de lucrători. Peste 20 de ani aveau să apară 12 secții la care puteau lucra 261 de oameni”. Urmările acestei politici au fost pozitive pentru toată lumea: „Cronicile de la 1901 arată că fabrica lui Bragadiru avea dotări de ultimă oră și producea peste trei milioane de litri de bere, comparativ cu numai două milioane cât scoteau fabricile nemților. (...) Bragadiru a donat primăriei 2 hectare din terenul lui pentru construirea Bulevardului Coșbuc de azi și a construit pe cheltuiala lui prima rețea telefonică din România, cu stâlpi de telegraf ce făceau legătura între fabrica din București și moșia de la Bragadiru”.

În anul 1909, Fabrica de Bere Bragadiru a fost organizată ca societate pe acțiuni, una dintre primele din țară în industria alimentară. Tot atunci, pentru a supraveghea îndeaproape activitatea fabricii, stabilește reședința familiei în imediata ei apropiere: „Hărțile din 1911 ale Bucureștiului, identificând orașul și construcțiile sale, prezintă Fabrica de Bere pe o suprafață de 6,2 hectare de teren care se întindea de la Filaret până la grădina Băicoianu. Clădirea apare pentru prima dată reprezentată

pe planurile realizate de Institutul Geografic al Armatei în anii 1895-1899 și 1911”.

Fără a nega meritele de pionierat ale concurenților săi, Bragadiru s-a inspirat copios din strategia acestora. Construcția „Colosului”, așa cum era cunoscut palatul-cazinou adiacent fabricii la începuturile sale, a fost menită ca spațiu de recreere, „respectând astfel o tradiție a fabricilor de bere de a avea și un local în vecinătate, așa cum era Grădina de vară «Eliseul Luther» sau braseria, restaurantul și sala de spectacole și bal «Colosseul Oppler»”, dispărute în totalitate astăzi. Palatul Bragadiru, avea o „concepție arhitecturală eclectică cu un repertoriu decorativ bogat folosit armonic la compoziția fațadei și decorarea interioarelor”. Compusă dintr-o spectaculoasă sală de bal, care putea funcționa și ca sală de teatru, de cinema sau de concerte, o bibliotecă, o popicărie, numeroase camere, magazine și birouri ce funcționau la parter, clădirea era o „structură impresionantă ce îmbina stilurile celor mai renumite clădiri ale timpului: Camera de Comerț, Poșta Română, Casa de Economii și Consemnațiuni (CEC) și clădirea Curții Supreme de Justiție, toate construite în aceeași perioadă”.

Inițiativele inovatoare ale lui Bragadiru au continuat și în domeniul politicii de resurse umane (cum s-ar spune azi): „Ca să poată face concurență celorlalte două mari fabrici de bere din București – Luther și Oppler – s-a ocupat de atragerea salariaților: le-a construit locuințe în apropierea fabricii, iar copiilor acestora care se duceau la școală le-a oferit un pahar cu lapte și un covrig” (primul program „cornul și laptele!”). Salariații aveau concediu plătit și beneficiau de asigurări sociale. Accesul la popicăria Colosseumului era gratuit pentru distracția lucrătorilor.

Duminica, patronul le dădea liber muncitorilor și, chiar și, vizitiului său, mergând pe jos la biserică.

Pe plan personal, Dumitru Marinescu a fost răsplătit cu o frumoasă familie, căsătorindu-se, din dragoste, în 1868, cu Matilda Schwartz, care i-a făcut șapte copii: cinci fete și doi băieți, însă soția i-a murit, la numai 35 de ani, de scarlatină. În 1894, s-a recăsătorit strategic cu Sofia, văduva fabricantului de bere Luther, de care a divorțat însă la scurtă vreme.

Bragadiru a refuzat să intre în politică, „în ciuda ofertelor ce i s-au făcut de-a lungul timpului de a candida pentru Cameră sau Senat. I s-a oferit și postul de ministru al comunicațiilor, dar l-a refuzat, preferând să-și vadă de afaceri și de actele de caritate: a trimis la studii în străinătate numeroși studenți, în încercarea de a crea o clasă de tineri pricepuți în comerț, agricultură și horticultură”.

Carismaticul și intuitivul om de afaceri, comparabil, ca dimensiune economică, cu Nicolae Malaxa, Max Auschnitt sau Dumitru Mociorniță de mai târziu, intenționa să meargă mai departe și să construiască un al doilea mare local, cu hotel de lux și restaurant, în centrul Capitalei, dar n-a mai apucat să-și ducă planurile la îndeplinire, murind în 1915, în urma unei crize cardiace. După decesul lui, averea a fost, decenii întregi, „ținută laolaltă de fiul cel mare al lui Bragadiru, Dumitru”. În timpul războiului și după 1947, „familia s-a împrăștiat pe mai multe continente. Cei care au rămas în țară au fost dați afară din casă sau azvârliți în închisoare”. Pe 11 iunie 1948 – culmea, nume dat bulevardului din apropiere! – comuniștii au naționalizat întreaga industrie românească. Fabrica de Bere Bragadiru a fost redenumită Fabrica de Bere Rahova, după numele cartierului în care se afla. Iar „prima grijă a regimului a fost spargerea

cu lovituri de ciocan a numelui Dumitru Marinescu-Bragadiru de pe frontonul fabricii de bere". Palatul Bragadiru a fost, redenumit... „Casa de Cultură Lenin".

(Surse: www.historia.ro, www.zf.ro/ziarul-de-duminica, <http://enciclopediaromaniei.ro>, <https://jurnalul.antena3.ro>, <https://deieri-deazi.blogspot.ro>, <https://istoriiregasite.wordpress.com>)

De la Huși în New Jersey, călătoria „locomotivei industriei românești” – Nicolae Malaxa

De la Huși în New Jersey e o cale atât de lungă că unui mare industriaș român i-a luat vreo șapte-opt decenii să ajungă... Nicolae Malaxa (23 decembrie 1884, orașul Huși, județul Vaslui – 1965, New Jersey) a fost un inginer și întreprinzător român, unul din cei mai importanți industriali ai României interbelice. În același timp, pentru unii, Malaxa este o personalitate controversată datorită simpatiilor sale politice, care au mers de la Carol al II-lea la legionari și de la comuniști la viitorul președinte american Richard Nixon.

Nicolae Malaxa s-a născut la data de 10/23 decembrie 1884 în orașul Huși într-o familie de aromâni greci stabiliți în localitate la începutul secolului al XIX-lea (în jurul anului 1818). Tatăl său se numea Costache Malaxa, iar mama sa, Elena Ruxandra, a fost fiica spătarului Bădărău.

Nicolae Malaxa a urmat școala primară și liceul la Iași. Beneficiind de sprijinul familiei, a efectuat studii superioare de inginerie la Universitatea Politehnică din Karlsruhe, Germania. La vârsta de 37 de ani, Malaxa era un inginer cu experiență, cu imaginație și un abil om de afaceri.

Pe un teren situat la periferia Bucureștiului, Malaxa a înființat la 3 august 1921 un atelier de fabricare de material rulant. În acel atelier se reparau locomotive și vagoane de cale ferată, Malaxa extinzându-și afacerile în mod continuu.

Construiește din temelii între anii 1923-1927 o uzină lângă Halta Titan. Patru ani mai târziu, industriașul român beneficiază de prevederile unei legi (publicată în Monitorul Oficial nr. 57/13.03.1927) prin care se încuraja dezvoltarea industriei naționale. Astfel, el încheie în același an un contract cu societatea Căile Ferate Române, pentru fabricarea unor locomotive de concepție proprie românească, asumându-și riscuri suficient de mari.

Primind un avans de la Căile Ferate Române pentru contractul încheiat și cu ajutorul unor credite de la diverse bănci, Malaxa a utilat uzina construită în perioada 1923-1927 cu 82 de mașini-unelte cumpărate din Germania, aceasta devenind cea mai performantă fabrică de material rulant din Europa de la acea vreme. Malaxa a angajat cu contract 180 de muncitori germani calificați, pe o perioadă între șase luni și un an, pentru a începe lucrările de fabricare a locomotivelor. De asemenea, muncitorii germani aveau și rolul de a-i instrui pe muncitorii români care urmau să le ia locul.

În anul 1928, după mai puțin de un an, fabrica a devenit operațională, pe porțile ei ieșind prima locomotivă cu aburi care purta numele constructorului român. În același timp, au fost

instruiți muncitori români, care i-au înlocuit pe cei germani la încheierea termenului de contract.

Din anul 1931, fabrica de locomotive „Malaxa” a început fabricarea de automotoare echipate cu motoare Diesel tip Ganz și transmisii Mylius cu patru și cinci trepte. În paralel cu producția și reparația locomotivelor s-a trecut și la fabricarea unui sistem de frână (sub licență Knorr) și a distribuitorului de aer.

Împreună cu inginerul Henry Holban, Malaxa a pus la punct o strategie integratoare în spațiul național unificat pentru domeniul construcțiilor și exploatarea automotoarelor. Între anii 1932-1934, savantul George Constantinescu a folosit principiul sonicității la invenția sa „Convertorul sonic de cuplu”, aplicat cu succes la locomotivele și automotoarele produse la uzinele „Malaxa” din București.

În anul 1933, în plină criză economică mondială, uzina „Malaxa” livra locomotiva cu numărul 100. Anii care au urmat până la începerea celui de Al Doilea Război Mondial au fost ani de mare succes pentru uzina „Malaxa”, care a devenit una dintre cele mai productive din țară, fiind apreciată și cunoscută în lumea întreagă. Producția cea mai ridicată a uzinei s-a realizat în anul 1935, când s-au fabricat 93 de locomotive Malaxa. În anul 1936 s-a realizat prototipul primei locomotive Diesel de concepție românească, care a intrat în fabricație de serie, livrându-se către CFR în anul 1938 primul lot de 28 locomotive.

Începând din anul 1939, uzinele Malaxa au fost în măsură să construiască toate categoriile și tipurile de locomotive (seriile 50.100, 230.0, 142.000). Locomotivele din seria 151.001 de concepție românească erau dintre cele mai puternice din Europa la acea vreme și au avut un succes comercial răsunător la Târgul Internațional de la Milano din anul 1940. Datorită

succesului dobândit în construcția de locomotive la uzinele Reșița și Malaxa, începând din anul 1930, în România nu s-a mai importat nicio locomotivă.

În paralel cu producția de locomotive, Nicolae Malaxa construiește fabrica de țevi din oțel fără sudură (actuala uzină Republica), aplicând pentru prima dată pe continent procedeul american de laminare „Stiefel”.

Între anii 1937-1938, Malaxa a construit Fabrica de muniții de artilerie și armament în incinta Fabricii de material rulant. Uzinele Malaxa au produs pe baza unui plan general de apărare a țării muniție de artilerie, armament și tanchete proiectate după o concepție românească.

În numai 12 ani (1928-1939), uzinele Malaxa au evoluat dintr-un atelier de reparat material rulant până la dimensiunile unui concern industrial de primă mărime în Europa. Uzina organizată de Malaxa, după planurile proprii, era astfel concepută încât putea să-și schimbe rapid producția industrială de serie, realizându-se astfel capacități pentru producția de echipamente industriale, utilaje pentru industria chimică, petrolieră și altele.

Malaxa a inițiat și implementat în România industriile: de aparataj pentru material rulant (1939-1943); motoare Diesel (1935); transmisii mecanice pentru automotoare, inclusiv sisteme de comandă (1936-1937); tuburi de oțel fără sudură (1937 după procedeul Stiefel); locomotive Diesel pentru CFR (1938); aparatură optică (1938).

În anul 1937 la Belgrad și apoi în anul 1940 la Milano, Nicolae Malaxa prezenta cele mai noi tipuri de automotoare românești, competitive pe plan european, deși această industrie fusese înființată abia în anul 1934.

Nicolae Malaxa s-a îngrijit și de problemele sociale ale muncitorilor, asigurându-le salarii mai mari decât în alte uzine, asistență socială și medicală, echipamente de lucru și masă la cantină. La construcția uzinelor, l-a luat drept colaborator pe arhitectul Horia Creangă, astfel uzinele construite după indicațiile lui Malaxa reprezintă o contribuție importantă la aplicarea arhitecturii moderne în domeniul construcțiilor industriale.

Un fapt interesant și astăzi, din păcate, uitat este că în anul 1945, a fost fabricat la Reșița un prim automobil românesc cu numele de Malaxa, de către fabricile industriașului român. Ar fi putut fi acesta începutul dezvoltării industriei naționale de automobile dacă evoluția următoare a istoriei și presiunea sovietică nu ar fi împiedicat asta mai bine de două decenii.

De asemenea, Malaxa a fost acționar și la uzinele Astra Arad, Unio Satu Mare, IOR București (Industria Optică Română), Uzinele și Domeniile de Fier din Reșița (UDR). La sfârșitul anilor '30, din concernul Malaxa făceau parte, printre altele, actuala uzină Faur, uzinele Republica, Tohan Zărnești și Magazinele Unite de Fierărie din Galați.

Istoricul Ioan Scurtu susține că Nicolae Malaxa s-a îmbogățit datorită sprijinului masiv acordat de guvern sub formă de credite și comenzi de stat. Guvernul i-a acordat credite de stat, avansându-i capitalul, iar apoi îi cumpăra producția solicitată, asigurând producătorului profituri substanțiale. Astfel, pentru uzinele Malaxa din București au fost ani în care 98% din producție era livrată către stat, profiturile obținute atingând rate între 300% și 1.000%.

Comenzile de stat se datorau bunelor relații menținute de Malaxa cu Casa Regală (în special cu Regele Carol al II-lea), iar o parte din profituri se întorceau la Rege sub formă de donații

și acțiuni. Constantin Argetoianu a afirmat că Nicolae Malaxa „și-a constituit un fond de rulment al corupției”. Argetoianu îl citează pe Nicolae Malaxa, care, în momentul în care i-a înmănat lui Carol al II-lea o servietă cu 100 milioane de lei, ar fi declarat: „Majestate, industria grea vă este profund recunoscătoare pentru tot ce ați făcut și vă rugăm să primiți această sută de milioane de lei ca o modestă contribuție pentru operele de asistență ale Palatului”.

Nicolae Malaxa a fost un autentic Mecena și a subvenționat timp de mai mulți ani Societatea Scriitorilor Români și publicarea unor opere originale și a sprijinit direct editarea monumentalei lucrări „Enciclopedia României”. De asemenea, a ajutat numeroși tineri talentați, deveniți ulterior oameni de știință recunoscuți pe plan internațional, cărora le-a dat burse de studii sau pe care i-a recomandat unor savanți și oameni de cultură din Europa.

Nicolae Malaxa și-a exprimat crezul politic cu prilejul semnării la 16 noiembrie 1938 a actului de constituire a sediului AGIR: „Marile biruinți române, în războaie și înfăptuiri obștești, își aflau simbol și legământ cu generațiile urmașe, în ziduri ce stau mărturie veacurilor. Pe linia acestei tradiții străbune, încercăm și noi astăzi – fără de trufie – să ridicăm această casă, la temelia căreia punem credința în izbânda și mai departe a puterilor vii ale țării noastre, de a-și alcătui și dezvolta o industrie proprie, care să fie și să rămână a neamului românesc”.

Malaxa a fost simpatizant al mișcării legionare și finanțator al aproape tuturor partidelor politice, inclusiv al Gărzii de Fier și al Partidului Comunist Român(!). Malaxa s-a bucurat de prietenia filosofului Nae Ionescu, reușind prin intermediul acestuia să-și facă relații în mediul legionar și să se apropie de cercurile

politice germane. Uzinele Malaxa au fabricat sub licență 126 de șenilete Renault UE. Nicolae Malaxa le-a dat legionarilor două șenilete direct de pe linia de producție în timpul rebeliunii din 1941, fapt care a condus ulterior la confiscarea uzinelor de către statul român.

Cu prilejul unei vizite în Germania nazistă, filosoful și influentul om politic român Nae Ionescu a primit mandat de la Malaxa să negocieze un import de minereu de fier, tranzacție încheiată în condiții avantajoase pentru industriașul român. Pentru această intermediere, Malaxa i-a achitat filosofului Nae Ionescu integral casa de la Băneasa, unde acesta din urmă a murit la 15 martie 1940 (după care imobilul a devenit reședința oficială a noului Conducător al statului, generalul – ulterior autoavansat Mareșal – Ion Antonescu).

În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, în mai 1941, Malaxa a fost acuzat de colaborare cu legionarii și în consecință i-au fost sechestrate uzinele.

Ca urmare a raidurilor de bombardament efectuate de aviația anglo-americană înainte de 23 august 1944 în zona Capitalei, conducerea uzinei Malaxa a luat decizia de a muta în spatele frontului o parte din atelierele producătoare de armament, mai precis în împrejurimile Haltei CFR Sibiel (punct de oprire a trenurilor personale, la 24 km vest de Sibiu, în Mărginimea Sibiului), lângă pădurea Bărcul Roșu. În momentul arestării lui Ion Antonescu din 23 august 1944, construcția halelor de producție fusese aproape terminată, producția urmând să înceapă.

Malaxa a câștigat ulterior și favorurile regimului comunist, după intrarea României sub controlul acestuia, simpatia comuniștilor față de el provenind din faptul că fusese persecutat de

regimul antonescian. Mulțumită acestui sprijin, a fost în măsură să transfere sute de milioane de dolari în bănci americane.

La naționalizarea industriei intrată în vigoare la 11 iunie 1948, i-a fost însă etatizat și restul proprietăților. Uzinele Malaxa au fost redenumite „Uzinele 23 August” (după decembrie 1989 devenind societatea Faur SA). Comuniștii le-au transformat într-un simbol al luptei muncitorilor împotriva „exploatatorilor”.

După naționalizarea uzinelor lui Malaxa, guvernul comunist l-a menținut în calitate de consultant specialist. În 1948, a făcut parte dintr-o delegație comercială la Viena și nu s-a mai întors în România, emigrând apoi în Statele Unite și stabilindu-se în orașul New York. Malaxa a fost condamnat la moarte în contumacie de regimul comunist pentru crime de război, întrucât producția de armament din timpul războiului a fost considerată în folosul agresiunii împotriva URSS. Malaxa a mai fost acuzat de cooperare cu legionarii.

Malaxa a cerut drept de rezidență permanentă în Statele Unite ale Americii. În anul 1948, senatorul republican Richard Nixon (viitor președinte al S.U.A.) a încercat să introducă în Congres o lege care să-i permită industriașului să obțină dreptul de ședere pe teritoriul american, dar Congresul s-a opus. La scurt timp, obține totuși cetățenia americană și începe noi afaceri, dar fără a mai avea succesul de dinainte de război, în lipsa comenzilor de la stat. În anul 1951, Malaxa a înființat compania Western Tube (în orașul natal al lui Nixon), care însă nu a produs niciodată nimic.

După aflarea trecutului său politic (fiind acuzat că a colaborat cu Garda de Fier), autoritățile americane au încercat să-l expulzeze, însă fără succes. Nicolae Malaxa a decedat în anul 1965, în New Jersey (S.U.A.).

Malaxa a fost caracterizat de un fost colaborator astfel: „A fost omul și inginerul care a avut cutezanța, priceperea și simțirea patriotică să demonstreze lumii vocația industrială a românilor pe care străinii îi considerau sau îi vedeau a fi numai plugari și păstori”.

Fiica lui Nicolae Malaxa, Irina „Lulu” Malaxa, a fost una dintre primele iubiri ale viitorului Rege Mihai I, pe atunci Mare Voievod de Alba Iulia (titlu echivalent cu cel de „Prinț Moștenitor”). În vara anului 1938, când cei doi s-au cunoscut, nici unul nu împlinise 18 ani. Erau amândoi la prima dragoste și auspiciile păreau fericite, atât Carol al II-lea, cât și Nicolae Malaxa încurajând relația. Abdicarea Regelui Carol al II-lea în toamna anului 1940 l-a adus, însă, pe Mihai pe tronul rămas liber. Relația Prințului redevenit Rege al României cu Lulu Malaxa s-a rupt din rațiuni de stat și din cauza influenței familiei regale. Lulu Malaxa s-a căsătorit cu medicul George Emil Palade, au emigrat în SUA și s-a stins din viață la numai 48 de ani, în 1969, cu cinci ani înainte ca soțul său să primească Premiul Nobel pentru fiziologie și medicină. Irina și George Palade au avut doi copii, Georgia Palade Von Dusen și Philip Palade, deveniți moștenitorii averii Malaxa, confiscate de legionari și naționalizate de comuniști.

Până s-o cunoască pe Lulu Malaxa, Prințul Mihai era fascinat doar de mașini, puști de vânătoare și cai de rasă. Când în vara anului 1938 a zărit-o pentru prima dată într-o stațiune de pe litoralul Mării Negre pe fata celebrului industriaș, pasiunile „sportive” ale prințului au trecut în plan secund. Părea vrăjit de bruneta zveltă, cu profil grecesc, de camee. Avea și de ce. Cei care au cunoscut-o în epocă spun că Lulu Malaxa era o adolescentă cultivată, avea o fire deschisă și romantică și părea a fi foarte

tandă și caldă în relația cu prințul Mihai. Tinerii au devenit foarte repede de nedespărțit, erau văzuți adeseori în aceeași mașină, dar și la hipodrom, pe terenul de tenis sau la bazinul de înot. Prințul a început să-și invite iubita la Castelul Peleş din Sinaia. Ajungeau acolo cu automobilul favorit al lui Mihai, un Alfa Romeo care putea atinge și 120 kilometri pe oră. Presa vremii a relatat că Mihai a rugat-o odată pe Lulu să-l însoțească la o vânătoare de lupi, iar ea a dat curs acestei invitații. Mihai părea îndrăgostit lulea, îi cânta iubitei la pian piese din Bach, Brahms, Mozart și Debussy, compozitorii săi preferați. Presa vremii a consemnat relația cu moderație și rezervă, aproape că a protejat-o. Relatările sunt puține și decente. Idila de la București a ajuns și în paginile presei străine. Cei doi tineri erau descriși admirativ de cotidianul *The Palm Beach Report*: „El, înalt și blond, iar ea, subțirică, brunetă, cu un splendid profil de grecoaică, fac un cuplu atât de contrastant...” Lumea părea să fie doar a lor, dar relatările ulterioare ale poveștii amintesc de supravegherea din umbră a celor doi îndrăgostiți de către Regele Carol al II-lea. Acesta dorea ca Prințul Mihai să stea cât mai departe de politică și vedea în fiul său un rival potențial la tron. Nici Malaxa nu avea nimic împotriva unei relații care putea da alt curs relației sale, și așa destul de bune, cu Casa Regală. Nu este un secret că Nicolae Malaxa a ajuns să dețină cea mai mare avere din epocă și datorită sprijinului masiv acordat de stat, sub formă de credite și comenzi. Cel mai vehement contestatar al relației dintre Carol al II-lea și Malaxa a fost Constantin Argetoianu, premier vreme de două luni în 1939. Dacă Regele și Malaxa păreau mulțumiți de idila copiilor, nu același lucru se putea spune și despre mama Prințului Mihai, Prințesa Elena, care-și dorea o parteneră cu sânge albastru pentru unicul său fiu. Brusca

abdicare a lui Carol al II-lea, la 6 septembrie 1940, la doar câteva zile după pierderea unei importante părți din Ardeal către Ungaria, prin Dictatul de la Viena din 30 august 1940, a schimbat decisiv cursul acestei povești de dragoste. Puterea efectivă a fost preluată de generalul Antonescu, dar Prințul Mihai a devenit Mihai I de România și a urcat pe tron. Și Nicolae Malaxa, acest „Krupp al României”, a căzut în dizgrație. În luna mai a anului 1941, a fost acuzat de colaborare cu legionarii și i s-au confiscat uzinele. Regele Mihai a fost influențat decisiv să răcească și să rupă relația cu Lulu Malaxa de către cele două femei care i-au marcat viața, mama sa, Elena, Principesă a Greciei și mătușa sa, Prințesa de Spoleto, ulterior Ducesă de Aosta. Antipatia constantă a acestora pentru Lulu Malaxa a fost foarte bine ambalată în „rațiunile de stat” potrivit cărora un rege avea datoria să caute să întemeieze o familie cu o femeie de rangul său. Din cauza unor probleme de sănătate, Lulu ajunge să-l cunoască în cursul anului 1941 pe medicul George Emil Palade. În 1941, Lulu împlinise 20 de ani, George Emil Palade avea 29. Născut la Iași, fiul unui profesor de filosofie și al unei învățătoare, Palade avea deja o carieră promițătoare în medicină internă, cu un doctorat în anatomie microscopică absolvit în 1940, la numai 28 de ani, sub îndrumarea a două somități medicale Francisc Rainer și André Boivin, profesori de anatomie și biochimie. Lulu Malaxa și George Emil Palade s-au căsătorit în același an, potrivit biografiilor savantului român. Presa din zilele noastre susține eronat că această căsătorie s-ar fi încheiat în 1946, an în care, de fapt, soții Palade au emigrat în SUA.

Și Nicolae Malaxa s-a descurcat bine. După război, pe motiv că a fost persecutat de Antonescu, a reușit să-și transfere lichidități importante în SUA. Dar minunea n-a durat mult. La

naționalizarea din iunie 1948, lui Nicolae Malaxa i-au fost confiscate toate proprietățile și a devenit un simplu inginer angajat într-una din fabricile sale. Trimis într-o delegație comercială la Viena, Malaxa a refuzat să se întoarcă în România comunistă. A plecat în SUA și s-a stabilit la New York, cerând drept de rezidență permanentă. În țară a fost acuzat în contumacie de colaborare cu Garda de Fier și a fost condamnat la moarte pentru crime de război. După descoperirea trecutului său politic, industriașul român a fost acuzat public de colaborare cu Garda de Fier, iar autoritățile americane au încercat să-l deporteze. N-au mai avut pe cine, fiindcă Nicolae Malaxa a murit în 1965.

În America, Nicolae Malaxa a fost fericit să fie aproape de fiica sa, pe care a divinizat-o, și de ginerele său. A fost și un bunic împlinit, având prilejul să-și vadă adesea cei doi nepoți, Georgia Palade Von Dusen și Philip Palade. La patru ani după moartea tatălui său, Lulu Malaxa a fost răpusă de o boală care nu-i dădea de mult timp pace. Avea numai 48 de ani. Abia în 1974, George Emil Palade avea să primească premiul Nobel pentru medicină. Nu pentru România, ci pentru SUA, stat al cărui cetățean devenise. George Emil Palade s-a recăsătorit în 1970, cu Marilyn Gist Farquhar, o chimistă alături de care a lucrat mai mulți ani. Cariera lui Palade în America a fost fulminantă. Poate nici savantul nu visa o astfel de glorie în 1946, când a călcat prima dată pe pământ american, ca „Visiting Investigator” la Institutul Rockefeller din New York. Aici a devenit asistent, apoi membru asociat, membru titular, șef al Laboratorului de biologie celulară și profesor de biologie. Din anul 1972 a condus Catedra de Biologie celulară a Universității Yale din New York. George Emil Palade a murit în 2008, în luna octombrie.

După căderea regimului comunist, nepoții lui Nicolae Malaxa, Georgia Palade Van Dusen, Philip Palade și Loreen Ellen Malaxa (soția unui nepot decedat) – toți trei locuind în SUA – au solicitat statului român titluri de peste 310 milioane de dolari la Fondul de despăgubiri Proprietatea, în schimbul tuturor proprietăților confiscate. Autoritatea Națională pentru Restituirea Proprietăților (ANRP) le-a înmănat în septembrie 2006 titluri de despăgubire moștenitorilor industriașului Nicolae Malaxa, care vor fi ulterior transformate în acțiuni la Fondul Proprietatea, în valoare cumulată de 1.080 miliarde de lei (360 milioane dolari).

Despăgubirile pentru moștenitorii lui Nicolae Malaxa au fost acordate astfel: 622,5 milioane lei pentru Uzinele Faur (fostă uzină Malaxa SAR), 384,7 milioane lei pentru Uzina Republica (fostă Uzina de Tuburi și Oțelării) și 73,3 milioane lei pentru Combinatul Siderurgic Reșița (fostele Uzine și Domenii de Fier din Reșița – UDR). În prezent, este în curs de soluționare și cererea de restituire pentru Uzinele Tohanul Vechi din Brașov, cu producție de armament și biciclete, suma estimată a fi primită de către urmașii lui Malaxa fiind de aproximativ 10 milioane euro.

...Pe 6 martie 1949, la o intersecție din Manhattan, New York, agenții FBI o arestează pe Judith Coplon, funcționară la Departamentul de Justiție al SUA. În poșeta respectivei, agenții găsesc 34 de documente ultrasecrete, pe care ea urma să le înmâneze agentului NKVD Valentin Gubișev, aflat la New York sub acoperirea de funcționar la Secretariatul ONU.

Printre documentele găsite în poșeta lui Judith Coplon se număra și un Memoriu adresat FBI de CIA la 11 mai 1948. Din Document se vedea că Nicolae Malaxa, emigrat după 1947 în

SUA, făcuse obiectul unei ample investigații a FBI, cu sprijinul CIA, sub suspiciunea de agent al Securității de la București. La cererea judecătorului, FBI a fost obligat să aducă în instanță documentele ultrasecrete găsite în poșeta spioanei. Presa americană a pus mâna astfel și pe Memoriul despre Malaxa și l-a publicat.

Max Auschnitt își pune la bătaie banii pentru ca Nicolae Malaxa să nu primească viză de ședere în SUA. Pentru operațiunea sa, constând în denunțuri făcute FBI, el apelează la români, inclusiv politicieni refugiați în America din țara bolșevizată. La rândul-i, pentru a se apăra, Nicolae Malaxa apelează la români precum Nicolae Rădescu, beneficiar, așa cum dezvăluie Memoriul CIA, al unor subvenții de la Nicolae Malaxa.

„Memoriu C.I.A. adresat F.B.I. la 11 mai 1948

11 mai 1948

Secret

Memoriu pentru directorul F.B.I.

În atenția: Dr. D.M. Ladd

Subiect: *Nicolae Malaxa*, grupare a emigranților

1. Această Agenție a aflat că Nicolae Malaxa, industriaș român aflat în SUA, are relații financiare și de afaceri cu indivizi care pot fi contactați în legătură cu programul formulat în lucrarea noastră SODB 8815. Redăm mai jos informațiile pe care le avem în prezent cu privire la Dl. Malaxa.

2. Malaxa și-a început cariera în România, după absolvirea Facultății de Construcții din București, prin deschiderea unui mic atelier de reparații de vagoane de cale ferată. El și-a făcut o mare avere mituind funcționari de la Căile Ferate, după care a început să producă arme și muniții. În 1933 a început o campanie împotriva importării de material de război, cerând imediat

anularea contractelor ce se aflau în derulare cu uzinele ŠKODA din Cehoslovacia. În acest timp, el se folosea de serviciile lui Puiu Dumitrescu, pe atunci Secretar Particular al Regelui Carol. Prin mituirea lui Dumitrescu, el a stabilit relații cu Regele Carol și cu Doamna Elena Lupescu. După concedierea lui Dumitrescu, Malaxa a stabilit același tip de legături cu succesorul său, Ernest Urdăreanu. Între 1933-1940, Malaxa a folosit influența sa în cercurile de la Palat, pentru a-și numi oamenii săi în slujbe de director al Căilor Ferate de Stat și Ministru al Comunicațiilor.

3. În 1937, Malaxa a început colaborarea sa cu regimul nazist din Germania. A stabilit legături apropiate cu industriași germani, inclusiv cu Albert Göring, fratele lui Herman Göring. Malaxa i-a acordat lui Albert Göring participării la toate companiile sale, inclusiv la Combinatul Siderurgic de la Reșița.

4. Cam în același timp, subiectul a finanțat Garda de Fier din România, o organizație fascistă. După abdicarea Regelui Carol în septembrie 1940, Malaxa a stabilit relații și mai strânse cu Garda, care intrase în guvernul Generalului Ion Antonescu. Când a avut loc rebeliunea nereușită a Gărzii contra lui Antonescu, în ianuarie 1941, s-a descoperit că Malaxa le procurase arme. Garda își fortificase sediul în așa măsură, încât a fost nevoie de un bombardament de artilerie pentru a-l zdrobi. Ca urmare a nereușitei rebeliunii, subiectul a fost arestat; a fost încarcerat scurtă vreme și i-au fost confiscate fabricile. El și-a asigurat sprijinul lui Mihai Antonescu – vice prim-ministru și ministru de Externe – prin mită și a fost eliberat din stare de arest la domiciliu. Câteva dintre fabrici i-au fost înapoiate și, când a fost răsturnat regimul Antonescu, negocierile privind înapoierea altor fabrici erau aproape de sfârșit.

5. După lovitura de stat din 25 august 1944, Malaxa a încercat să părăsească România, dar nu a putut obține pașaport. În scurt timp însă, el a stabilit bune relații cu comuniștii români și cu autoritățile sovietice. A obținut înapoierea a trei dintre fabricile sale pe care, anterior, Regimul Antonescu nu i le înapoiase și, în plus, i s-au dat compensații de aproximativ un milion de dolari, pentru profiturile pe care le-ar fi realizat în cei trei ani precedenți dacă aceste fabrici s-ar fi aflat sub controlul său. Mi s-a raportat că această despăgubire a fost împărțită cu Partidul Comunist Român. Autoritățile sovietice au reclamat ca despăgubiri o mare fabrică de țevi ce aparținea lui Malaxa. Guvernul lui Groza, dominat de comuniști, i-a dat subiectului o despăgubire de 2.400.000 dolari, pe care acesta a împărțit-o, de asemenea, cu Partidul Comunist Român. Informația o deținem din sursă serioasă. Deoarece Guvernul Român nu a putut plăti suma în dolari, lui Malaxa i s-a permis să schimbe în dolari plățile primite în lei, prin vânzarea valutei românești către americani și prin exporturi. El a realizat 2 milioane de dolari din vânzarea leilor către Comitetul de Ajutorare de la New York și 400.000 de dolari prin exporturi.

6. Potrivit unor surse serioase, Malaxa a fost caracterizat de colonelul Finogenov, șef al Misiunii Economice Sovietice în România, ca fiind un om gata să vândă România URSS-ului, dacă din această tranziție ar putea obține un profit. Pentru acest motiv, Malaxa urmează să primească sprijinul comuniștilor români – se raportează că ar fi spus colonel Finogenov.

7. După sosirea sa în SUA, în octombrie 1946, subiectul a lucrat în strânsă colaborare cu Mihail Ralea, ministrul român la Washington. Ei au reușit să-și asigure un împrumut comercial

de 13.000.000 dolari. Malaxa a reușit, de asemenea, să deblocheze marele său cont din banca de la New York.

8. Ni se raportează din surse serioase că toți funcționarii de la Legația Română din Washington care-i pot servi interesele se află în solda lui Malaxa, iar cei care refuză să colaboreze sunt amenințați cu reclamarea în țară sau sunt intimidați pe alte căi. Remus Lula, atașat comercial, nepot al primului ministru Petru Groza, a fost amenințat cu concedierea, la instigarea subiectului, pentru că a trimis în România oferte de echipament de foraj cu prețuri fără a-l fi notificat pe Malaxa, care deja trimisese la București prețuri mult prea umflate.

9. La sfârșitul lui 1947, subiectul a fost informat prin canale proprii că s-ar putea ca întreprinderile sale din România să fie preluate de Guvern. El se afla în legătură cu Ralea, care plecase în România în ianuarie 1948 și care-i promisese că va cerceta lucrurile. Ralea i-a telegrafiat subiectului că situația era gravă și l-a sfătuit să se întoarcă la București. În loc de aceasta, Malaxa și-a scos soția și fiul din România (fica sa și ginerele, dr. Gh. Palade, sunt acum în SUA) /George Emil Palade a părăsit, de fapt, România, tot în anul 1946, potrivit autobiografiei realizate în vederea decernării Premiului Nobel pentru Medicină și publicate apoi în lucrarea *Les Prix Nobel*.

10. Malaxa a înființat la New York o firmă sub numele «Corporația Economică Româno-Americană». Printre membrii Consiliului de Administrație sunt Viorel Tilea, fost ministru la Londra, și Grigore Gafencu, fost ministru de Externe. Brutus Coste, fost diplomat român și apropiat al generalului Nicolae Rădescu, primește de la corporație 250 dolari lunar, chipurile pentru a pregăti raportarea asupra situației din România.

11. Malaxa finanțează în prezent pe generalul Rădescu, care încearcă să organizeze mișcarea de rezistență. La rândul său, Rădescu a sprijinit cererea lui Malaxa de prelungire a vizei SUA. Colaboratorii lui Rădescu, și anume Coste, difuzează versiunea conform căreia CIA a intervenit la Departamentul de Stat să asigure prelungirea de viză a lui Malaxa, pentru care, ca răsplată, Malaxa îi va oferi lui Rădescu 1.000.000 dolari, pentru a finanța mișcarea de rezistență. Această versiune a fost dată de Coste când pleca de la o întrunire socială acasă la Lt. Col. David Scott Crist din Armata Americană, la adresa 2501 Que Street, Washington DC, pe 26 sau 27 aprilie.

12. Această încercare de a implica CIA în afacerile lui Malaxa și Rădescu nu are de fapt nicio bază. Rădescu a propus ca această organizație să transmită anumite fonduri, care se ridicau doar la câteva mii de dolari, către anumiți colaboratori din străinătate. Datorită asocierii lui Rădescu cu Malaxa, cererea lui a fost respinsă.

13. Agenția ar aprecia foarte mult dacă Biroul ar trimite informații și comentarii pe care le are în legătură cu trecutul și activitățile domnului Malaxa, în special privitor la relațiile acestuia cu generalul Nicolae Rădescu.

Alan R. McCracken,
Director Adjunct Executiv”

În fapt, conflictul dintre marii industriași interbelici, Malaxa și Auschnitt, început în timpul Regalității, va continua și după venirea comuniștilor la putere. Intrarea României în sfera de influență sovietică și acapararea puterii de către comuniști, precum și măsurile care s-au succedat în scurt timp, culminând cu

abolirea monarhiei și naționalizarea principalelor mijloace de producție, erau de natură să pună definitiv capăt concurenței dintre Malaxa și Auschnitt pentru contractele și comenzile de stat, atât de profitabile. Conflictul de interese pur și simplu dispărea, nu mai avea obiect. Ambii magnați aveau să părăsească pentru totdeauna țara, căutându-și refugiul și, eventual, noi oportunități de afaceri în Statele Unite ale Americii. Și, totuși, rivalitatea dintre cei doi (acum, de fapt, foști) mari industriași români nu se va risipi, ci, în mod paradoxal, înfruntarea lor se va menține și peste Ocean, îmbrăcând, firește, forme noi. Primul a fugit din România Auschnitt (în 1946), stabilindu-se, fără probleme, la New York, pentru ca, ulterior, să obțină cu rapiditate cetățenia americană. În schimb, în ce-l privește pe Malaxa, lucrurile au fost mai complicate. În țară, el s-a bucurat, după război, de un tratament ceva mai favorabil – în comparație cu rivalul său – din partea comuniștilor; nu din generozitate, ci fiindcă aceștia aveau nevoie de expertiza sa. Dându-și, însă, seama de lipsa totală de perspective (și cu atât mai mult cu cât dispunea la băncile din străinătate de fonduri secrete apreciable), industriașul a profitat de plecarea într-o delegație economică în străinătate și nu s-a mai întors. Malaxa se va îndrepta spre SUA, unde va solicita rezidența permanentă, în baza procedurilor Legii americane privind persoanele strămutate. Se vor ivi, însă, piedici serioase, la care, probabil, nu se aștepta. Concret, din partea unor cercuri americane, inclusiv de presă, i se aduc acuzații, de care nu era deloc străin vechiul său rival Max Auschnitt, privind legăturile – reale, dar scoase din context – avute în trecut cu Mișcarea Legionară și cu Germania nazistă, iar mai apoi cu noul regim comunist instalat la București. Lui Malaxa se impută, de asemenea, atitudini antisemite și, mai

grav, i se reproșează, dar fără a se furniza dovezi concrete, că în cursul rebeliunii legionare din ianuarie 1941 locuința sa ar fi fost pusă la dispoziția rebelilor și că în subsolurile ei ar fi fost uciși „mii de evrei”. E de presupus, însă, că asemenea exagerări nu au fost inspirate de Auschnitt, care era o persoană decentă, cu bun simț, ele constituind invenții, vădite, care nu-i aparțineau. Făcându-se, cu această rezervă, ecoul învinuirilor ce i se puteau atribui lui Malaxa – învinuiri preluate apoi de personalități și mijloace de informare în masă influente din America – Auschnitt nu putea uita că, în contextul jocurilor politice ale momentului și în condițiile ascensiunii ce părea de neoprit a hitlerismului în Europa, Carol al II-lea l-a sacrificat, brusc, fără niciun scrupul, deși îi fusese, până nu demult, atât de apropiat și profitase din plin de pe urma lui. Auschnitt nu putea uita de procesul care i-a fost înscenat, de aruncarea sa în temniță și de cedarea silită a unui important pachet de acțiuni, care au ajuns în mâinile concernului „Hermann Göring” și ale lui Malaxa. Amărăciunea sa era ușor de înțeles. E o situație de cumpănă. Bănuielile care plutesc asupra sa îi diminuează din start lui Malaxa șansele de a i se aproba solicitarea de rezidență permanentă în SUA. Intervine, însă, ca „un deus ex machina”, tânărul (pe atunci) senator de California Richard Nixon, viitorul președinte al Americii. În 1951, acesta introduce un proiect de lege prin care să i se acorde magnatului român dreptul de ședere permanentă în SUA. În această acțiune a sa, senatorul a fost „stimulat”, cel puțin așa afirmă cunoscutul ziarist american de investigații Seymour Hersh, cu un cec în valoare de 100.000 de dolari. Același ziarist susține că o copie a cecului s-ar afla ori s-a aflat în posesia CIA. Mituirea lui Nixon cu suma amintită este dezvăluită și în cartea americanului Anthony Summer,

The Arrogance of Power: The Secret World of Richard Nixon („Aroganța puterii: Lumea secretă a lui Richard Nixon”). Proiectul de lege a întâmpinat însă obiecții și, ca atare, nu a putut trece. Pentru a obține câștig de cauză, fostul industriaș român a mai recurs, conform unui alt publicist american, Kris Millegan, la sprijinul – tot contra cost! – al altor personalități influente, precum și al unor case de avocatură renumite din SUA. Fonduri avea de unde, rezervele financiare de care dispunea Malaxa (depuneri la bănci) ridicându-se la 400 de milioane de dolari. Printre cei care-l vor sprijini se numără Ugo Carusi, fost șef al Comisiei pentru Imigranți; firma de avocatură „Sullivan and Cromwell”, din care făcea parte și Secretarul Departamentului de Stat, John Foster Dulles; altă firmă de avocatură având ca asociat pe Secretarul Aviației, Thomas K. Finletter; și firma de avocatură a fostului subsecretar al Departamentului de Stat Adolph A. Berle, care a depus personal mărturie în favoarea lui Malaxa în fața unui subcomitet al Congresului în probleme de imigrație. Până la urmă, susținută de asemenea nume grele, cererea lui Malaxa a fost satisfăcută, un rol principal revenindu-i tot lui Nixon. Soluția găsită a fost, cum arată același Kris Millegan, deosebit de ingenioasă. În mai 1951, în toiul conflictului din Coreea, când întreaga industrie americană era supusă reglementărilor speciale din timp de război, magnatul român a înființat firma „Western Tube Corporation”, care avea ca obiectiv fabricarea de tuburi de oțel fără sudură (o „specialitate” a lui Malaxa), necesare industriei petroliere. Până atunci, construirea unor astfel de tuburi era concentrată pe Coasta de Est a Americii, ideea inginerului român fiind ca și Coasta de Vest să beneficieze de asemenea facilități, în apropierea zăcămintelor de țiței din California. Locul unde urma să fie ridicată noua construcție

era orașelul Whittier, aflat la 19 km distanță de Los Angeles. Deloc întâmplător, Whittier era chiar localitatea natală a lui Richard Nixon! Mai mult, firma ar fi avut sediul chiar în aceeași clădire (Bank of America, Whittier), unde își avea sediul firma de avocatură a lui Nixon și a asociaților săi. În plus, din conducerea noii companii (al cărei unic acționar era Malaxa) făceau parte prieteni politici ai senatorului de California. La 17 mai 1951, „Western Tube Corporation” a solicitat un „certificat de urgență”, care conferea prioritate absolută în timp de război materialelor și personalului necesar pentru buna desfășurare a activității companiei. A fost înaintată, de asemenea, o petiție cerând ca, în baza cotei de imigrare stabilită pe acel an, să se acorde „regim preferențial” lui Malaxa, acesta fiind descris ca „indispensabil” acestei activități. În acest sens, Nixon a telefonat personal unuia dintre conducătorii Serviciului de Imigrare și Naturalizare (INS) și a trimis o scrisoare, cu specificația „urgent”, Administrației Producției de Apărare, în care insista „cât de importantă este, din punct de vedere strategic și economic, atât pentru California, cât și pentru Statele Unite, o asemenea uzină destinată construirii de tuburi fără sudură pentru puțuri petroliere”. Cererea a fost satisfăcută și, la 26 septembrie 1953, Malaxa, care se afla în așteptare, în Canada, a fost admis în SUA cu titlul de rezident permanent. Câștigase o bătălie grea și costisitoare, dar Auschnitt, ca inspirator din umbră al adversarilor rivalului său, nu s-a dat totuși bătut, neadmițându-și înfrângerea. Spre deosebire de el, însă, Malaxa nu-și va cere niciodată naturalizarea, tocmai pentru a nu declanșa o nouă avalanșă de critici. Vechiul său concurent atât aștepta pentru a trece din nou la atac. Inutil de adăugat că, după ce a obținut dreptul de ședere permanentă, Malaxa nu a întreprins nimic

pentru a da viață presupusului proiect. Nici el, nici Nixon, nici vreunul dintre prezumtivi membri ai consiliului de conducere nu au ridicat măcar un deget pentru a pune pe picioare „Western Tube”. John Shelley, membru democrat al Camerei Reprezentanților din partea statului California, avea să declare ulterior: „Nu a existat niciun motiv pentru a înființa «Western Tube» și a solicita un certificat de urgență, afară de necesitatea de a-i oferi lui Malaxa o trambulină pentru intrarea în SUA”.

Un episod interesant este legat de biografia fiului lui Malaxa. Constantin Malaxa, fiul industriașului, i-a fost coleg viitorului rege Mihai, pe-atunci Mare Voievod de Alba Iulia, în clasa a VIII-a de liceu, adică în anul școlar 1939-1940. Clasa funcționa la Palatul Regal încă din anul 1932, înființată fiind pentru școlirea celui care avea să devină cândva rege. Carol al II-lea își dorea ca fiul său să învețe alături de reprezentanți ai tuturor categoriilor sociale, proveniți din toate provinciile istorice și cuprinzând și câte un exponent al celor două minorități conlocuitoare: maghiară și germană; iar aceste principii s-au regăsit în alcătuirea clasei, care avea caracter mixt, între liceu civil și liceu militar: integrată Colegiului Național „Sf. Sava” din București, dar condusă de ofițeri. Pe-atunci, liceul dura opt ani de zile, urmând celor patru ani de școală primară pe care voievodul îi făcuse în particular cu profesorul Nicolae Saxu. „Clasa palatină”, cum i se spunea în epocă, a funcționat în perioada 1932-1940 și a suferit pe parcursul anilor mai multe modificări de componență, astfel că paisprezece elevi au fost, pentru o perioadă mai scurtă sau mai lungă, colegi cu viitorul monarh.

În clasa a VIII-a de liceu, viitorul rege nu mai avea decât trei colegi: pe Mircea Ionnițiu (Ioanițiu), fiu de librar de la „Cartea Românească” (acesta îi era alături din clasa I), pe Walter

Heltmann, fiu de profesor (din clasa a II-a) și pe Constantin (Costache) Malaxa, fiul lui Nicolae Malaxa; acesta a intrat în clasa de la Palat abia în anul 1939, doar pentru ultimul an de liceu, înlocuindu-l pe Lascăr Zamfirescu, fiul diplomatului Alexandru Zamfirescu și nepotul scriitorului Duiliu Zamfirescu.

Reținut, nevrând să tragă concluzii nefondate, Lascăr Zamfirescu bănuiește însă care a fost motivul eliminării sale din „clasa palatină”: aflat la tatăl lui la Roma, își petrecea vacanțele de vară cu viitorul rege Mihai, aflat și el în vizită la Regina-Mamă, care trăia în Italia, în exil. „Vizitele mele cu voievodul în Italia nu cred că au fost pe placul unora din țară, deși se ceruse și se obținuse aprobare. Rezultatul a fost că am fost scos din clasa Palatului la finalul clasei a VII-a, sub pretextul absurd al reducerii numărului de elevi. Mai ales că în urma mea a intrat în clasă Costache Malaxa, cu care, de altfel, eram bun prieten”. Fiul lui Nicolae Malaxa a ajuns astfel în „clasa palatină” – încă o dovadă a apropierii lui Carol al II-lea de industriaș, important membru al camarilei – și a dat bacalaureatul în 1940, alături de viitorul rege Mihai, Walter Heltmann și Mircea Ionnițiu. În urma examenului, Constantin Malaxa a obținut media 9.00, ca și Heltmann și Ionnițiu; media viitorului rege a fost 9.50.

(Surse: www.adevarul.ro, www.historia.ro, <https://ro.wikipedia.org>)

Max Auschnitt, peste timp – între partidele de poker cu Carol al II-lea și... palatul poleit cu aur al lui Gigi Becali

Concurentul direct al lui Malaxa a avut o biografie la fel de interesantă. Max Auschnitt (14 februarie 1888, Galați – 1959, Statele Unite) a fost un industriaș din România, administrator delegat al Uzinelor și Domeniilor de Fier din Reșița (U.D.R.), cea mai mare societate pe acțiuni care a existat în România înainte de instaurarea regimului comunist.

Născut la Galați în anul 1888 în familia unui industriaș evreu, Max Auschnitt a absolvit Academia de Înalte Studii Comerciale și de Export din Viena, a fost președinte al Asociației generale de Industrie din Banat, vicepreședinte al Uniunii Generale a Industriașilor din România și senator al Camerei de Comerț și Industrie din Galați.

Max Auschnitt a condus U.D.R. cu succes, aceasta având cel mai mare capital social din România (1 miliard lei), cea mai mare cifră de afaceri, cei mai mulți angajați – 16.669 în anul 1938, respectiv, 22.892 în 1948. Împreună cu fratele său Edgar, deținea societatea Titan-Nădrag-Călan cu peste 4.900 angajați în 1938. A făcut parte din conducerea a numeroase companii străine din Viena, sau Monaco și companii românești precum Societatea Română de Telefoane, Banca Chrissoveloni etc.

În decembrie 1934, s-a convertit la religia creștină catolică și s-a căsătorit cu o româncă, frumoasa Livia Pordea, declarată Miss România în anul 1930! Născută pe 1 decembrie 1914 la Gherla, Livia era fiica lui Augustin Pordea, om politic liberal, deputat, vicepreședinte al Camerei Deputaților și proprietar al unui birou notarial situat pe actualul Bulevard al Eroilor din Cluj-Napoca, la numărul 35. Livia – sau „Liti”, cum i se mai spunea – s-a căsătorit la Timișoara pe 10 ianuarie 1935 cu milionarul Max Auschnitt, „regele cimentului și al fierului” din România acelor vremuri. Ceremonia civilă a fost celebrată la Cluj, iar cea religioasă la Timișoara. Carol al II-lea a fost nașul celor doi miri, iar frumusețea Liviei Pordea se pare că nu l-a lăsat deloc indiferent, provocând chiar tensiuni în relația sa cu amanta oficială, Elena Lupescu. În 1946, Livia Pordea a emigrat în Franța, unde a divorțat de Max Auschnitt și s-a recăsătorit cu un sportiv spaniol. Fratele Liviei, Gustav Pordea, emigrat împreună cu ea în Hexagon, a făcut carieră politică și a ajuns în 1984 deputat în Parlamentul European pe listele Frontului Național al lui Le Pen.

În anul 1939, Max Auschnitt a căzut în dizgrația Regelui Carol al II-lea, cu care era partener de croaziere și partide de poker, în favoarea rivalului său, Nicolae Malaxa. A fost arestat

și dat în judecată și condamnat la 6 ani închisoare. Întreprinderile sale au fost „românizate” în ultima perioadă a Dictaturii Regale și în timpul dictaturii antonesciene. În 1942, a fost eliberat din închisoare, în urma comutării sentinței la muncă în serviciul societății, pe care a efectuat-o la fostele sale întreprinderi. După căderea regimului antonescian, procesul său a fost rejudecat și a fost achitat în toamna anului 1944. Văzând pericolul instalării regimului comunist a emigrat în Statele Unite ale Americii, unde a decedat în 1959. Toate proprietățile sale au fost confiscate de guvernul comunist în 1948.

Importanți membri ai camarilei regale, industriașii Nicolae Malaxa și Max Auschnitt se vor întrece, pe parcursul anilor interbelici, în a câștiga favorurile lui Carol al II-lea; mai cu seamă în timpul partidelor de poker care aveau loc frecvent la Palat sau acasă la „Duduia” (Elena Lupescu). În vara lui 1939, Auschnitt dispăre însă de la masa de joc, ieșind, deci, din grațiile suveranului – acțiune de care Malaxa nu era străin. Pe fondul apropierii României de Germania nazistă, Max Auschnitt devine victima unui proces răsunător, acuzat, printre altele, că a pus în pericol producția de armament a țării. Malaxa, deși partener de afaceri cu industriașul evreu, scapă basma curată, protejat fiind de rege.

Istoricul Ioan Scurtu descrie drumul lui Max Auschnitt, de la pokerul regal la închisoarea Văcărești: „Din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în România a început să se dezvolte industria, mai întâi cea extractivă (petrol, sare etc.), apoi și cea prelucrătoare. Marile întreprinderi industriale s-au înființat în perioada interbelică, prin contribuția unor personalități precum Nicolae Malaxa, Max Auschnitt, Ion Gigurtu, Oscar Kaufman, Nicolae Shapira, Ion Bujoiu, Dumitru Mociorniță, L. Margulies.

După urcarea lui Carol al II-lea pe tron, la 8 iunie 1930, și mai ales după ieșirea din criza economică din 1929-1933, statul (guvernul) s-a implicat masiv în sprijinirea marilor întreprinderi prin comenzi, credite și achiziționarea produselor fabricate. Între cei care au profitat cel mai mult de această politică s-au aflat Nicolae Malaxa și Max Auschnitt, membri de bază ai camarilei regale. Uzinele Malaxa din București, Uzinele și Domeniile Reșița, Trustul Titan-Nădrag-Călan a obțineau profituri uriașe, din care se înfruptau din belșug Regele Carol al II-lea, Elena Lupescu, Ernest Urdăreanu și alți apropiați ai Casei Regale. La această situație s-a ajuns în timp, după manevre mai mult sau mai puțin subtile.

Cei doi – Malaxa și Auschnitt – și-au propus să-l cointere-seze pe Carol, oferindu-i o consistentă sumă de bani. Operațiunea părea riscantă, deoarece predecesorii săi – Carol I și Ferdinand – erau renumiți prin corectitudinea și rigiditatea lor în probleme de afaceri, astfel că nimeni nu a îndrăznit să-i mituiască.

Malaxa și Auschnitt și-au „încercat norocul” în iunie 1931, când se împlinea un an de la „restaurație”. În preziua aniversării, 7 iunie, ei s-au prezentat la Palat pentru a-l „felicita” pe suveran. Carol al II-lea nu numai că nu a refuzat cadoul, dar le-a mulțumit și chiar i-a decorat pentru rolul lor în dezvoltarea economiei naționale. Din acel moment, cadourile au devenit o practică, mai ales la zile aniversare, când Carol și Elena Lupescu (Duduia) primeau bijuterii, automobile, tablouri, documente istorice, cai de curse, grajduri, vile etc.

O metodă prin care Regele și Duduia își sporeau veniturile era jocul de poker, la care erau invitați, cu precădere, cei doi industriași. Cităm, cu titlu de exemplu, din *Însemnările zilnice* ale lui Carol al II-lea din 1937:

18 martie: „partidă de pocher cu Urdăreanu, cu Max /Auschnitt/ și Malaxa”.

21 martie: „la joc/de pocher/ Gavrilă/Marinescu/, Max Auschnitt și Urdăreanu”.

29 martie: „joc de pocher cu Max, Ghandi și Urdăreanu”.

29 aprilie: „După masă la Duduia/pocher/ cu Urdăreanu, Max și Nicu Condeescu”.

În anul 1938, Regele nota:

8 iunie: „Pocher cu D, Malaxa, Max și Urdăreanu”.

În anul următor, 1939:

19 martie: „pocher cu Nicu Condeescu, Ernest/Urdăreanu/ și Max. Malaxa s-a scuzat, trebuind să aibă o întrevedere cu Wolthat”.

2 aprilie: „Pocherașul obișnuit cu D, Malaxa, Auschnitt, Urdăreanu și, mai târziu, Condeescu”.

23 aprilie: „Obișnuitul pocher cu D, Urdăreanu, Nicu Condeescu și Max Auschnitt”.

7 mai: „După masă, pocher cu Malaxa, Max, D și Ernest”.

11 mai: „Pocher cu D, Malaxa, Max și Nicu Condeescu”.

18 mai: „Pocher cu D, Malaxa, Max și Rusescu”.

Asemenea însemnări continuă până în vara anului 1939, când din rândul partenerilor suveranului la jocul de poker a dispărut Max Auschnitt.

Marele industriaș și bancher intrase în dizgrația suveranului cu concursul lui Ernest Urdăreanu și al lui Nicolae Malaxa. Primul era nemulțumit de cuantumul „cotizației” pe care Auschnitt o oferea Palatului, adică Regelui, Elenei Lupescu și lui. Din 1934, Ernest Urdăreanu devenise cel de-al doilea membru de bază al camarilei, după Elena Lupescu. Profitând de situația sa, Urdăreanu „l-a lucrat” pe Auschnitt, prezentându-l Regelui

și Duduii ca pe un om zgârcit când era vorba de a finanța Casa Regală, dar urmărind să-l pună în umbră pe suveran în privința operelor caritabile.

Din acest punct de vedere, Urdăreanu avea dreptate. Gabriel Marinescu, membru de bază al camarilei, îi spunea lui Ioan Hudiță că Auschnitt a refuzat să-i cedeze lui Carol al II-lea un pachet de acțiuni în valoare de 500 milioane de lei. Pe de altă parte, cu alții se comporta ca un Nabab.

Scriitorul Dumitru Corbea relatea în memoriile sale că, într-o zi, actorii Grigore Vasiliu-Birlic și Puiu Iancovescu s-au prezentat la Max Auschnitt, cerându-i o sumă de bani. A avut loc următorul dalog:

„— Cât, domnilor?

— Cât puteți mai mult, domnule Auschnitt, a îndrăznit Iancovescu.

Bancherul a apăsă pe un buton și a deschis un seif cât pe-retele, ticsit cu teancuri de bancnote, de sus până jos. Birlic s-a speriat și s-a dat doi pași înapoi. Nu mai văzuse în viața lui un perete întreg căptușit cu teancuri de bilete de bancă de câte cinci sute și o mie de lei.

— Atâta vă ajunge?, a întrebat Auschnitt, prinzând cu două degete un teanc de bani.

— Deschideți mai tare degetele, domnule Auschnitt, a propus Puiu Iancovescu. Bancherul a zâmbit și a deschis mai tare degetele și a tras teancul de hârtii”.

Evident, aceste gesturi erau larg comentate, iar Auschnitt era prezentat ca un adevărat Mecena.

Despărțirea de Malaxa s-a datorat în principal viziunilor diferite în privința orientării politicii economice a României. În contextul încheierii tratatului economic româno-german din

23 martie 1939, Malaxa s-a pronunțat pentru dezvoltarea relațiilor dintre cele două țări, câștigând de partea sa pe Rege și pe Urdăreanu. În acest spirit, Malaxa a stabilit o colaborare strânsă cu trustul Hermann Göring Werke. La rândul său, Auschnitt considera că relațiile economice cu Germania reprezentau un grav pericol pentru România, inclusiv pentru întreprinderile sale, care riscau să fie acaparate de reprezentanții Reich-ului. El și-a argumentat poziția într-un memoriu pe care l-a înaintat Regelui, precum și mai multor lideri politici, între care și economistul național-țărănist Virgil Madgearu.

Începutul sfârșitului pentru Max Auschnitt s-a consumat în vara anului 1939. La 20 iulie 1939, Constantin Argetoianu nota: „Pe o căldură tropicală, am prezidat ieri la Camera de Comerț adunarea generală a Reșiței. Câteva discursuri idioate, dar liniștite. La reînnoirea mandatelor celor 6 membri trași la sorti au fost înlocuiți trei: Kaufman prin Cancicov, Săvescu prin G. Crețeanu (Banca Românească) și Orghidan (omul lui Auschnitt) prin Beu, de la Sibiu. Bietul Kaufman, încă o lovitură! Încetul cu încetul îl curăță de pretutindeni! După adunare ne-am întrunit în Consiliu, la sediul Societății. Am întronat pe Urdăreanu ca președinte. Tipul e plin de curaj și de stăpânire de sine. Are stofă. A vorbit de sus, de reaua administrație care trebuie să înceteze și a accentuat punctul esențial al programului său: eliminarea tuturor străinilor și naționalizarea reală a Societății. (Demagogie destinată celor de afară). A mai declarat că membrii Comitetului de Direcție (președintele și cei doi delegați, Malaxa și Auschnitt) vor lua hotărâri prin majoritate de voturi (înțelegerea Urdăreanu-Malaxa e asigurată) și că câteștrei renunță la tantiema suplimentară (anul acesta a fost un milion și jumătate pe cap!) pe care statutele le-o asigură. Declarațiile

lui Urdăreanu au făcut un efect bun asupra Consiliului, numai Auschnitt și Revay au părut cam întristați”.

Imediat după instalare, Urdăreanu a acționat în forță: l-a acuzat pe Auschnitt de proastă gestiune și de fraudă, obligându-l să-și dea demisia din Consiliul de Administrație al Societății Reșița, iar acesta s-a conformat la 18 august. Auschnitt a mai fost acuzat de fals în acte publice, invocându-se o adresă a Societății Reșița către Ministerul Economiei Naționale, prin care se cerea o „compensație la export”, sub motiv că aceasta lucra pentru apărarea națională; pe acea adresă, Auschnitt a adăugat și Societatea Titan-Nadrag-Călan, al cărei principal acționar era. Aceasta fiind o practică obișnuită, Auschnitt nu a cerut acordul președintelui Consiliului de Administrație. Revoltat, la 21 august, Urdăreanu s-a adresat Parchetului, care a început imediat urmărirea penală a „infractorului”.

Vestea s-a răspândit cu repeziciune, luând prin surprindere nu numai opinia publică, dar și pe unii membri ai camarilei regale, care au căutat să-l salveze. La 6 noiembrie 1939, Carol al II-lea l-a chemat pe Gabriel Marinescu, care intervenise la primul ministru, la ministrul de justiție și chiar la procuror pentru a nu se ajunge la arestarea lui Auschnitt. Marinescu i-a explicat Regelui că avea „datorii morale” față de Auschnitt, care contribuisese cu 15 milioane lei la ridicarea clădirii Prefecturii Poliției Capitalei, iar lui personal îi dăruise un grajd pentru cai de curse. Carol al II-lea nota: „I-am pus în vedere să-l lichideze neîntârziat (tot bietul Malaxa va plăti)”. Suveranul ținea să precizeze că procesul lui Auschnitt era „al unui întreg sistem păcătos cu care trebuie cu orice preț să se termine. Este o chestiune de înaltă moralitate publică”. Ca urmare, Regele l-a chemat pe Victor Iamandi, ministrul Justiției: „I-am vorbit foarte serios

de chestia Auschnitt, căci este pentru mine un proces istoric în faza de renaștere a României. E începutul unei curățiri și terminarea unei ere de imunitate a acelor care cred că cu banul lor pot cumpăra orice și pe oricine”. Asemenea cuvinte, scrise după nouă ani de domnie, însemnau o recunoaștere a faptului că Regele s-a aflat în fruntea unui regim corupt, iar realitatea demonstra că suveranul nu numai că a patronat, dar a și fost principalul beneficiar al delapidării banului public.

La 7 noiembrie, Max Auschnitt a fost arestat și depus la închisoarea Văcărești. În actul întocmit cu acest prilej erau trecute următoarele date personale:

„Numele și prenumele: Max Auschnitt.

Tatăl: Osias.

Locul nașterii: Galați.

Domiciliul: Aleea Alexandru, nr. 1.

Vârsta: 51 ani.

Starea civilă: căsătorit.

Studii: Academia Comercială Viena.

Religia: romano-catolică.

Naționalitatea: română.

Originea etnică: evreu.

Starea materială: în țară 200 milioane lei, în străinătate 80.000 lire sterline”.

În timpul procesului, presa, aflată sub cenzura guvernamentală, a relatat pe larg abuzurile și ilegalitățile comise de Auschnitt, reliefând cu precădere următoarele: „Auschnitt a înstrăinat ca rentă străină cota de 7,5%, în valoare de 18 milioane de franci francezi, aparținând Societății Reșița, constituind-o drept gaj, fără autorizația organelor în drept, Societății CEPI din Monaco. Actul era ilegal, deoarece Auschnitt îndeplinea în același timp

funcția de administrator delegat al Societății Reșița și vicepreședinte al Consiliului de Administrație al Societății CEPI. Din fierul vechi importat din străinătate destinat în cote stabilite Societății Reșița și Societății Titan-Nădrag-Călan, Auschnitt a oferit celei de-a doua, unde el deținea majoritatea acțiunilor, o cantitate mai mare decât cea prevăzută, păgubind-o astfel pe prima. De asemenea, nu a adus din străinătate întreaga cantitate de fier vechi, pentru care primise devize de la Banca Națională a României, creându-și prin abuz un drept disponibil în străinătate. Prin această manevră a lovit și în capacitatea de apărare a țării, deoarece fierul respectiv trebuia utilizat pentru fabricarea de armament. Max Auschnitt, conștient de abuzurile și ilegalitățile sale, își pregătise un pașaport pentru a pleca definitiv din țară, cu concursul unor cetățeni străini”.

Preșa a prezentat și comentat pe larg acuzațiile la adresa lui Max Auschnitt, dar nu a publicat luările de cuvânt ale acuzatului și avocaților săi. În esență, aceștia au afirmat: „În 1929, cei mai importanți acționari ai Societății Reșița l-au rugat să preia conducerea acesteia, care se găsea în mari dificultăți financiare. Ca urmare, a acceptat să devină administrator delegat la Reșița, părăsind direcția Societății Titan-Nădrag-Călan, în favoarea fratelui său. În 1931, când s-a prăbușit banca Kredit-Ansthalt, unul din cei mai mari creditor și acționari de la Reșița, acțiunile acesteia au fost preluate de grupul Malaxa-Auschnitt, de Societatea STEG și de un grup de britanici. În 1934, ca urmare a instabilității politice din Austria, grupul a hotărât să mute sediul activității sale în Monaco, unde a înființat Societatea CEPI, care a devenit deținătoarea unui important pachet de acțiuni la Reșița”.

Argumentele lui Auschnit dovedeau, fără putință de tăgadă, că el a lucrat mână în mână cu Malaxa.

Opinia publică nu părea convinsă de campania de presă inspirată de camarila regală. Chiar Florian Marinescu, administratorul Casei Regale, îi spunea lui Ioan Hudiță, la 26 ianuarie 1940, că „a urmărit procesul Auschnitt și e pur și simplu scandalizat de înscenarea care i s-a făcut acestui om pentru simplul motiv că nu se lasă devalizat de averea lui”. Peste două săptămâni, la 11 februarie, Argetoianu constata: „Afacerea Auschnitt a ajuns să fie singura preocupare a trinității care domnește peste țară: Regele, Malaxa și Urdăreanu”, aceștia urmărind ca respectivul să fie condamnat cât mai repede și la cât mai mulți ani.

Îngrijorarea a fost amplificată de faptul că, la începutul lunii februarie 1940, fusese difuzat un memoriu-denumit semnat I.D. Dumitrescu, domiciliat în București, strada Griviței, nr. 235, adresat ministrului de Finanțe, în care erau prezentate abuzurile și ilegalitățile comise de Nicolae Malaxa, între care: sustragerea de la plata impozitelor; falsificarea cifrei de afaceri prin utilizarea mai multor sisteme de contabilitate; depunerea unor sume uriașe la bănci din Londra, Lyon, Zürich și Berna etc. Denunțatorul scria că posedă „documente fotografice”, pe care le putea depune la Ministerul de Finanțe. Acest document, transmis pe adresa ziarelor și a mai multor oameni politici, a avut un puternic ecou, contribuind la amplificarea opiniei potrivit căreia Malaxa se bucura de ocrotirea Regelui și a lui Urdăreanu. La 21 februarie, Regele a fost informat de Urdăreanu despre „încurcătura în care a intrat Malaxa prin contractele ce le-a încheiat cu Auschnitt”, iar suveranul a conchis: „Am discutat cazul și am hotărât să se facă toate intervențiile necesare ca să fie salvat”.

Așadar, în timp ce urmărea să-l înfunde pe Auschnitt, suveranul ținea ca Malaxa să fie salvat. Malaxa a făcut tot ce i-a stat în putință pentru a nu se prezenta ca martor la procesul lui Auschnitt; mai întâi s-a declarat bolnav, neputând ieși din casă, iar apoi a plecat în străinătate, la Londra. La 13 martie 1940, Max Auschnitt a fost condamnat la 6 ani închisoare. Cum era de așteptat, el a făcut recurs la Curtea de Apel din București.

Sperând într-o decizie favorabilă, la 5 iunie 1940, Max Auschnitt, aflat în Închisoarea Văcărești, a semnat o declarație prin care, în calitate de administrator al CEPI, hotăra ca acele 400.000 de acțiuni nominative de la Reșița să fie repartizate astfel: 200.000 să rămână la CEPI, iar 200.000 să fie atribuite Societății Malaxa din București. Asemenea manevre ale lui Max Auschnitt, de a oferi lui Nicolae Malaxa un imens pachet de acțiuni, nu au avut efectul scontat, deoarece Curtea de Apel a respins recursul, iar sentința a fost definitivă.

Constantin Argetoianu scria la 9 iulie 1940 că Auschnitt „a fost îmbrăcat în straie vărgate, urcat într-o dubă și trimis la Doftana. Câtă ură și cât venin în sufletele bandei /Carol, Urdăreanu, Malaxa/ ca să maltrateze așa pe cel ce juca poker cu Regele acum un an și-i umplea pe toți cu daruri și parale!”.

După abdicarea lui Carol al II-lea, la 6 septembrie 1940, a urmat revizuirea mai multor procese, între care și cel intentat lui Max Auschnitt. Astfel, într-un regim cunoscut pentru politica sa antisemită, la 3 iulie 1942, evreul Max Auschnitt a fost eliberat, după ce executase doi ani de închisoare. Detenția i-a oferit lui Auschnitt prilejul de a reflecta asupra relațiilor sale cu fostul rege, dar și cu vechiul său prieten de afaceri (și ilegalități), Nicolae Malaxa. Și-a continuat afacerile, dar cu mai multă prudență, până la plecarea în Statele Unite ale Americii.

Max Auschnitt avea o relație ciudată cu Nicolae Malaxa. Cei doi industriași erau concurenți aprigi și, în același timp, parteneri. Amândoi erau implicați în producția de armament românesc, zguduită în perioada interbelică de teribile scandaluri de corupție; dintre acestea, cel mai cunoscut (deși rămas neexplicat până astăzi) este scandalul Škoda. Industriașii români aveau mari probleme în obținerea de licențe pentru fabricarea de armament de la aliați – Franța și Marea Britanie. Max Auschnitt a încercat să rezolve problema lipsei de încredere a firmelor occidentale prin formarea, la Monaco, în ianuarie 1934, a consorțiului CEPI (Compagnie Européenne et Participations Industrielles), împreună cu fabricantul britanic de armament Douglas Vickers. La consorțiul CEPI se vor alătura ulterior fabricanții cehi de armament Škoda (firmă aflată sub control francez) și ZB.

La 23 iulie 1936, CEPI intra în parteneriat cu Nicolae Malaxa, alcătuind, la Monaco, o nouă firmă: Société pour la Centralisation des Industries (CENTRIND). Noua societate din Monaco stabilea că Malaxa și consorțiul CEPI urmau să dețină, în părți egale, Uzinele și Domeniile Reșița, ai căror administratori delegați erau Max Auschnitt și Nicolae Malaxa. Se realiza astfel unificarea forțelor celor mai puternici industriași români, sub garanția fabricanților de armament ai principalilor aliați ai României: Franța și Marea Britanie.

Nicolae Malaxa nu a fost însă mulțumit de acest aranjament: în anii 1937 și 1938 a avut mai multe întâlniri cu oficiali naziști, printre care și Hermann Göring, în încercarea de a dezvolta fabricarea de armament românesc în parteneriat cu firme germane. În paralel, Auschnitt și Malaxa se întreceau în a câștiga favorurile Regelui Carol al II-lea, de la partidele de poker, unde

pierdeau sume considerabile, până la daruri de valoare considerabilă, precum pachete de acțiuni la diverse societăți, cai de curse sau, pur și simplu, sume impresionante de bani.

Constantin Argetoianu nota în jurnalul său, pe 29 martie 1939, că mareșalul Palatului, Ernest Urdăreanu, a fost ales președinte al Consiliului de Administrație al Uzinelor și Domeniilor Reșița (U.D.R.) și își exprima nedumerirea pentru punerea la conducerea unei societăți comerciale a ministrului Casei Regale. Mutarea era una cu bătaie lungă, iar pregătirea decapitării lui Max Auschnitt a fost realizată cu multă vreme înainte ca ea să se producă. Dosarele lui Nicolae Malaxa păstrează astfel un document din 15 iunie 1939, care analizează transferurile valutare efectuate de U.D.R. începând cu anul 1931 și constată mai multe nereguli și pagube aduse societății. Cu siguranță că nu e o coincidență faptul că aceleași acuzații i-au fost aduse lui Max Auschnitt și în timpul procesului din toamna aceluiași an.

Pe 5 iulie 1939, Ministrul Înzestrării Armatei, Victor Slăvescu, se întâlnea cu Ernest Urdăreanu, care îi mărturisea că vrea să facă la U.D.R. „românizare și ordine”. Câteva zile mai târziu, pe 19 iulie, Urdăreanu prezida Consiliul de Administrație al UDR și își declara programul de administrare: „eliminarea tuturor străinilor și naționalizarea reală” – afirmații care l-au îngrijorat pe Max Auschnitt, conform mărturiei lui Constantin Argetoianu.

Luna august 1939 avea să fie una cu adevărat fierbinte. Max Auschnitt a lipsit dintre participanții la croaziera de pe Marea Mediterană a iahtului Luceafărul al lui Carol al II-lea, deși participase la ea în vara anului precedent. Nici Malaxa nu a călătorit alături de rege (l-a trimis pe fiul său Costache, coleg de clasă cu voievodul Mihai). Malaxa a fost extrem de ocupat în luna august 1939 cu pregătirea dosarului ce avea să îl doboare

pe Auschnitt: în arhiva industriaşului s-au păstrat 86 de fişe notate M.A. (Max Auschnitt), care stabilesc căile juridice de atac. Multe dintre acestea se vor regăsi în actul de acuzare.

Pe 19 august 1939, ziarul Universul anunţa că Max Auschnitt a demisionat din funcţia de administrator delegat al U.D.R. Pe 29 august avea să vină lovitura: Ernest Urdăreanu îi trimitea Ministrului Justiţiei, Victor Iamandi, un denunţ în care îl acuza pe Max Auschnitt că a pus în pericol producţia de armament a ţării, prin desfăşurarea unor tranzacţii financiare ilegale sub umbrela U.D.R. Pe tot parcursul lunii septembrie, Max Auschnitt a dat o mulţime de declaraţii în faţa procurorilor – declaraţii care se regăsesc în copii şi în dosarele lui Malaxa. În paralel, Malaxa încerca să obţină de la Max Auschnitt cedarea acţiunilor din concernul CENTRIND, însă răspunsurile venite de la bancherii şi avocaţii britanici susţineau că este necesară prezenţa personală a acestuia la Londra pentru a se realiza transferul. Anchetarea lui Auschnitt a continuat în lunile octombrie şi noiembrie, iar misterul persecuţiei la care era supus a fost dezvăluit lui Constantin Argetoianu de către însuşi Ministrul Justiţiei, Victor Iamandi: omul de afaceri trebuia să îşi cedeze acţiunile de la Reşiţa în favoarea lui Nicolae Malaxa. Pe 8 noiembrie 1939, Max Auschnitt a fost arestat şi depus la închisoarea Văcăreşti; cel mai probabil din cauza faptului că a refuzat să cedeze în faţa şantajului.

În apărarea lui Auschnitt a sărit însuşi Gavrilă Marinescu, prefectul Poliţiei şi omul treburilor murdare ale lui Carol al II-lea. Gavrilă Marinescu a intervenit pe lângă ministrul Iamandi, pe lângă primul ministru Constantin Argetoianu şi a vorbit direct cu procurorul de caz. Iniţiativa aceasta l-a scos din sărite pe Rege, care nota în jurnal despre Gavrilă Marinescu că „va veni

un moment când nu-l vom mai putea susține”. Malaxa însuși era speriat la un moment dat de posibilitatea ca Argetoianu să îl susțină pe Auschnitt – însă premierul scria în jurnalul propriu în legătură cu această afacere: „Nu vreau să mă amestec în tărâțe”.

Pregătirea procesului lui Auschnitt a cuprins nenumărate audieri de martori și percheziții, însă la un moment dat s-a produs inevitabilul: partenerul său de afaceri Nicolae Malaxa urma să fie chemat ca martor. Momentul de cumpănă al lui Malaxa a fost depășit ușor: Regele a hotărât „să se facă toate intervențiile necesare ca să fie salvat”. Procesul a mers înainte și, pe 8 mai 1940, Max Auschnitt a fost condamnat la 6 ani de închisoare și plata unor despăgubiri în valoare de 98 milioane de lei și 166.000 lire sterline. Însă presiunile asupra lui nu aveau să se încheie aici. În lunile iunie-iulie 1940 s-au purtat negocieri intense cu fratele de la Paris al lui Max, Edgar Auschnitt, pentru lichidarea societăților CEPI și CENTRIND și transmiterea acțiunilor către Nicolae Malaxa. Până la urmă, Max Auschnitt a cedat și a semnat, pe 5 iunie, din închisoarea Văcărești, documentele prin care își ceda acțiunile în favoarea lui Malaxa.

Max Auschnitt avea să rămână în închisoare până în anul 1942. În luna martie a acestui an, avocații săi au făcut recurs și, pe 3 iunie, pedeapsa lui Auschnitt a fost comutată din închisoare în muncă în folosul comunității – tocmai la fostele sale uzine, Titan-Nădrag-Călan, spre indignarea germanilor, care notau într-o telegramă diplomatică faptul că guvernul Mareșalului Ion Antonescu negocia cu industriașul evreu naționalizarea uzinelor lui.

Pe 26 mai 1943, locotenent-colonelul SS Adolf Eichmann primea o amplă informare referitoare la soarta lui Max Auschnitt.

Conform datelor deținute de Sicherheit Dienst, Auschnitt își cedase averea în favoarea statului român și încerca să emigreze din România. Ministerul de Externe de la București îi eliberase un pașaport, iar Auschnitt încerca să obțină vizele necesare pentru a ajunge într-o țară neutră. Conform informațiilor SD, Auschnitt ar fi vrut să plece prin Croația, însă Legației croate de la București i s-a cerut de către diplomații germani să nu îi acorde viza. Pe 11 iunie 1943, Ministrul nazist de Externe, Joachim von Ribbentrop, îi cerea ambasadorului la București von Killinger să îl roage pe mareșalul Antonescu să nu îi permită lui Auschnitt să părăsească România, deoarece acesta deținea prea multe informații legate de industria de armament, pe care le-ar fi putut transmite britanicilor și americanilor.

Auschnitt a rămas în România până la sfârșitul războiului, iar pe 1 noiembrie 1944 procesul său a fost rejudecat și a fost achitat de toate acuzațiile aduse în 1939. Industriașul a reușit să își recupereze majoritatea întreprinderilor, însă a fost avertizat din timp asupra comunizării României, încă de la începutul anului 1945. A emigrat în Statele Unite, unde și-a continuat războiul cu Nicolae Malaxa, și a murit în anul 1959.

În august 1939, Constantin Argetoianu se întreba cu privire la Auschnitt: „Era de mai bine de un an în război cu Malaxa. Pentru asta a fost dat afară? Sau pentru că era ovrei? Sau pentru că era ovrei, primise Malaxa ordin să se certe cu el?” Țărănistul Ion Hudiță era mult mai categoric: „Toată lumea știe că procesul are loc pentru simplul motiv că Auschnitt a refuzat să se lase jefuit de Carol și camarila lui”. Pe lângă originea evreiască a lui Max Auschnitt și dorința lui Nicolae Malaxa de a-și anihila principalul competitor există și alte explicații.

Nu știm cum și-a motivat Carol al II-lea decizia de înlăturare a lui Auschnitt, luată cu siguranță în data de 11 iulie 1939, deoarece lipsesc pagini din jurnalul suveranului. Motivațiile trebuie în orice caz să fi fost extrem de serioase, deoarece Auschnitt cunoștea foarte multe dedesubturi ale afacerilor suveranului; în 1937, industriașul român îi ceda Regelui, cu titlu gratuit, acțiunile societății Lujani, care valorau peste 1,5 miliarde lei și reprezentau 35% din producția de zahăr din România. Dezvăluirea acestei afaceri ar fi aruncat în aer prestigiul Casei Regale – și totuși, Regele a riscat să îl închidă pe Auschnitt.

Cel mai probabil, Auschnitt a căzut victimă ofensivei naziste. Invadarea Cehoslovaciei, la 15 martie 1939, a dat peste cap întreaga Europă. Fabricile de armament din Cehia (Škoda și ZB) au intrat în componența concernului nazist Reichswerke Hermann Göring, care a devenit astfel partener în cadrul concernelor CEPI și CENTRIND. În anul 1939 exista o situație paradoxală în România: complexul militar-industrial nazist era partener cu principalul fabricant de armament britanic, Vickers. Elementul de legătură dintre Vickers și industria de armament din România era Max Auschnitt – care, din acest motiv, a trebuit să dispară. La aceste considerații se adaugă originea evreiască a lui Auschnitt și adversitatea lui Malaxa.

Înlăturarea lui Auschnitt a fost dusă la îndeplinire după un plan bine pus la punct, care excludea orice fel de îndurare: Regele era gata să își sacrifice omul de încredere, pe Gavrilă Marinescu, pentru îndeplinirea acestui plan. Max Auschnitt a căzut astfel pradă celui de-Al Doilea Război Mondial: pregătirea „executării” lui a început după încheierea tratatului economic româno-german din 23 martie 1939, atacul propriu-zis împotriva

afaceristului a demarat în august 1939 și soarta i-a fost pecetluită după izbucnirea conflictului.

Scandalul arestării și încarcerării lui Max Auschnitt a atins prin ricoșeu și guvernul condus de generalul Ion Antonescu. Hotărârea industriașului de a-și dona, din închisoare, averea statului român avea să-i pună pe jar pe miniștri. Miza era controlul uneia dintre cele mai mari societăți siderurgice din România: Titan-Nădrag-Călan. Dar cum să accepți donația, fără ca ea să arate și să sune a șantaj?

Modalitatea prin care statul român putea să accepte donația lui Auschnitt a fost dezbătută în mai multe Consilii de Miniștri după investirea guvernului Antonescu. La Arhivele Naționale, în Fondul Max Auschnitt, se păstrează, de pildă, stenograma Consiliului de Miniștri din 21 ianuarie 1942, iar documentul redă întocmai frământările executivului privind această chestiune.

Principalul impediment în acceptarea donației industriașului Max Auschnitt era reprezentat de statutul juridic al acestuia. Concret, Auschnitt era, la acea dată, încarcerat în urma procesului din 1940. O acceptare a donației și apoi o eventuală eliberare a lui ar fi mirosit a șantaj; iar guvernul Antonescu se ferea de potențiale acuze în această direcție. Situația era îngreunată și de cererea de revizuire a sentinței, depusă de Auschnitt. Se adăuga aici și fragmentarea excesivă a acționariatului societății; deși Max Auschnitt deținea pachetul cel mai mare de acțiuni, acesta nu era majoritar. Mai mult, o parte dintre marii acționari erau persoane care nu aveau cetățenia română sau erau reprezentate de societăți internaționale financiare care își apărau cu îndârjire drepturile și interesele.

La ședința din 21 ianuarie 1942 au participat Mihai Antonescu, vicepreședintele Consiliului de Miniștri, generalul Nicolae

Stoenescu – ministrul Finanțelor, Constantin Stoicescu – ministrul Justiției, Alexandru Ottulescu – guvernatorul Băncii Naționale a României, Constantin Orghidan – director general al Societății Titan-Nădrag-Călan și Mihai Antoniadă, avocat. Întreaga discuție va fi marcată de iritarea lui Mihai Antonescu, iritare provocată de tergiversarea rezolvării „chestiunii Auschnitt”; se bătea pasul pe loc din octombrie 1941. Asupra lui Mihai Antonescu întreprindea presiuni celălalt Antonescu, mareșalul și șeful executivului. Mihai Antonescu punctează: „Domnul Mareșal Antonescu voia să participe chiar domnia-sa la acest Consiliu, pentru că durează așa de mult soluționarea acestei chestiuni, încât este timpul să i se găsească o soluție, aceasta cu atât mai mult cu cât eu însumi, de nenumărate ori, am stăruit pentru găsirea acestei formule definitive”.

Au urmat apoi, în discursul de intimidare a lui Mihai Antonescu, un șir de acuze la adresa lui Alexandru Ottulescu, guvernatorul Băncii Naționale a României. Acesta era învinuit voalat de stagnarea preluării de către stat a averii lui Max Auschnitt. Concret, supărarea lui Mihai Antonescu era pricinuită de faptul că BNR se opusese unui împrumut pe care trebuia să îl acorde Uzinele Reșița către Societatea Titan-Nădrag-Călan, valoarea împrumutului urmând să fie convertită în acțiuni la ultima societate: „...Am și convingerile mele, un fetișism sentimental pentru domnul guvernator al Băncii Naționale, pe care nu mă jenez să îl mărturisesc – eu n-am vrut atunci să pun problema că nu este admisibil ca Banca Națională, care este mandatara noastră, să ajungă să tuteleze Statul într-o operație. În care nu are a exercita decât atributele pe care noi i le-am conferit”. Atacat, Alexandru Ottulescu i-a răspuns lui Mihai Antonescu: „Noi /BNR/ v-am atras atențiunea ca să nu se facă ceva ilegal

și pe urmă să fie supus altor discuții”. Antonescu a răbufnit iar, dar la adresa ministrului Justiției: „Domnule ministru de justiție, știți care este interesul statului, ca Auschnitt să facă donațiunea acum când este încă în închisoare. Domnia-sa are dreptul să dispună de averea sa, fiindcă nu a pierdut exercitiul drepturilor civile, prin condamnățiunea penală la care a fost supus. Domnul Auschnitt acum are dreptul să dea o procură”.

De la dreptul pe care îl avea Auschnitt de a mandata pe cineva să îi administreze averea avea sa vină, într-un final, după nenumărate discuții, soluția prin care statul să poată accepta donația industriașului și, în același timp, să ajungă acționar majoritar la Societatea Titan-Nădrag-Călan. Închis fiind, Auschnitt l-a însărcinat pe Orghidan să acționeze în numele său, situație în care statul român nu mai putea fi acuzat de șantaj. Și, la sugestia ministrului Finanțelor, s-a apelat la subterfugiu.

Concret, statul urma să folosească banii din conturile lui Max Auschnitt pentru a face la Titan-Nădrag-Călan o subscriere de acțiuni. Altfel spus, prin efectuarea unui aport la capitalul social al societății, cu bani proveniți din conturile lui Auschnitt, statul român primea acțiuni de valoare nominală egală cu aportul, ajungând să dețină peste 50% din acțiunile societății.

Războiul își lăsa și el amprenta asupra ședinței Consiliului de Miniștri. Soluția fusese, într-adevăr, identificată, dar punerea ei în aplicare (subscrierea de acțiuni la Titan-Nădrag-Călan) putea să fie primejduită de o potențială acțiune postbelică a guvernului englez, acționar și el la Titan-Nădrag-Călan, coroborată cu o posibilă pierdere a războiului de către România. Așadar, încă din ianuarie 1942, cineva se gândea și la un astfel de deznodământ nefericit pentru țara noastră. Mihai Antonescu era responsabil însă cu eliminarea tuturor temerilor: „Domnilor,

eu vă declar că guvernul englez ar considera aceste titluri ca proprietatea sa, sau ca intrând, prin blocare, în fondurile cu care guvernul englez urmează să își acopere eventualele despăgubiri, mai întâi pentru că am convingerea că nu vom ajunge să plătim despăgubiri Angliei și în al doilea rând chiar dacă vom ajunge să plătim despăgubiri, vom avea și compensații”.

Din nefericire pentru România, situația la terminarea războiului a fost cu totul alta de cum o anticipa, în 1942, Mihai Antonescu.

Max Auschnitt, unul dintre cei mai mari industriași ai Europei, era recunoscut pentru priceperea lui de a transforma comerțul cu produse din oțel în mină de aur. Apropiat al Regelui Carol al II-lea, era o vedetă a începutului de secol XX și unul din autorii progresului economic din perioada interbelică. Fiul său, Steven Auschnitt, i-a moștenit nu doar priceperea în afaceri, ci și averea, pe care a revendicat-o după Revoluție.

În vârstă de 91 de ani, Steven, moștenitorul unei averi fabuloase în România, nu e doar fiul tatălui sau, ci și un antreprenor de succes. A dezvoltat o afacere ce l-a poziționat printre milionarii americani: ambalajele cu fermoar de plastic prezente azi în casele a sute de milioane de oameni.

Povestea visului american începe în 1941, când ajunge pe tărâmul făgăduinței la bordul unui vas. Avea 17 ani și călătorea singur. În 1939, tatăl său a înțeles că va începe războiul și l-a scos din țară. A făcut școala în Anglia pentru încă doi ani, apoi unchiul său l-a chemat în America.

Între timp, în România, tatăl său fusese întemnițat. Ulterior, procesul acestuia a fost revizuit, iar după doi ani de detenție a fost plasat în arest la domiciliu. Nu a avut însă liniște: ca evreu, era o țință sigură. Spre norocul său, i-a văzut venind pe germanii

care vroiau să-l ridice și s-a ascuns într-un dulap cu haine murdare, iar apoi a fost salvat de un diplomat francez, care l-a luat cu o ambulanță – la timp, pentru că tocmai veneau după el și membrii Gărzii de Fier. A zburat la bordul unui avion până în Egipt și de acolo a plecat spre America. Din avere îi rămăseseră doar diverse acțiuni și conturi la bănci europene.

În America, îl așteptau ambii copii, Steven și Robert, cel mic ajuns în America după ce trăise o vreme în Spania. Steven era deja cetățean american, pentru că se înrolase în armată în timpul războiului. În America, după facultate, a cunoscut-o, în ziua încoronării Reginei Angliei, pe Anne, o tânără englezoaică, care emigrase în America. S-au căsătorit și împreună au avut două fiice: Suzane și Christine, însă nici una nu i-a moștenit talentul antreprenorial.

Max Auschnitt a deținut un veritabil palat în București, imobilul ajungând astăzi în proprietatea lui Gigi Becali. Când a cumpărat palatul de pe Aleea Alexandru, Gigi Becali a devenit și proprietarul unei guri de tunel subteran, care a stârnit curiozitatea amatorilor de mistere. Practic, acum, Gigi Becali are legătura directă cu Ministerul Afacerilor Externe, clădire care se află la intersecția Aleilor Alexandru cu Modrogan, printr-un pasaj subteran, folosit, se pare, de însuși Carol al II-lea, atunci când mergea să-i facă vizite nocturne Elenei Lupescu. Dacă, în urmă cu mai bine de un deceniu, intrarea în tunel zăcea abandonată, aproape astupată de pietrele care se prăbușiseră peste ea, Gigi Becali a dat ordin ca aceasta să fie refăcută. Acum, aceasta este complet funcțională, pentru că Becali a pus o ușă metalică dotată cu clante aurite, în ton cu restul palatului. (Gigi Becali și-a pus cerbi placați cu aur în grădina din fața palatului!) Camil Roguski, arhitectul care a fost angajat de Becali să

restaureze palatul, susținea că tunelul este complet funcțional chiar și în ziua de azi și că este dotat cu lumină electrică. „Pot să spun că există un tunel care merge din palatul lui Becali, fost al lui Auschnitt, care ducea până unde este Ministerul de Externe și care este funcțional. Accesul era făcut în mod special de Regele Carol: când mergea la Auschnitt ca să ia bani, trecea și pe la Lupeasca, prin tunel, ca să nu mai fie văzut. Era un tunel romantic, care există și astăzi. Este bine întreținut și are lumină electrică”, spunea Camil Roguski.

Palatul a fost construit în anul 1925 de avocatul Iancu Manu și vândut de acesta celebrului industriaș Max Auschnitt, un apropiat al Regelui Carol al II-lea, în anul 1932. S-a scris că Regele Carol al II-lea ar fi vrut să cumpere palatul pentru Elena Lupescu, dar că s-a răzgândit și i-a oferit acesteia spre folosință o vilă luxoasă din Aleea Modrogan. Totodată, s-a zvonit că Auschnitt a ordonat construcția tunelului pentru ca Regele Carol al II-lea să se poată întâlni pe ascuns cu amanta sa, Elena Lupescu. Conform altor surse, adevărul ar fi, însă, altul. Tunelul respectiv ducea către o anexă a sediului Prefecturii, condusă la acea vreme de faimosul Gabriel Marinescu. Marinescu, și el un apropiat al lui Carol al II-lea, aducea acolo prostituate pentru Rege. Povestea spune că, după ce Carol al II-lea întreținea relații sexuale cu ele, Gavrilă Marinescu le căuta în buzunare, iar damele de companie plecau de multe ori fără bani. În palatul care este acum proprietatea lui Gigi Becali, Carol al II-lea juca poker alături de apropiații săi, Max Auschnitt, Gabriel Marinescu și alții.

Gigi Becali a cumpărat palatul în 2006, de la Steven Auschnitt, fiul celebrului industriaș Max Auschnitt. Becali a plătit șapte milioane de dolari pentru fostul palat al lui Max Auschnitt.

Steven Auschnitt povestea că a fost surprins cât de repede a făcut afacerea cu Gigi Becali. „Afacerea s-a încheiat după ce am vorbit cu el zece minute la telefon. Mi-a dat prețul meu! Am discutat puțin prețul și era ce voiam. Mi-a spus că facem afacerea în două zile. M-am gândit că două zile e cam puțin pentru așa o afacere. Vorbim de milioane. Ziua următoare s-au întâlnit avocații și apoi a plătit. M-am speriat. Noi, în America, nu facem așa afacerile. S-a dus Gigi Becali numai să se uite la casă, fără să verifice actele, și gata”, povestea Steven Auschnitt.

(Surse: <http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro>, <https://evz.ro>, www.historia.ro, www.wowbiz.ro)

Sfârșitul tragic al lui Dumitru Mociorniță – „Regele Pantofilor” de altădată

Nu toți marii industriași români, care au făcut averi colosale în perioada interbelică au avut inspirația să plece din țară după ce comuniștii au ajuns la putere, așa că au suferit apoi consecințele. „Regele Pantofilor” este un astfel de exemplu.

Dumitru Mociorniță a făcut avere în industria de pielărie și încălțăminte. Născut într-o familie săracă din Prahova, a reușit să urmeze o școală, obținând chiar din partea lui Ion I.C. Brătianu două burse la școli de comerț din București și Paris. În 1923, cu credit din Germania, a construit la marginea Bucureștiului o fabrică de încălțăminte. După venirea la putere a comuniștilor, atât el, cât și fiul său, Ion, au refuzat să emigreze. Decizia le-a fost fatală. Amândoi au fost arestați și au pierit în închisorile comuniste.

Dumitru Mociorniță (5 august 1885, Țintea, Prahova – 17 septembrie 1953, Ploiești) a fost un mare întreprinzător

român din perioada interbelică, în domeniul încălțăminte și marochinăriei.

S-a născut într-o familie de țărani din Prahova. Se spune că învățătorul din clasele primare l-a așezat în spatele clasei, pentru că nu avea papuci în picioare. A studiat la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești și la Liceul Economic „Kretzulescu” din București. La examenul de bacalaureat, a fost remarcat de Ion I.C. Brătianu, care i-a oferit o bursă la Școala Superioară de Comerț din București, iar mai apoi la Școala Superioară de Industrie din Paris.

După absolvire, a lucrat ca reprezentant al unei firme din Hamburg. A refuzat să se mute în Statele Unite și s-a întors în România, unde a început să lucreze pentru industriașul Gîrgore Alexandrescu. S-a căsătorit cu fiica acestuia.

În 1923, a înființat fabrica de încălțăminte „Mociorniță”, pe un teren viran la marginea Bucureștiului, pe baza unui împrumut de 30 milioane lei, și cu utilaje aduse în leasing din Germania și din Marea Britanie. Fabrica avea să devină în scurt timp cel mai important producător de încălțăminte din România interbelică. A făcut parte din Partidul Național Liberal, pe care l-a reprezentat în Parlament ca deputat și mai apoi senator de Ilfov. Lipsit de inspirație, după instaurarea regimului comunist, a refuzat să emigreze. A fost arestat și condamnat la închisoare; aceeași soartă avea să o aibă și fiul său, Ion. A murit în închisoare în 1953.

A fost sărac și a învățat să trăiască. I-a învățat și pe alții, dar nu i-a folosit la nimic. A fost industriașul român care și-a construit afacerea fără a se baza pe influență. A murit însă în pușcăriile comuniste după ce a fost considerat „exploatare”. Povestea lui Mociorniță arată că în România interbelică, măcinată de

mai multe scandaluri de corupție, în care apăreau nume ale altor industriași ai vremii, cum erau Nicolae Malaxa și Max Auschnitt, au existat oameni de afaceri care au reușit să facă afaceri cinstite. Dumitru Mociorniță a învățat, s-a perfecționat, a avut noroc, s-a împrumutat, a construit și a produs. S-a axat pe industria pielăriei și după ce a reușit să devină unul dintre cei mai importanți producători de încălțăminte din România s-a gândit să se extindă pe piața din estul Europei. Războiul i-a dat însă planurile peste cap.

Dumitru Mociorniță s-a născut în 1885 într-o familie săracă din Prahova și avea alți șase frați. A făcut școala, s-a mutat, la gazdă, în Ploiești pentru a continua studiile. A studiat apoi la Liceul „Sfinții Petru și Pavel” din Ploiești și la Liceul Economic „Kretzulescu” din Capitală. Va termina liceul cu *Magna cum Laude* și se va remarca și la examenul de Bacalaureat. Cei care l-au cunoscut l-au considerat, totuși, oarecum un autodidact. „Abilitatea de a extrage informații utile și de a le sintetiza o avea și în momentul în care purta o convorbire. Asculta cu atenție, puneă întrebări rar, dar acestea erau întotdeauna la subiect. Autoeducația se reflecta nu numai în modul de a purta o convorbire dar și în vocabularul utilizat, modul de exprimare și comportament”, se arată pe www.mociornita.ro, un site dedicat personalității lui Dumitru Mociorniță.

El și-a arătat spiritul antreprenorial încă din liceu, când își medita colegii. Cu banii obținuți își plătea cursuri de germană și franceză. În perioada în care a studiat la Paris, Mociorniță a lucrat la mai multe firme. În timpul cursurilor, a fost interesat de experimentele managementului practicat de industriași ca Taylor, Ford sau Krupp. Mociorniță a fost avantajat și de practica din perioada studiilor. Practica din timpul școlii se făcea în

întreprinderile textile din Franța, în construcții de mașini în Anglia și în industria chimică din Germania. După studii, a lucrat și ca reprezentant comercial al unei firme de produse chimice în portul Hamburg. La întoarcerea în țară, Mociorniță va lucra la industriașul Prodanoff, prin intermediul căruia îl va cunoaște pe viitorul său socru, Grigore Alexandrescu. Acesta era un cunoscut industriaș al vremii, specializat în domeniul încălțăminte. La vârsta de 24 de ani, în 1909, Dumitru Mociorniță a ajuns manager la întreprinderile lui Alexandrescu. Aici, Mociorniță pune în practică mare parte din cunoștințele manageriale dobândite în Franța și Germania.

Dar se apropie Primul Război Mondial, iar Mociorniță ajunge pe front. El va acționa atât pe front cât și în spatele acestuia, în Moldova, Basarabia și Transnistria. Activitatea din primul Război i-a fost recunoscută de Armata Română de la care a primit ordine și medalii. În schimb, a rămas în atenția rușilor, care nu îl vor uita nici după 1945 când au început colaborarea cu noua putere comunistă.

Întors din armată, Dumitru Mociorniță știa ce se cere în acea perioadă. Bocanci, șei pentru cai, scurte îmblănite pentru aviatori, costume pentru motocicliști sau haine de piele pentru polițiști. Asta îl face să se gândească din ce în ce mai mult la propria afacere. În aceste condiții industriașul riscă tot și în 1925 a înființat fabrica de încălțăminte Mociorniță. Fabrica a fost ridicată pe un teren viran la marginea Bucureștiului, pe strada Apele Minerale 25, în urma unui împrumut de 30 milioane lei. Atunci și-a ipotecat terenul, dar a închiriat spații și de la vecini pentru a construi fabrica. Ca o noutate pentru acea vreme, utilajele au fost luate în leasing din Germania și din Marea Britanie.

Astfel a reușit să creeze una dintre cele mai performante fabrici din domeniul pielăriei.

În 1931, după închiderea ipotecii, a înregistrat la la Registrul Comerțului prima „Fabrică de Pielărie și Încălțăminte D. Mociorniță”. Bazat pe cunoștințele din Franța și din Germania s-a gândit că pentru a avea succes are nevoie și de distribuție proprie. Fabrica avea depozite de desfacere în București, pe strada Carol, pe Calea Griviței și pe șoseaua Mihai Bravu. Mociorniță și-a extins punctele de desfacere și în provincie, la Cluj, Brașov, Craiova, Câmpulung, Roman, Tecuci, Târgoviște, Ploiești, Buzău și Galați. Cea mai mare parte a profitului făcut de fabrică a fost reinvestit. Extinderea a durat până în 1938, când au fost achiziționate și ultimele terenuri. Visul lui Mociorniță era ca în afacere să fie tot timpul fii săi. În februarie 1942 a înființat societatea pe acțiuni „Pielăria și Confecțiunea Românească D. Mociorniță”, unde îl numește director general pe fiul cel mare Dumitru Ioan Petre, care îl secondase în toți anii în care a dezvoltat afacerea.

Încă din perioada premergătoare războiului, Dumitru Mociorniță începuse să aibă probleme de sănătate. Era suprasolicitat pe fondul pregătirilor de război, dar și de pe urma comenzilor de echipament făcute de Armată.

Mociorniță începuse să le dea acțiuni și funcții și celorlalți fii ai săi. Avea cinci copii, trei băieți și două fete. După intrarea rușilor în țară și preluarea puterii de către comuniști, Mociorniță a refuzat să emigreze. Bolnav fiind, a rămas în țară fiind îngrijit de fiica lui. Este condamnat însă la închisoare împreună cu fiul său Ioan Teodor. Dumitru Mociorniță moare răpus de boală și de condițiile din temniță în 1953.

Dumitru Mociorniță a fost cunoscut și ca un om de afaceri darnic, dar discret. A acordat donații în mai multe domenii. A trimis fonduri către spitalele Filaret, Bucur și Mociorniță (de pe Calea Șerban Vodă 220). A ajutat cu bani și bisericile. Înainte de a-și construi o vilă la Predeal, a făcut foraje pentru apă potabilă și a făcut lucrări de canalizare pentru mica așezare de pe Valea Prahovei.

Astăzi, numele Mociorniță este reprezentat în România de Marie Rose, nepoata fondatorului. Aceasta a emigrat în Canada, în anii '70, după eliberarea din închisoare a tatălui ei, Ion Mociorniță. A revenit în România în 1990. Este divorțată și are un fiu, Joseph. Într-un interviu acordat ziaristei Eveline Păuna și publicat inițial în revista Tango, Marie Rose Mociorniță povestește episoade dramatice din povestea sa și a familiei: „(...) Sunt două teme care au revenit mereu pe parcursul existenței mele. Una – faptul că m-am născut la șapte luni: eu nu sunt vreodată în întârziere, ceea ce îi exasperează pe români pentru că nu suntem cel mai punctual popor. Apoi, a doua temă: în timpul nașterii, din cauză că spitalele erau îngrozitoare, medicii au avut de ales între a salva mama sau copilul. Au ales mama, bineînțeles – era o alegere umană. M-au dat drept moartă, m-au pus pe o masă rece de metal și m-au declarat moartă clinic. O doctoriță s-a întors să ia un instrument și a văzut că mai respir. Mi-a dat o palmă zdravănă și am dat acel strigăt de viață cu care începem cu toții. Aceasta este o temă care revine mereu în viața mea: ajung întotdeauna pe marginea prăpastiei, în pericole foarte mari, în situații-limită și întotdeauna există o mână invizibilă care vine și, pe ultima sută de metri, mă trage înapoi.

(...) Eu am avut o copilărie puțin atipică, pentru că părinții mei, ieșind dintr-o mare traumă, îngropându-și părinții, tatăl

meu făcând șapte ani de închisoare... Eu m-am născut într-un climat destul de straniu, care nu-ți dă de ales pentru mai târziu. Trauma a fost atât de mare și poveștile atât de vii, încât ai nevoie să povestești, ca să scoți din tine indignarea și durerea. Cam acesta a fost fundalul copilăriei mele. Și atunci nu puteam, la maturitate, să uit ceea ce s-a întâmplat.

(...) Ne-au lăsat într-un domiciliu obligatoriu, la una dintre mătușile mele, într-o pivniță, în condiții mizere, unde veneau să-l controleze dacă era destul de sănătos pentru a fi arestat. Spre norocul lui, nu era și a mai trăit așa până în 1953, stângându-se în tristețe și disperare. Când l-au înmormântat la Bellu, cimitirul a fost plin de țărani veniți din satul său natal, Țintea-Băicoi, din Prahova, și de muncitori de la fabrica sa, oameni pe care i-a ajutat și cărora le-a oferit un start bun în viață. Bunica i-a supraviețuit zece ani, trăind în condiții precare. Pe tata l-au arestat și a făcut șapte ani de pușcărie la Jilava și la Poarta Albă. Nu a știut când a murit bunicul. În timp ce era închis i s-a propus să devină informator al Securității. A răspuns: «Tatăl meu mai trăiește? Dacă da, ar muri de rușinea pe care i-aș face-o semnând un astfel de angajament. Dacă a murit deja, s-ar răsuci în mormânt»...

(...) Mi-au povestit, și mama și tata, cruzimea cu care armata sovietică a vrut să-i arunce în stradă. Astăzi, acolo este Delegația Rusă. Nu avem nicio șansă, nici eu, nici ceilalți moștenitori, să punem piciorul în ea, pentru că și-au întocmit acte de proprietate în 1998. Încerc să obțin măcar niște despăgubiri prin acest Fond Proprietatea, unde stau pe scările instituției, la rând cu maidanezii și nu reușesc nici măcar prin această nouă găselniță să reechilibrez această nedreptate. Nici nu mai poate

fi vorba ca această familie să mai poată călca pragul acelei clădiri, vreodată.

(...) Am intrat o dată. În anul 2001, printr-o cunoștință care-l știa pe consulul rus de atunci, am reușit să vizitez casa. A fost complet golită de valorile pe care le avea. Tatăl meu avea cea mai mare bibliotecă din România, cu un buton pe care îl apăsași și se dădea la o parte biblioteca și începea biroul lui... Totul a dispărut: mobila, antichitățile... pereții erau vopsiți roz-bombon... Practic, nu m-am identificat decât cu vorbele mamei care îmi spunea că erau așa de mari camerele încât se plimba cu bicicleta în ele. Atât a rămas – au rămas camerele. (...) Bunicul meu era un om foarte special, care avea o viziune extraordinar de evoluată, precum mulți alții din generația lui și, când și-a cumpărat acea casă, a ezitat între Casa George Enescu, cu leii, de pe Calea Victoriei și casa din strada Paris. În final a optat pentru această casă pentru că îi spunea tatălui meu: *Cum pot eu, băiat de țăran, de la Băicoi, să stau într-o casă cu lei la ușă și atâta somptuozitate? Sunt bogat doar în prima generație și ar fi rușinos să afișez atâta opulență.* Asta, în condițiile în care tatăl meu și frații lui au muncit în fabrică, de la 12 ani. Am căutat în arhivele fabricii, acum câțiva ani și vreau să mă credeți, fiecare muncitor avea fișa lui, cu ziua de naștere, ziua numelui – pentru care primea un cadou și el, și nevasta lui. Aveau dispensar, aveau dentist, aveau cantină.

(...) Eu nu eram născută când tatăl meu era închis. Eu am aflat despre aceste lucruri după ce a ieșit din închisoare. Când eram copil, a mai fost închis încă o dată, prin «bunăvoința» unor prieteni care au venit la masă de Sfântul Ion și apoi s-au dus la Securitate să informeze că tata avea aur în casă. Asta preventiv, pentru că, dacă ar fi fost fotografiați, să poată să se salveze

ei. Mama mi-a spus – și este o lecție de viață care mi-a rămas pentru totdeauna, că avea o sticlă de Shalimar, sau ce mai primea ea cadou, și avea grijă întotdeauna să se parfumeze când se ducea la vorbitor. Între timp a murit și mama ei și atunci se ducea și la tatăl ei, în capătul celălalt al țării. Copia cărți poștale cu scrisul mamei ei pentru ca tatăl ei să nu știe că soția murise. Ani de zile a trăit cu impresia că ea trăia și a aflat, când a ieșit din închisoare, că ea murise la un an după ce el fusese închis. (...)

Tata a vorbit foarte mult despre anii de închisoare. A vorbit foarte mult despre ororile din închisoare și despre miracolele din închisoare. A apărut biografia unui pianist român foarte cunoscut, Dan Mizrahi, care a fost închis cu tatăl meu, care spunea că tatăl meu îi spăla hainele. Tata îi spunea că el nu va mai ieși din închisoare, dar el, pianistul, va ieși și nu trebuie să-și strice degetele cu apă rece. Tata era așa de slab, încât pianistul își făcea solfegiul pe șira spinării tatei, pentru că avea numai oase. Această solidaritate exista în închisoare, între anumiți deținuți politici. Cât despre cruzimea tortionarilor, nu o să pot să mi-o explic vreodată. (...) Tata a avut o viață foarte sănătoasă, a fost un mare sportiv, nu a băut, a avut o tinerețe sănătoasă și acestea toate au fost foarte folositoare regimului dur, mai ales cel de la canal și Poarta Albă, unde a lucrat pe o locomotivă patru ani, noaptea. A fost dur pentru organismul lui. Toată copilăria mea m-a dus acolo, la canal, unde Ceaușescu voia să unească Dunărea cu Marea, să vadă unde au murit sute de mii de oameni.

(...) Tatăl meu s-a stins în Canada, dar este îngropat în România. A dorit foarte mult să fie îngropat aici”.

(Surse: www.mociornita.ro, <https://evelinepauna.ro>, <http://revistatango.ro>)

Bănăţeanul Jacob Muschong şi milioanele făcute din cărămizi, care au dus la infarctul unui bărbat în putere

În 1868, se naşte la Kikinda, în Banatul Sârbesc, într-o familie de şvabi, Jacob Muschong, un mare industriaş român care a făcut avere producând cărămidă şi care este considerat cel mai bogat lugojean din toate timpurile. Familia sa avea o mare tradiţie în producţia de cărămidă. Bunicii şi străbunicii lui Muschong făceau cărămidă manual, în ateliere la marginea Lugojului. Primele şoproane de uscare fuseseră construite încă în anul 1711, pe actualul teren al Fabricii de cărămidă Dunav, de pe strada Herendeştiului, numărul 10, din Lugoj.

Încheind o foarte eficientă alianţă de afaceri, junele Jacob se căsătoreşte cu fiica unui renumit industriaş german. Tatăl Margaretei Bohn era specializat în producerea de țigle şi cărămizi. El este cel care a construit fabricile de cărămizi de la

Jimbolia și de la Cărpiniș, dar avea mai multe alte fabrici răspândite prin mai toată Europa.

La doar 20 de ani, Muschong și soția sa înființează firma „M. Bohn & Comp.” care construiește la 1888 o fabrică de cărămizi la Lugoj. După câțiva ani construiește aici o nouă fabrică, după care cumpără pe rând toate fabricile concurenților săi, instaurând un veritabil monopol în domeniu.

Materia primă pentru cărămizi se găsea din belșug în zonă, iar țăranii erau dispuși să vândă pământ pentru construirea facilităților industriale. La vremea respectivă, mai erau în Lugoj doi producători semnificativi de țiglă și cărămidă, Partos și Frații Junkers. A doua fabrică, Muschong o construiește în anul 1907 pe strada Timișorii, la numărul 177. După câștigarea și consolidarea sistematică a renumelui în această industrie, antreprenorul a început să acapareze fabricile de profil din Lugoj. Prima fabrică pe care a cumpărat-o a fost cea a Fraților Junkers, care se afla pe locul Silozului, de pe strada Buziașului. După câțiva ani, preia și Fabrica de țigle și cărămizi Partos. Bătrânii Lugojuului povestesc cum Muschong a preluat într-o manieră agresivă această fabrică. O variantă ar fi că Partos și-ar fi pierdut fabrica la o partidă de cărți infernală, cealaltă că Muschong i-a provocat deliberat falimentul, deoarece Partos a refuzat să se căsătorească – așa cum i se ceruse – cu una din fiicele lui. Cert este un singur lucru: Muschong a demolat cele două fabrici ale concurenților săi, iar utilajele cele mai performante le-a transferat în unitățile sale de produs țiglă și cărămidă. În 1908, firma renunță la asocierea cu cea a socrului său și își schimbă denumirea în „J. Muschong & Comp.”, iar, după un an, preia și ultima fabrică din Lugoj care nu-i aparținea, cea aflată pe strada Timișorii, lângă Unitatea nr. 2. Această fabrică se numea „Lugosi

Gaztéglyagyár” sau „Cărămidăria lugojeană pe vapor” (după procedeul tehnologic folosit). După preluarea de către Muschong, această unitate devine Fabrica nr. 3.

Produsele de bună calitate fabricate de Muschong erau în curând vândute în tot Imperiul Austro-Ungar (fiind și înnobitat baron de către autoritățile chezaro-crăiești de la Viena), iar apoi în toată România Mare. Industriașul a construit mai multe fabrici de cărămidă în Banat, dar și una la marginea Budapestei. Mai mult, a cumpărat Băile Buziaș, unde a amenajat stațiunea cu același nume. Stațiunea a fost în proprietatea familiei până la naționalizare în 1948. Legenda spune că Băile Buziaș au fost cumpărate în urma unui incident la Casinoul din parcul orașului Buziaș. Soția lui Muschong, Margareta, care era numită de cei apropiați Etelka, umbla foarte des îmbrăcată în costum popular șvăbesc. În timp ce vizita Stațiunea, a vrut să intre în Casino, însă nu i s-a permis accesul deoarece nu era îmbrăcată în mod corespunzător. A doua zi, Margareta Muschong a aflat că Stațiunea Buziaș avea datorii considerabile la bancă, așa că, drept răzbunare, le-a cumpărat imediat polițele, devenind proprietară peste noapte. Tot legenda mai spune că a doua zi i-a dat afară pe toți cei de la Casino și, împreună cu bărbatul ei, Jacob Muschong, au fondat societatea pe acțiuni „Muschong – Băile Minerale Buziaș”. Primul stăpân al Băilor Buziaș a fost statul maghiar, apoi a urmat renumita familie Schottola, de la care a preluat-o familia Muschong.

Din nefericire, atunci când afacerile sale erau în plină expansiune, antreprenorul moare în urma unui infarct, pe 13 decembrie 1923, la Lugoj. S-a speculat că acest sfârșit tragic, survenit brusc, a fost și consecința stresului produs de anchetele penale al căror subiect a fost în epocă. După Marea Unire de

la 1918 autoritățile române au început anchetarea lui Jacob Muschong, considerând că acesta se opune dezvoltării capitalului românesc. Industriașul devine ținta unei ample campanii de presă. Au urmat controale succesive ale autorităților financiare, care au descoperit presupuse nereguli contabile în declarațiile de venit, considerând sumele investite de Muschong ca profit și obligându-l să plătească impozit pentru ele.

Soții Muschong au avut trei fete, Barbara, Ecaterina și Margareta. Au mai avut și un băiat, însă acesta a murit prematur, aceasta fiind cea mai mare dezamăgire a capului familiei, care visa ca fiul lui să-i urmeze la cârma afacerilor. Barbara Muschong s-a căsătorit la Budapesta cu fiul celui mai renumit producător de parfum din Imperiu și a luat numele soțului ei, Imre Zapanos. Se spune, însă, că în ziua căsătoriei s-a produs un incident neașteptat, după care Jacob Muschong chiar a dezmoștenit-o pe Barbara, schimbându-și imediat testamentul, prin notariat. Motivul acestei supărări a fost acela că cei doi miri au refuzat cadoul lui de nuntă, care consta într-o fabrică modernă de cărămidă construită special pentru ei în mare taină la marginea Budapestei. Industriașul s-a supărat atât de tare încât se pare că nu a mai vorbit cu Barbara niciodată. Această fabrică a funcționat totuși și a făcut parte din averea familiei Muschong până la naționalizarea ei de către comuniștii din Ungaria.

A doua fiică, Ecaterina Muschong, s-a căsătorit cu Elemer Patyansky, iar cea de-a treia, Margareta Muschong, cu Adalbert Sladek. După moartea subită a lui Jacob Muschong, survenită pe 13 decembrie 1923, cei doi gineri agreeți se vor ocupa de afacerile familiei până la naționalizarea din iunie 1948 produsă în România. Sediul principal al firmei era pe strada Herendești, nr. 10, iar cele două fabrici de pe strada Timișorii se subordonau

acesteia. Ecaterina și Elemer Patyansky au avut două fete, pe Ecaterina și Magdalena. Ecaterina a decedat în anul 1991, fără a avea urmași, iar sora ei Magdalena, a devenit prin căsătorie Nasta și a făcut două fete, pe Dorothe și Monica. Margareta și Adalbert Sladek au avut o fată pe numele de Margareta, care prin căsătorie cu un cetățean german a devenit Wening. Urmașele familiei Patyansky au renunțat la moștenire în favoarea Margaretei Wening. După anul 2000, nepoata lui Muschong a rămas singura moștenitoare a averii renumitului industriaș și l-a împuternicit pe economistul Mihai Tânjălă să ducă lupta de recuperare a proprietăților cu statul român.

După Marea Unire de la 1918, considerat un alogen care se opunea ascensiunii capitalului românesc, Jacob Muschong, este șicanat fără încetare, printr-o amplă campanie de denigrare efectuată de presa favorabilă administrației centrale de la București, începută de reporterul Cuțână de la influentul cotidian Adevărul. Aceste lucruri i-au pricinuit multe suferințe și i-au subrezit inima antreprenorului, descris ca un exploatare feroce, cu toate că muncitorii de la fabricile lui aveau cele mai bune condiții de muncă și de locuit.

Un alt mare șoc l-a avut Muschong în vara lui 1922, când izvoarele de apă minerală de la Băile Buziaș au dispărut peste noapte. S-a stârnit panica printre vizitatorii băilor, iar opinia publică s-a alarmat. Totuși, Jacob Muschong, ca un om de o rară experiență, nu s-a descurajat. A stat zile și nopți fără întrerupere în spatele muncitorilor lui, sondând în dreapta și în stânga până au găsit alte izvoare curative de apă minerală, și a reușit să repună afacerea pe picioare. Cu câteva săptămâni înainte de a muri, antreprenorul a început construirea unui hotel modern în stațiune, hotel terminat abia de către urmașii lui.

În toamna anului 1923, Jacob Muschong primește o nouă lovitură, campania de denigrare orchestrată de la București fiind preluată și de ziarele locale. În publicația Răsunetul, nr. 36, din 9 septembrie 1923, era publicat un text incriminator: „[...] Fabrica de țiglărie Muschong din localitate a arătat comisiunei trimisă pentru evaluarea dării un venit brut din afacerile întreprinderii în sumă de Lei 6.975.312,83, iar ca profit net trecut în bilanț suma de Lei 334.095,27. Cum acest venit net se părea prea mic față de marile afaceri ce le face această întreprindere, s-a trimis o comisiune specială de experți, care a constatat că venitul curat al acestei întreprinderi este de 5.086.430 Lei, iar nu cum s-a arătat mai sus”. Finanțele Publice nu au acceptat deducerea din profit a investițiilor făcute firesc de Jacob Muschong, considerând sumele investite ca profit și obligându-l să plătească impozite împovărătoare pentru ele. De altfel, acest precedent a fost folosit de autoritățile române împotriva tuturor investitorilor de altă origine.

Toate aceste șicanări au culminat cu decesul subit al lui Jacob Muschong, în urma unui infarct, care l-a prins așezat pe closetul din reședința sa de pe strada Alexandru Mocioni din Lugoj. Despre moartea marelui industriaș, ziarul local Răsunetul consemna lapidar în ediția sa cu nr. 50, din 16 decembrie 1923: „Caz de moarte. Miercuri, în 12 l.c., a încetat din viață subit Iacob Muschong, marele fabricant de țiglărie din Lugoj, în etate de 54 ani. Însmormântarea a avut loc vineri cu mare solemnitate”.

După moartea lui, nimeni din familie nu s-a putut ridica la experiența și capacitatea lui de conducere. Însă averea lui, reevaluată astăzi, după atâția ani, se ridică cu siguranță la peste un miliard de dolari, conform unor estimări făcute de experți. Fabricile de cărămidă au fost naționalizate de comuniști în anul

1948 și, în mare parte, demolate. În locul Fabricilor de pe strada Timișorii, s-a construit Fabrica de faianță și de obiecte sanitare Mondial. Din prima fabrica a lui Muschong, construită la 1888, au mai rămas în picioare doar cuptorul circular de ars cărămidă de tip Hoffman și clădirile care adăpostesc atelierul mecanic, atelierul auto și câteva magazine.

Astăzi, moștenitoarea legală a acestui imperiu economico-financiar este Margareta Wening, care încearcă să mai recupereze câte ceva din vasta moștenire a bunicului ei.

(Surse: <https://romanalibera.ro>, www.hotnews.ro, <https://ro.wikipedia.org>)

Ion Gigurtu și povestea secretă a Societății „Mica” și a aurului românesc în perioada interbelică

Ion Gigurtu (24 iunie 1886, Turnu Severin – iulie 1959, penitenciarul din Râmnicu Sărat) a fost un inginer român, om politic de extremă dreaptă, pro-german și pentru 40 de zile prim-ministru al României în anul 1940. Gigurtu a fost și un prosper om de afaceri, director general al Societății „Mica”, specializată în extragerea de aur și alte metale prețioase.

Fiu al generalului Petre Gigurtu și al scriitoarei Olga Bălcescu (fiica lui Barbu, fratele mai mic al lui Nicolae Bălcescu, mama ei fiind nepoata pictorului Theodor Aman), a urmat școala primară și gimnazială în orașul natal, a absolvit liceul la Craiova și a devenit, apoi, inginer de mine, cu diplomă obținută de la prestigioasa Academie de Mine din Freiburg și Berlin-Charlottenburg. În calitate sa de ofițer, participă atât la Al Doilea Război Balcanic, cât și la Războiul de Întregire a Neamului. Activitatea sa a cunoscut și borne succesive ale unei ascensiuni

politice susținute, el fiind ales deputat din partea Partidului Poporului (al generalului Alexandru Averescu) în 1926, ministru al Industriei și Comerțului, în guvernul Octavian Goga, între 28 decembrie 1937 și 10 februarie 1938, ministru al Lucrărilor Publice și Comunicațiilor, în guvernul Gheorghe Tătărescu, între 24 noiembrie 1939 și 11 mai 1940, apoi chiar Președinte al Consiliului de Miniștri, între 4 iulie și 4 septembrie 1940. În guvernul său, Mihail Manoilescu a fost ministru de Externe, poetul Nichifor Crainic ministrul Propagandei Naționale, iar, pentru numai patru zile (4-8 iulie 1940), Horia Sima ministru al Cultelor și Artelor.

Evenimentele de la începutul anului 1940 au adus România într-o situație dramatică. Pe 22 iunie Franța capitula în fața Germaniei, fapt ce a lăsat țara noastră fără niciun sprijin extern. În acest context, pe 26 iunie, URSS a adresat un ultimatum guvernului de la București prin care cerea acestuia să evacueze de urgență Basarabia și nordul Bucovinei. Ziua următoare, Regele Carol al II-lea a întrunit Consiliul de Coroană, în cadrul căruia s-a decis începerea unor negocieri cu sovieticii. În aceeași noapte, însă, guvernul de la Moscova a trimis încă o notă ultimativă, cerând evacuarea de urgență a regiunilor solicitate „până cel târziu la 28 iunie, ora 12”. Pus în fața acestor evenimente, guvernul a acceptat condițiile Uniunii Sovietice. Din acest moment, Carol al II-lea a decis să încline decisiv orientarea politicii externe spre Germania. Pe 4 iulie, cabinetul condus de Gheorghe Tătărescu și-a depus mandatul. Deși Iuliu Maniu și Dinu Brătianu au propus Regelui formarea unui guvern de uniune națională, șeful statului l-a desemnat în funcția de prim-ministru pe Ion Gigurtu, iar printre membrii cabinetului au fost numiți și câțiva fruntași legionari. Încă din prima zi, Gigurtu

a declarat că orientarea României spre Axă este „un fapt împlinit”. Formarea acestui guvern a fost influențată de bunele relații economice pe care inginerul Ion Gigurtu le avea cu oamenii de afaceri germani. Astfel, Carol spera că aceste relații vor reuși să schimbe orientarea politică a României. Totodată, au fost luate unele măsuri prin care se urmărea câștigarea încrederii Germaniei și sprijinul legionarilor, precum decretul-lege privind „starea juridică a locuitorilor evrei din România”, care îi lipsea pe aceștia de dreptul de a ocupa funcții publice, de a face parte din consilii de administrație, de a dobândi proprietăți rurale sau de a fi militari de carieră. Aceste măsuri nu au avut deloc succes. În prima săptămână de la formarea guvernului, legionarii au demisionat în bloc cerând Regelui să li se încredințeze lor întreaga putere. De asemenea, Hitler avea propriile sale planuri cu privire la această parte din Europa, apreciind că sosise vremea să treacă la satisfacerea pretențiilor teritoriale ale Ungariei și Bulgariei pe seama României. Pe 15 iulie, Führer-ul a adresat o scrisoare lui Carol al II-lea prin care făcea un aspru rechizitoriu la adresa politicii externe a țării noastre: „Sfârșitul, mai devreme sau mai târziu, și poate în foarte scurt timp, va fi chiar distrugerea României”. Pentru a evita acest fapt, România trebuia să pornească imediat pe calea „înțelegerii” cu Ungaria și Bulgaria, punând la bază cesiuni teritoriale în favoarea acestora.

Venind la putere, Ion Gigurtu a inițiat o politică pro-Axa Berlin-Roma, inclusiv măsuri antisemite. Această politică a inclus acceptarea arbitrajului lui Hitler asupra Transilvaniei, Gigurtu declarând că România trebuie să facă sacrificii teritoriale pentru a demonstra orientarea sa nazistă și aderarea totală la Axa Berlin-Roma. La sfârșitul lunii august 1940, în urma întâlnirii dintre Gigurtu și Hitler, România a fost obligată să accepte

arbitrajul de la Viena (Diktatul), prin care a cedat Ungariei 43.492 km pătrați din teritoriul Transilvaniei, inclusiv orașul Cluj. Armata ungară urma să preia stăpânirea pe aceste teritorii la data de 15 septembrie 1940. Cu această ocazie Germania nazistă a încheiat și două tratate cu Bucureștiul și Budapesta, prin care se acorda un statut separat și preferențial populației germane din Transilvania. La presiunile Germaniei, Ion Gigurtu a fost de acord și cu restituirea către Bulgaria a 8.000 km pătrați din Dobrogea de sud (Cadrilaterul). Pe plan intern, Ion Gigurtu a dus o politică antisemită prin interzicerea căsătoriilor dintre creștini și evrei, precum și prin clasificarea prin lege a evreilor în funcție de data venirii lor în România. Guvernul lui Ion Gigurtu a demisionat pe 4 septembrie 1940, în urma marilor proteste organizate de legionari împotriva rezultatelor arbitrajului lui Hitler, prin care România a cedat două cincimi din Transilvania în favoarea Ungariei. Preluând conducerea țării, generalul Ion Antonescu l-a pus pe Ion Gigurtu sub stare de arest pentru cedările teritoriale din acea vară cumplită. Ulterior, însă, Gigurtu a fost eliberat. Conform amintirilor lui Mircea Ionnițiu, secretar personal al Regelui Mihai, martor ocular, în ziua de 23 august 1944, după înlăturarea de la putere a mareșalului Ion Antonescu, în discuțiile ad-hoc ce au avut loc la Palat, numele lui Ion Gigurtu a fost vehiculat ca posibil Președinte al Consiliului de Miniștri. După război, Gigurtu a fost arestat din nou, împreună cu soția sa, în noaptea de 5 spre 6 mai 1950, cunoscută și ca „Noaptea demnitarilor”. A fost judecat și condamnat de regimul comunist la 15 ani de închisoare pentru „participarea la represiunea împotriva Partidului Comunist”. A fost deținut în penitenciarele Ministerului Afacerilor Interne,

la Malmaison, precum și la Sighet. A murit în închisoare. Soția sa a fost de asemenea arestată și întemnițată.

Gigurtu nu a fost doar un politician teribil de controversat, cu atitudine de extremă dreapta absolut condamnată, ci și un remarcabil om de afaceri. Între 1912 și 1919, Gigurtu activează ca inspector industrial pe lângă Ministerul Industriei și Comerțului. În octombrie 1919, fondează Societatea Română de Industrie și Comerț, iar în 1921 fondează Societatea „Mica”, unde a fost director până în octombrie 1944. De asemenea, a fost președinte al Societății „Nitrogen” și al Băncii de Scont. Gigurtu a avut și o activitate publicistică importantă, mai ales pe teme economice, fiind proprietar-fondator al revistei *Liber-tatea* (1 ianuarie 1933 – 20 decembrie 1940). Eminent specialist în mineralogie, dar și în antreprenariat industrial, a publicat mai multe volume științifice de specialitate: *Dezvoltarea industriei în România* (1916), *Posibilitățile de refacere și dezvoltare a industriei în România* (1919), *Industria mecanică metalurgică. Studiu economico-statistic* (f.a.), *Politica minieră a statului cu privire la exploatarea metalifere* (1931).

„Mica”, compania pe care a condus-o vreme de două decenii, a fost o societate minieră pe acțiuni din România interbelică, nucleul unui puternic concern industrial. A fost înființată în 1920, cu un capital de 25 milioane de lei. Societatea a cumpărat în luna mai 1920 cu suma de 15 milioane de mărci proprietățile miniere din România (localizate în zona Brad) ale societății „Harkotsche Berwerke und Chemische Fabriken zu Schwelm und Harkorten A.G.” din Gotha (Germania). A exploatat în special mine de aur, de argint și de cărbune. Avea uzine proprii de prelucrare a minereurilor, uzine metalurgice, o uzină electrică și numeroase participații la alte întreprinderi industriale

din România sau din străinătate. Datorită marilor profituri obținute, și-a mărit sistematic capitalul, care în 1946 a ajuns la 5,25 miliarde lei. În 1948, a fost trecută în proprietatea statului comunist o dată cu adoptarea Legii Naționalizării.

Influența factorului politic a fost decisivă în evoluția Societății „Mica”. Inițial, compania a fost înființată de inginerul Ion Gigurtu, Constantin Maltezeanu și Anton Esser. Fondatorii își propuneau constituirea unei societăți pentru exploatarea unor cariere de mică (mineral din grupa silicaților, cu structură stratificată și multiple utilizări în industrie), situate în județele Gorj și Vâlcea (de unde și denumirea sa). Capitalul inițial era de 25 milioane de lei.

În perioada ce a urmat Unirii de la 1 Decembrie 1918 și în societatea românească s-a încetățenit obiceiul ca partidele politice – în special cele aflate la putere – să-și recompenseze susținătorii (cu precădere „sponsorii”) prin oferirea, pe lângă funcții în guvern, a unor sinecuri, ca lideri ai unor societăți sau agenții guvernamentale sau ca membri ai unor consilii de administrație. În felul acesta, se mai atenuau tensiunile și nemulțumirile celor ce nu reușeau să prindă un loc eligibil pe listele formațiunilor politice respective la alegerile locale sau parlamentare. Sunt destul de frecvente și cazurile în care locuri de membri în consilii de administrație – în general, generos retribuite – dețineau chiar și șefi de partide, parlamentari sau membri ai guvernului. Adesea, în pofida unor acte normative care sancționau incompatibilitatea și conflictul de interese ale demnitarilor. Un aspect mai puțin cunoscut al vieții și activității desfășurate de Octavian Goga este legat de prezența sa în astfel de consilii de administrație. Cei care au cercetat „Cazul Goga” au neglijat sau n-au considerat demnă de luat în seamă această componentă

a vieții lui. Octavian Goga a fost membru în consiliile de administrație ale Băncii Anglo-Române, Asigurării Românești, Agricolei-Fonciera și Astrei-Vagoane Arad. Deși etichetat ca „naționalist fervent”, Goga n-a fost deloc deranjat să aibă colegi din rândul cetățenilor aparținând minorităților naționale, îndeosebi evrei. Astfel, la Banca Anglo-Română a fost coleg cu Louis Blanc, la Asigurarea Românească cu Marcu Zendler, la Agricola-Fonciera cu Willy Filderman (Președintele Evreilor Pământenii), iar la Astra-Vagoane Arad cu Oskar Kaufman și Michael Schapira. Însă cea mai amplă și prodigioasă activitate a desfășurat-o Octavian Goga ca membru, iar ulterior și ca președinte al Societății „Mica” de la Brad. Societatea Mica a luat ființă în anul 1920, iar până la naționalizarea din 1948 ea va fi cel mai mare producător de aur din România și, în același timp, „cea mai importantă societate minieră implicată în extracția metalelor prețioase din partea centrală și de sud-est a Europei”. „Întregul capital plasat de Societatea Mica era românesc, iar beneficiul a rămas în țară” se precizează în lucrarea *Societatea Mica. Năzuințe și înfăptuiri sociale 1920-1939*. Primul președinte al consiliului său de administrație a fost generalul Alexandru Averescu (întâmplător, chiar șeful de partid al inginerului Gigurtu), ales în anii 1920, respectiv 1922-1924. În perioada 1928-1938, acesta a avut doar calitatea de membru în Consiliul de Administrație al Societății. Între 1920-1921, respectiv 1926-1932 funcția de președinte a acestui organism a revenit generalului Constantin Coandă, cunoscut om politic din perioada interbelică (...și tatăl genialului Henri Coandă, unul dintre cei șapte copii ai militarului de carieră). Tot el a deținut, în 1920, respectiv 1922-1924, și funcția de vicepreședinte. De altfel, ca simpli membri, vicepreședinți sau chiar președinți au

fost și alți reprezentanți ai clasei politice românești interbelice: Constantin Argetoianu, Constantin Dissescu, Jean Th. Florescu, Ludovic Mrazek, dr. Aurel Vlad, Ernest Urdăreanu, Stan Ghițescu, Romulus Boilă, Constantin C. Arion, Avram Bunaciu, Gheorghe Pop, Emanoil Tătărescu, George Cessianu și alții, după cum precizează Dan Brudașcu. Octavian Goga devine membru al Consiliului de administrație, pentru un mandat de 1 an, în 1924. El va fi reales în 1928 și, cu o perioadă scurtă de autosuspendare, de la sfârșitul lui 1937 și până în februarie 1938, va păstra această calitate până la moarte.

În anul 1933, Octavian Goga (care-l va numi pe Gigurtu ministru în guvernul condus de el timp de câteva luni în intervalul 1937-1938) a fost ales președinte al Consiliului de administrație și rămâne, cu precizarea de dinainte, până la 7 mai 1938, data decesului său. După cum se știe, cel mai important acționar al societății, precum și principalul ei conducător între anii 1920-1948, a fost în realitate inginerul Ion P. Gigurtu, care a deținut 7,37% din capitalul social al acesteia. „Acest fapt, ca și rolul pe care l-a avut în constituirea și dezvoltarea Societății Mica, îi dădeau inginerului Ion P. Gigurtu autoritatea necesară pentru a fi considerat adevăratul stăpân al Societății” – este de părere istoricul Mircea Baron. Și Octavian Goga a deținut 2.960 de acțiuni, reprezentând 0,59% din capitalul social al Societății „Mica”. Este de menționat că între acționarii Societății se numărau atât membri ai Consiliului de administrație, oameni politici, industriași, oameni de afaceri, cadre tehnice, administrative, angajați, chiar și muncitori (pentru aceștia din urmă revenind 2.000 de acțiuni), dar și diverse instituții și societăți industriale și de credit.

Societatea „Mica” a jucat un rol decisiv în dezvoltarea economico-socială a celor 44 de sate așezate în jurul întreprinderilor sale miniere din zona Brad. În cadrul ei au muncit, în medie, peste 2.800 de muncitori, mulți dintre ei păstrându-și, însă, și specificul de miner-plugar. La un an după preluarea funcției de Președinte de către Octavian Goga, Consiliul de Administrație concepe și fundamentează, cu acordul inginerului Gigurtu, un adevărat program de acțiune socială, fiind conștient de „rolul social, într-o regiune pur românească, însă săracă”, pe care îl avea de îndeplinit Societatea. Analiza lui relevă, deopotrivă, realism, dar și o viziune clară și înțeleaptă asupra viitorului. Între altele, programul preciza faptul că: „Durata exploatărilor miniere este totdeauna limitată. Ea este legată de o localitate sau regiune atât timp cât nu se epuizează rezervele de minereu din acea regiune. De aceea grija noastră este, cum ar trebui să fie a marilor industrii, nu numai pentru beneficiile imediate, ci pentru asigurarea unei exploatări rentabile pe un termen cât mai larg și a lăsa această regiune, atunci când exploatările se vor închide – reducerea de lucru se va face succesiv până la închiderea definitivă – în măsură să se întrețină și fără ajutorul întreprinderii dispărute. Am început de acum la înfăptuirea unui plan, schițat în anul trecut /1933/ și pentru care facem mari sacrificii. De altă parte în anul 1929, când s-a încheiat ultimul contract colectiv și când a fost anul cu indexul de scumpete cel mai ridicat, noi nu am scăzut salariile muncitorilor, din contră, în media lor, acestea au mers crescând prin jocul lucrului în acord, aceasta pentru a da puțința minerilor ca, cu surplusul de salariu, să-și înjghebeze o gospodărie completă”. Beneficiind de o viziune social-politică mai largă, noul Președinte al Consiliului de Administrație al Societății, sprijinit de

apropiatul său colaborator politic Ion P. Gigurtu, va trece la consolidarea organizatorică a activității, la înființarea sau încurajarea de noi instituții și organisme, respectiv sprijinirea celor deja constituite, pentru a contribui la creșterea nivelului de trai, material și spiritual, al locuitorilor, la accelerarea dezvoltării economico-sociale a zonei Bradului și Zarandului. Conducerea Societății a sprijinit Casele de economie și împrumut ale muncitorilor și funcționarilor tehnico-administrativi, a înființat, pentru nevoile minerilor, familiilor lor, dar și ale altora, o măcelărie și o rețea de distribuție a produselor din carne, o cantină la Gurabarza, respectiv un sanatoriu „pentru a apăra și mai temeinic sănătatea salariaților săi”. Dovedind o viziune modernă și responsabilă, conducerea Societății a înțeles că „nu se poate mărgini numai la latura mercantilă a afacerii, ci este datorare să împlinească și un rol economic și social” în această regiune. În Adunarea Generală a membrilor din 27 mai 1937 s-a subliniat, încă o dată, că: „Exploatarea sistematică auriferă va epuiza definitiv aceste regiuni, în câteva zeci de ani; este nevoie ca o altă industrie să-i ia locul și găsim că este de datoria noastră, care astăzi contribuim la buna stare a regiunii și în același timp epuizarea ei, să ne gândim din timp la organizarea bunei stări pentru viitor”. Iată de ce, încă din anul 1933, conducerea Societății „Mica” a inițiat o amplă acțiune de propagandă agricolă, prin care a urmărit să trezească interesul minerilor și al celorlalți locuitori pentru creșterea vitelor. În acest scop, sunt înființate centre de montă pentru cornute, cai și porci, sunt dăruite animale de rasă unor mineri, se experimentează creșterea de fazani și păstrăvi, se organizează (în anul 1938) două expoziții zootehnice fiind acordate premii substanțiale, în bani, unelte agricole și casnice, precum și în îngrășăminte chimice,

celor cu merite deosebite. În premieră în Apuseni, începând din 1934, s-a stimulat dezvoltarea sericiculturii și țesutul borangicului. Tot conducerea Societății „Mica” a inițiat acțiuni susținute în domeniul agriculturii și pomiculturii, organizând loturi și pepiniere experimentale și asigurând semințe selecționate și puieți adecvați condițiilor pedoclimatice din zonă. Conducerea Societății, în frunte cu președintele Octavian Goga și colaboratorul său apropiat, inginerul Ion P. Gigurtu, s-a implicat și în crearea și susținerea unei mișcări sportive, amenajând, în anul 1937, terenuri de sport și o sală de gimnastică la Gurabarza, cu secții de gimnastică, atletism, baschet, volei, ping-pong, fotbal, ski, turism etc. O altă latură a acțiunii urmărite sistematic de conducerea Societății „Mica” pentru ridicarea vieții spirituale a localităților din zona Bradului a fost cultura. Societatea a căutat să folosească deopotrivă cartea, teatrul și cinematograful. În perioada 1933-1938, au fost acordate ajutoare bănești, ridicându-se la peste 3 milioane de lei, școlilor din zonă pentru a le sprijini să funcționeze în condiții adecvate. În aceeași perioadă au fost asigurate, celor mai buni elevi din satele miniere, 195 de burse pentru liceul teoretic „Avram Iancu” din Brad sau pentru universitățile din țară și din străinătate. În plus, Societatea a acordat cărți și rechizite celor mai buni elevi din școlile primare, proveniți din familii sărace sau numeroase, cărți și alte obiecte, ca premii școlare, iar la serbarea „Pomului de Crăciun”, articole de încălțăminte și îmbrăcăminte copiilor săraci, dar silitori. Din anul 1932, s-au înființat o bibliotecă principală în Criscior și alte șapte mai mici în satele miniere mai importante, fiind înzestrate cu cărți beletristice și tehnice, ziare și reviste de larg interes. Statisticile relevă creșterea, de la an la an, a numărului cititorilor, dar și a inventarului de carte

și publicații periodice ale acestor biblioteci. Efervescenta culturală ce a cuprins zona minieră consemnează, de asemenea, pe lângă manifestări sportive, numeroase reprezentații teatrale, sezători literare, serbări diverse și circa 71 de conferințe ce au avut loc între anii 1932-1938. Între conferențieri s-au numărat membri ai Academiei Române ca: Ioan Lupaș și Silviu Dragomir, precum și universitari și importanți oameni de cultură ca: Nichifor Crainic, Onisifor Ghibu, I. Moga și Mihai Vulpescu, în afară de inginerii, medicii sau funcționarii Societății. În atenția conducerii s-au aflat, depotrivă, și alte domenii, inclusiv cel religios, în cei cinci ani de mandat al lui Goga ca președinte fiind acordată suma de 1.089.384 lei pentru bisericile din zona minieră. Alți 3.334.925 lei s-au alocat pentru refacerea unei biserici din Brad și pentru construcția alteia noi. În afara acestor acțiuni în sprijinul direct și nemijlocit al sator de minieri și locuitorilor acestora, Octavian Goga s-a remarcat și prin ajutoarele filantropice – numeroase și substanțiale, majoritatea din câștigurile obținute ca membru în consiliile de administrație amintite și ca Președinte al Societății „Mica” – acordate unor scriitori, indiferent de naționalitate, unor debutanți pe tărâm literar, altor creatori și artiști, precum și multor oameni de rând cu o situație materială precară. Octavian Goga nu a folosit calitățile deținute în viața politică sau în consiliile de administrație pomenite pentru a acumula avere. Dovadă elocventă, în acest sens, este faptul că, după moartea sa, totalul averii lui pasive se ridica la 5.244.564 lei, rămânând de pildă dator, cu 48.500 lei, croitorului Neuwirth din București.

Companiile afiliate ale Societății „Mica” erau: Societatea Anonimă „Pyrit”, care avea concesiuni miniere în zona Zlatnei; Societatea Anonimă „Breaza-Zlatna”, cu concesiuni și perimetre

de exploatare în Zlatna, Almașu Mare și Trâmpoele; Societatea Anonimă „Aur”, care posedă un complex de concesiuni și perimetre de exploatare în regiunea Abrud-Bucium. La nivelul anului 1937, Societatea „Mica” și afiliatele sale produceau 55,8% (2.990 kg) din totalul aurului fin produs în România și dețineau rezerve estimate la 27 de tone, la minele din Valea Morii, Brădișor și Musariu.

Pe 16 octombrie 1939, la aniversarea a 46 ani de viață, Regele Carol al II-lea a primit din partea Băncii Naționale un cadou cu totul special: o hartă a României gravată în relief pe placă de aur, cu o greutate de 16 kg, materialul provenind dintr-o donație a Societății „Mica”.

Antreprenorul și politicianul Ion Gigurtu a fost el însuși unul dintre cei mai bogați români din perioada interbelică.

...Mergând pe drumul pitoresc care urcă, prin Apuseni, dinspre Alba-Iulia către Arieșeni vei fi cu siguranță furat de frumusețea răpitoare a locurilor. Însă, odată trecut de Zlatna, la intrarea în Botești, o banală curbă îți va aduce în fața ochilor o imagine la care nu te așteptai: un castel în toată splendoarea lui, astăzi ușor estompată de istoria tumultoasă prin care a trecut, dar o splendoare care este totuși imposibil de ratat: de la statura impunătoare cu care se înalță la marginea pădurii până la detaliile de arhitectură pe care le păstrează. Castelul a fost inițial folosit ca reședință de vară a familiei Gigurtu și ca sediu administrativ pentru societatea minieră. Statura și elementele de compoziție îl încadrează în stilul arhitectural Neoromânesc de influență moldovenească, foarte apropiat stilului Ghika-Budești: „Stilul Ghika-Budești este inconfundabil și poartă o puternică amprentă moldovenească: cărămidă aparentă, discuri ceramice smălțuite, ancadrame neogotice la uși și ferestre.

Nelipsite sunt și turnul-foișor de inspirație mănăstirească, arcul-potcoavă, decorația cu dinți de ferăstrău și motive geometrice. În mod special, arcul-potcoavă este particularizat, prezentând o acoladă în partea superioară. Cromatica fațadelor construcțiilor sale combină nuanțele de roșu-cărămiziu cu verdea ceramicii decorative și nuanțele deschise ale tencuielii în simlipiatră”.

Castelul este așezat pe un teren de 8.800 de metri pătrați, are o suprafață construită de 1.358 metri pătrați și 19 încăperi principale. Castelul a fost martor al perioadei de glorie a locului, legată de exploatările de aur din zonă, apoi a fost folosit ca școală și tabără școlară, pentru ca în anii '80 să fie oferit unei unități militare. Însă celebritatea castelului este legată de faptul că aici a fost filmată o parte importantă din filmul *Noi, cei din linia întâi*, film regizat de Sergiu Nicolaescu și în care au jucat Ion Besoiu, Colea Răutu, Valentin Uritescu și Ștefan Iordache. Exploziile provocate în timpul filmărilor pentru a conferi peliculei un aer cât mai realist cu puțință au distrus, însă, parțial castelul...

(Surse: <https://enciclopediaromaniei.ro>, <https://arhivaromanasca.wordpress.com>, <https://artmarkhistoricalestate.ro>, <https://ro.wikipedia.org>)

Cum a ajuns cerșetor Barbu Drugă, milionarul oltean de la Cetate și proprietarul celei mai performante mori din Europa Răsăriteană

Barbu Drugă a fost unul dintre cei mai mari boieri români ai epocii interbelice, deținătorul unor vaste proprietăți imobiliare, în special terenuri agricole pe care cultiva cereale, materia primă pentru industria morăritului în care excela. Omul de afaceri a deținut și o impresionantă colecție de artă, majoritatea lucrărilor fiind însă copii ale originalelor.

Istoricii susțin că Barbu Drugă a fost unul dintre cei mai importanți oameni de afaceri din zona Olteniei. Comuniștii i-au confiscat averea, însă niciodată nu au putut să îl arunce în spatele gratiilor. „A avut o avere impresionantă. A fost un om extraordinar, iar tot timpul își ajuta angajații cu bani. A deținut case, terenuri, dar și mori. La vremea respectivă ducea făină în

toată Europa. Utilajele folosite erau de cea mai înaltă tehnologie”, a povestit Toma Rădulescu, istoric. Boierul Barbu Drugă și-a avut moșia în comuna Cetate, pe malul Dunării. În zonă a făcut un port, iar imediat negustorii din toată Europa au venit pe Dunăre să cumpere grâul și porumbul românesc. Oamenii din zonă au povestit că în scurt timp comuna lor a devenit înfloritoare. „În port munceau peste 300 de oameni. Îmi aduc aminte că a fost inaugurat în anul 1904. Barbu Drugă a fost o figură emblematică pentru comuna Cetate. A deschis portul la Dunăre pentru înlesinrea exportului de cereale. Moara din zonă avea utilajele cele mai performante. A ținut mult la domeniul de la Cetate de care s-a ocupat tot timpul. A fost ridicat din câte îmi aminte în anul 1875”, a declarat Ion Cârstea.

Vila lui Dinel Staicu, denumită „Casa Bujorului”, a aparținut inițial boierului Barbu Drugă, iar în perioada comunistă era casa lui Nicolae Ceaușescu. Casa a fost construită de renumitul arhitect Giovanni Battista, același care a proiectat sediul Prefecturii Dolj, Primăria Craiovei și Primăria București. Staicu a cumpărat drepturile succesoriale ale moștenitorilor lui Barbu Drugă. Deși casa a fost refăcută în întregime, păstrând stilul interbelic pe alocuri, peste vitraliile boierului Drugă planează acum termopanele.

Barbu Drugă a murit într-o mizerie de nedescris. „Eu l-am cunoscut când aveam 12 ani. Eram la coadă la pâine cu tatăl meu, iar Barbu Drugă abia își putea trage picioarele. Din omul cu o avere impresionantă ajunsese de nerecunoscut. Cei care îl cunoșteau îi dădeau câte o bucată de pâine. Atunci am aflat cu adevărat povestea boierului oltean. Comuniștii au pus mâna pe averea lui Barbu Drugă. Este păcat că un astfel de om a ajuns să moară într-o mizerie cruntă”, a mai povestit istoricul Toma Rădulescu.

„Oameni minunați, pământ frământat de istorie, povești păstrate în amintiri și transmise din generație în generație ca un antidot al uitării, fragmente ale unor evenimente marcante, păstrate în frumusețea inegalabilă a unei opere de artă” sunt doar câteva dintre elementele tabloului conacului familiei Drugă de la Cetate, de lângă Dunăre, scrie Mariela Vanu. Renăscând din tumultul misterios al timpului, această fabuloasă proprietate adăpostește un atelier de creație, gândit și materializat de Joana Grevers.

Alăturarea celor două nume nu este întâmplătoare. Joana Grevers este moștenitoarea familiei Drugă, iar povestea lor este una interesantă, marcată de felul în care istoria a încercat aceste meleaguri. Trăiește de la vârsta de 17 ani în Germania, țară în care familia ei s-a refugiat din cauza persecuțiilor comuniste. După bacalaureat studiază medicina la Regensburg, unde urmează și un doctorat. Dar arta rămâne marea sa dragoste, motiv pentru care face studii aprofundate de istoria artei, pe care o absolvă cu o teză de doctorat. Numele său este strâns legat de Colecția Peggy Guggenheim, fiind membru în consiliul de conducere al acestei instituții culturale. Și cum această pasiune trebuia să aibă o continuitate, de-a lungul timpului, la Galeria G5 Kultur din München a adus în atenția publicului și a specialiștilor lucrările unor artiști români de marcă. Succesul de care s-au bucurat aceste evenimente și aprecierea deosebită a artei contemporane românești au pus bazele proiectului de la Cetate, transformând domeniul într-un loc al mișcării artistice autonome de creație și expunere.

„Barbu Drugă a ținut mult la domeniul de la Cetate, de care s-a ocupat permanent. A deschis portul la Dunăre pentru înlesnirea exportului de cereale, iar moara pe care a construit-o era

înzestrată cu cea mai avansată tehnologie din vremea sa. Toate eforturile mele de a reda strălucirea acestui loc, de a-l transforma în unul de transfer cultural danubian internațional sunt un adevărat tribut adus unui strămoș deosebit, un om minunat, un veritabil vizionar”, a declarat Joana Grevers.

Castelul este o construcție reprezentativă și a fost ridicat de Ștefan Barbu Drugă în satul Cetate din județul Dolj, în primă fază la 1875, cu suplimentări în primele decenii ale secolului XX. Forma sa este dreptunghiulară, iar intrările principale din nord și sud, dinspre parc, au aceleași dimensiuni și sunt proporționate în volumul central, care le transformă în două căi de acces monumentale, de tip portic, având în toate cele patru colțuri câte doi stâlpi, cu câte un balcon la etajul următor. Clădirea este placată la exterior cu terase circulare, pergole și alte elemente ornamentale artistice, care personalizează în mod spectaculos volumul întregii construcții. Toate acestea amintesc de imaginea unei vile italiene, influența arhitecturală fiind evidentă, iar parcul exterior, un spațiu verde amenajat pentru odihnă, relaxant, reprezintă o sursă de încântare. Subsolul cuprinde o pivniță de mari dimensiuni, în întregime construită sub pământ, legătura cu exteriorul făcându-se prin intermediul unei scări din lemn, ce se continuă, fluid și natural, până la etajul superior. Spațiul este împărțit în trei săli care au servit de-a lungul timpului drept loc de depozitare, beneficiind de aerisire. Sunt răcoroase și suficient de încăpătoare. La parter, accesul se face prin două intrări spectaculoase, într-un salon generos, iar de o parte și de cealaltă a holului se află trei camere, folosite în trecut ca salon de zi, cameră de luat masa și cameră de oaspeți.

„Asemenea unei ascensiuni către universul înalt al cunoașterii și desăvârșirii spirituale, scara din lemn invită privitorul

către nivelul următor, prin inima unei case ce ascunde în pereții săi suferințe, visuri, bucurii nemărginite, ecourile unor baluri spectaculoase, tristeți, și, iată, are parte azi de o renaștere spectaculoasă, sub protecția unor aștri norocoși. Căci extraordinara dăruire, încrederea în imensul său potențial, dorința de a-i dăruirui o strălucire binemeritată, valoarea sa culturală indiscutabilă sunt motivele pentru care Joana Grevers îi dedică timpul său prețios.” Ne putem aștepta la o suită de decorațiuni impresionante și suntem întâmpinați de o simplitate demnă, elegantă, nobilă, ce tinde inevitabil către o autenticitate particulară, lipsită de un fast inutil. Stucul cu motive florale separă delicat tavanul de pereți, rozetele centrale marchează poziționarea lămpilor, iar sobele grandioase, din faianță austriacă, amintesc de gloria vremurilor trecute. Dincolo de funcționalitatea imediată, valoarea lor estetică este demnă de admirat, reprezentând cu siguranță un element de importanță majoră al amenajării interioare. La etaj se separă delicat zona dormitoarelor, trei la număr, de camerele de baie. Surprinzătoare este prezența camerei, unică, singulară, ca un strigăt al înălțării inevitabile, care face accesul la terasele superioare. Analiza stilului abordat în construcția clădirii aduce în prim-plan un melanj armonios de elemente de Art Nouveau și Art Deco. Decorațiunile fațadei, vitraliile, forma grațioasă a intrărilor principale sunt doar câteva elemente specifice abordărilor din acele perioade.

(Surse: www.adevarul.ro, www.gds.ro)

Lămuriri bibliografice

Pentru a aduna materialul documentar necesar realizării acestui nou volum din colecția „Istorii Secrete” am consultat colecțiile unor cunoscute publicații, precum și arhivele lor online. Le rămân îndatorat colegilor de la Adevărul, Memoria, Historia, Formula As, Libertatea, Jurnalul Național, Evenimentul Zilei, Dilema Veche, Revista 22, Ziarul de Duminică, Cotidianul, Click!, Lumina, precum și celor de la Agenția Mediafax.

Recunoștința mea îi vizează în egală măsură și pe cei care gestionează resursele de pe internet ale site-urilor și blogurilor:

www.adevarul.ro

www.agerpres.ro

<https://arhivaromaneasca.wordpress.com>

<https://artmarkhistoricalestate.ro>

www.bucurestiivechisinoi.ro

www.b1.ro

<https://cersipamanromanesc.wordpress.com>

www.contributors.ro

<https://deieri-deazi.blogspot.ro>

www.descopera.ro

www.digi24.ro
www.dilema.ro
www.efemeride.ro
<https://eintegral.ro>
<http://enciclopediaromaniei.ro>
<http://evz.ro>
www.gandul.info
www.gds.ro
www.historia.ro
<https://historice.ro>
www.hotnews.ro
www.istorie-pe-scurt.ro
<http://istorieveche.ro>
<https://istoriiregasite.wordpress.com>
<https://jurnalul.antena3.ro>
<http://keracalita-jaristea.ro/>
www.libertatea.ro
www.miculparis.ro
www.metropotam.ro
www.miscareaderezistentă.ro
www.mociornita.ro
<http://povestidealtadata.blogspot.ro>
www.redescoperaistoria.ro
<http://revistatango.ro>
www.romania-actualitati.ro
<https://romanioliberală.ro>
<http://romaniateiubesc.stirileprotv.ro>
www.rtv.net
www.stelian-tanase.ro
www.tribuna.ro

www.zf.ro/ziarul-de-duminica

www.ziare.com

<http://ziarullumina.ro>

www.ziarulmetropolis.ro

<https://ziarulunirea.ro>

www.ziuanews.ro

www.ziuaveche.ro

Foarte multe informații prețioase am cules din enciclopedia online Wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/>).

Nefind o lucrare științifică (vreo „teză de doctorat”!), ci una de popularizare realizată prin procedeul agregării de informații din varii surse, nu am inclus note în subsolul paginilor în care să precizez data și locul unde au apărut fragmentele citate, ci doar am marcat preluările din presa scrisă și online cu ghilimele, citând explicit link-urile, spre a nu îngreuna/complica inutil lectura.

Am consultat și mai multe volume ce cuprind date și informații despre marii industriași de altădată care au ridicat România modernă:

Simona Antonescu – *Darul lui Serafim*, Editura Cartea Românească, București, 2016.

Constantin Argetoianu – *Memorii: pentru cei de mâine – amintiri din vremea celor de ieri*, Volumele I-XI, Editura Machiavelli, București, 1995-2008.

Tudor Arghezi – *Cu bastonul prin București*, Editura pentru literatură, București, 1961.

Constantin Bacalbașa – *Bucureștii de altădată*, Ediția a II-a, Vol. I – 1871-1884, Vol. II – 1885-1901, Vol. III – 1901-1910,

- Vol. IV – 1910-1914, Editura Ziarului „Universul”, București, 1935.
- I.A. Bassarabescu – *Lume de ieri. Amintiri vesele și duioase*, Editura Cugetarea – Georgescu Delafras, București, 1943.
- Emanuel Bădescu – *De toate din vechiul București*, Editura Vremea, București, 2014.
- Constantin Bălăceanu-Stolnici – *Amintiri... O viață de poveste în Bucureștiul interbelic*, Editura Oscar Print, București, 2013.
- Mihai Bărbulescu, Dennis Deletant, Keith Hitchins, Șerban Papacostea, Pompiliu Teodor – *Istoria României*, Editura Enciclopedică, București, 1998.
- Victor Bilciurescu – *București și bucureșteni de ieri și de azi*, Editura Universul, 1945.
- Dan-Silviu Boerescu – *Cele mai vechi cârciumi bucureștene și clienții lor celebri*, Editura Integral, București, 2017.
- Dan-Silviu Boerescu – *Din lumea lui Matache. Rețete și obiceiuri culinare de altădată*, Editura Integral, București, 2015. Ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Integral, București, 2017.
- Dan-Silviu Boerescu – *Marile averi și zdrobitoarele falimente ale bucureștenilor*, Editura Integral, București, 2017.
- Dan-Silviu Boerescu – *Misterele și tenebrele unui oraș de poveste*, Editura Integral, București, 2017.
- Lucian Boia – *Istorie și mit în conștiința românească*, Editura Humanitas, București, 1997.
- Lucian Boia – *Mituri istorice românești*, Editura Universității din București, 1995.
- Lucian Boia – *Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune*, Editura Humanitas, București, 1997.

- Eugeniu Arthur Buhman – *Patru decenii în slujba Casei Regale a României. Memorii 1898-1940*, Editura Sigma, București, 2006.
- Anton Caragea – *Pagini de istorie ascunsă*, Editura Cartier, Chișinău, 2004.
- Carol al II-lea – *Între datorie și pasiune. Însemnări zilnice*, Vol. I-VI, ediție îngrijită de Marcel-Dumitru Ciucă și Narcis Dorin Ion, Editura Curtea Veche, București, 2001.
- D. Caselli – *Cum au fost Bucureștii odinioară*, Editura „Gazetei Municipale”, București, 1935.
- Florin Constantiniu – *O istorie sinceră a poporului român*, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
- George Costescu – *Bucureștii vechiului Regat*, Editura Universul, București, 1944.
- Frederic Dame – *Bucarest en 1906*, Socec & Cie., București, 1906.
- Mircea Damian – *București*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol I”, București, 1935.
- Neagu Djuvara – *Între Orient și Occident. Țările române la începutul epocii moderne*, Editura Humanitas, București, 1995.
- I.G. Duca – *Amintiri politice*, Vol. I-III, Jon Dumitru Verlag, München, 1981-1982.
- I.G. Duca – *Portrete și amintiri*, Editura Cartea Românească, București, 1932. Ediție nouă la Editura Humanitas, București, 1990.
- Florian Georgescu (redactor responsabil), Dan Berindei, Alexandru Cebuc, Paul Cernovodeanu, Petre Daiche, Ștefan Ionescu, Panait I. Panait, Constantin Șerban – *Istoria orașului București*, Vol. I, Muzeul de Istorie a orașului București, București, 1965.

- Vlad Georgescu – *Istoria românilor de la origini până în zilele noastre*, Editura Humanitas, București, 1992.
- Olga Gigurtu – *Amintiri și icoane din trecut*, Editura Corint, București, 2015.
- Constantin C. Giurescu – *Istoria Bucureștilor din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*, Editura pentru literatură, București, 1966. (Constantin C. Giurescu – *Istoria Bucureștilor*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Editura Sport-Turism, București, 1979.)
- Emanoil Hagi-Mosco – *București. Amintirile unui oraș. Ziduri vechi. Ființe dispărute* (ediție îngrijită de Ștefan Pleșia, Dan Pleșia și Mihai Sorin Rădulescu), Editura Fundației Culturale Române, București, 1995.
- Grigore Ionescu – *București. Ghid istoric și artistic*, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol al II-lea”, București, 1938.
- Nicolae Ionescu – *Bucureștiul de altădată* (ediție de Iulian Voicu și Emanuel Bădescu), Editura Alcor, București, 2004.
- G.I. Ionnescu-Gion – *Istoria Bucurescilor*, Stabilimentul Grafic I.V. Socec, București, 1899.
- Mircea Ionnițiu – *Amintiri și reflecțiuni*, Editura Enciclopedică, București, 1993.
- N. Iorga – *Istoria Bucureștilor*, Ediția Municipiului București, București, 1939.
- N. Iorga – *Supt trei regi. România contemporană de la 1904-1932*, Editura București, București, 1932.
- Adrian Majuru – *Cum se distrau românii odinioară*, Editura Adevărul, București, 2011.
- Bogdan Murgescu – *Istoria României în texte*, Editura Corint, București, 2001.

- Aurora Nicolau – *Tainica inimă a Bucurescilor*, Editura Integral, București, 2017.
- Aurora Nicolau – *Plăcerile păcătoase ale gastronomiei*, Editura Integral, București, 2019.
- Gheorghe Parusi – *Cronica Bucureștilor, întocmită din document și sentiment*, Editura Compania, București, 2005.
- Gheorghe Parusi – *Cronologia Bucureștilor – 20 septembrie 1459 – 31 decembrie 1989: zilele, faptele, oamenii capitalei de-a lungul a 530 de ani*, Editura Compania, București, 2007.
- George Potra – *Din Bucureștii de ieri*, vol. I-II, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1990.
- George Potra – *Documente privitoare la Istoria Orașului București*, Vol. I-II, Editura Academiei R.P.R., București, 1967.
- Alexandru Predescu – *Vremuri vechi bucureștene*, Editura pentru Turism, București, 1990.
- Lucian Predescu – *Enciclopedia „Cugetarea”*, Editura „Cugetarea” Georgescu-Delafras, București, 1939.
- Mihai Sorin Rădulescu – *În căutarea unor istorii uitate*, Editura Vremea, București, 2011.
- Dimitrie R. Rosetti – *Dicționarul contemporanilor*, Editura Lito-Tipografiei „Populara”, București, 1897.
- Ioan Scurtu, Ion Alexandrescu, Ion Bulei, Ion Mamina – *Enciclopedia de istorie a României*, Editura Meronia, București, 2001.
- Ioan Scurtu – *Istoria românilor în timpul celor patru regi*, vol. III, *Carol al II-lea*, Editura Enciclopedică, București, 2010.
- Henri Stahl – *Bucureștii ce se duc*, Tipografia „Neamul Românesc”, București, 1910.
- Anthony Summer – *The Arrogance of Power: The Secret World of Richard Nixon*, Penguin Books, London and New York, 2000.

Nicolae Vătămanu – *Istorie bucureșteană*, Editura enciclopedică română, București, 1973.

Nicolae Vătămanu – *Odinioară în București*, Editura Eminescu, București, 1975.

Constanța Vintilă-Ghițulescu – *Patimă și desfătare. Despre lucrurile mărunte ale vieții cotidiene în societatea românească (1750-1860)*, Editura Humanitas, București, 2015.

Lelia Zamani – *Comerț și loisir în vechiul București*, Editura Vremea, București, 2007.

Mulțumirile mele se îndreaptă către colectivul **Anticariatului UNU**, Str. Academiei, 4-6, București, care m-a ajutat cu profesionalism în activitatea de documentare, ca și în cazul altor cărți apărute la Editura Integral. (www.anticariat-unu.ro)

Colecția ISTORII SECRETE

prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Am fost prea multă vreme prizonierii stereotipurilor patriotarde din manualele de istorie, care au falsificat – vreme de mai multe generații – semnificația unor fapte și evenimente care ne definesc ca popor. Uneori, trucajele propagandistice s-au realizat prin omisiune, alteori prin folosirea de clișee specifice luptei de clasă de inspirație sovietică.

Însă, în momentul de față, când accesul liber la informație nu mai este o utopie, putem puncta altfel o sumedenie de episoade istorice și putem privi personajele exponențiale ale diferitelor epoci în toată complexitatea lor umană, fără teama de a deveni culpabili în ochii cenzurii, dar și cu riscul inerent de a șoca naționaliștii, protocroniștii sau extremiștii, indiferent de culoare lor politică.

Spre descifrarea istoriei secrete a României!

Un proiect editorial

INTEGRAL

Volumul I

Cele mai murdare crime politice din istoria modernă a României

Secolul XX a fost marcat de o succesiune de întâmplări tragice – asasinate politice sau felurite „accidente” ale unor lideri români, care au hrănit toate o mulțime de scenarii și teorii ale conspirației. Au murit, în circumstanțe care ridică multe semne de întrebare, personalități care au marcat decisiv epoca lor și care au avut orientări ideologice de toate culorile – liberali, țărăniști, carliști, legionari, comuniști etc., uniți între ei numai de caracterul violent al sfârșitului fiecăruia, provocat de glonț, otravă, rangă sau baionetă.

Volumul II

Clipele astrale ale istoriei României Zece zile incredibile care ar fi putut schimba destinul țării

Ziua în care, în anul 44 î. Hr., Burebista a fost asasinat și cea de Crăciun, în 1990, când Regele Mihai s-a întors prima oară în România după mai bine de patru decenii de exil, dar a fost izgonit din nou din țară, ziua în care, în august 1601, Mihai Viteazul a fost ucis la Câmpia Turzii și cea, din august 1991, când Republica Moldova și-a declarat independența față de Uniunea Sovietică dar nu s-a re-întors la sânul Patriei-Mamă... sunt doar câteva momente istorice în care România și-a ratat destinul.

Istoria unei țări nu se compune doar din momente glorioase, de apoteoză și triumf, când mulțimile exultă de fericire, iar conducătorii sunt nimbați de haloul gloriei. Din nefericire, adesea memoria colectivă reține traumatizant momentele oribile ale decăderii și agoniei. Nici în cazul poporului român acestea nu au lipsit. De pildă, atunci când Constantin Brâncoveanu și fiii săi au fost uciși și mutilați barbar la Stambul sau atunci când, în 1812, într-o sală a Hanului lui Manuc, Rusia țaristă ne fura prima oară Basarabia, sau atunci când, pe 30 august 1940, la Viena, cu complicitatea lui Hitler și a lui Mussolini, Horthy împlânta pumnalul în trupul Transilvaniei, ori atunci când, în decembrie 1989, cripto-comuniștii confiscău revolta populară...

Zece mistere fascinante ale spațiului carpato-danubiano-pontic

Sfinxul din Bucegi, Kogaion – polul energetic al Planetei, „Gura de Rai” – locul cu „energie pură” din Carpați (certificat de NASA), tunelurile din Dobrogea, aurul dacic ascuns în munți, tăblițele de aur de la Sinaia, Tărtăria și prima scriere a lumii, comorile templierilor de la Câmpulung Muscel, orașul subteran de sub Sarmisegetuza, Androniconul, scheletele uriașe din Lunca Dunării și... România încă mai are enigme incredibile de descifrat!

Volumul V

Românii neștiuți din spatele marilor personalități ale omenirii și secretele lor odioase

Pare incredibil dar, într-un moment sau altul, lideri mondiali precum Stalin, Hitler și, chiar, Churchill au cochetat, în diverse maniere, cu ideea distrugerii României. În trecutul istoric, asemenea exemple pot fi găsite cu duiumul. Nici prezentul nu ne scutește de asemenea scenarii abracadabrante...

● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ● ●

Volumul VI

Cei ce au încercat să distrugă România... și aproape au reușit. Ipoteze despre motivațiile lor ascunse

Pare incredibil dar, într-un moment sau altul, lideri mondiali precum Stalin, Hitler și, chiar, Churchill au cochetat, în diverse maniere, cu ideea distrugerii României. În trecutul istoric, asemenea exemple pot fi găsite cu duiumul. Nici prezentul nu ne scutește de asemenea scenarii abracadabrante...

Volumul VII

Aurul, uraniul și alte comori furate din România Noi scenarii despre marile jafuri naționale

După cucerirea Daciei, Traian a luat atâta aur din comoara lui Decebal încât timp de doi ani a oferit cetățenilor Romei petreceri cu mâncare și lupte de gladiatori (*panem et circenses*) gratis. În epoca societăților mixte româno-sovietice (faimoasele Sovrom-uri), în contul achitării „datoriilor de război”, rușii ne-au luat uraniul și alte substanțe rare și prețioase. Astăzi, munții noștri se golesc de păduri în ritm accelerat...

Volumul VIII

Noua ordine europeană Teoria conspirației privind dezmembrarea României și reîmpărțirea Bătrânului Continent

Chiar dacă, deocamdată, separarea Cataloniei de Madrid și dezmembrarea Spaniei au eșuat, tendința de atomizare a Europei, începută o dată cu spargerea în bucăți a fostei Iugoslavii și ruperea Cehoslovaciei, probabil va continua. Franța, Italia sau Marea Britanie par a fi victime predestinate, însă nici România nu este iertată de astfel de amenințări: vă spune ceva „Țara Secuilor”? Surpriza este că nu este singura astfel de încercare...

Volumul IX

Marile manipulări din istoria României Teroriștii din decembrie 1989 – realitate, ficțiune sau manipulare criminală?

„Teroriștii” care ne-au înspăimântat în timpul Revoluției au început să fie pregătiți încă din 1968. Deloc întâmplător, în martie 1989 într-o revistă militară românească se publica studiul *Lupta de rezistență în cadrul războiului de apărare a patriei. Particularități ale participării unităților centrale și teritoriale de securitate la organizarea luptei de rezistență pe teritoriul vremelnice ocupat de inamic*. Istoricii au remarcat că „tema era discutată de mai mulți ani și au existat numeroase ședințe și dezbateri la care participau cadre din Securitate, Armată, Gărzi Patriotice și partid. Au fost elaborate variante de lucru și s-au adus îmbunătățiri periodice ale planurilor, în funcție de realitățile schimbătoare de-a lungul timpului”...

Volumul X

Operațiuni secrete ale unor puteri străine în România

Scena Revoluției din Decembrie 1989 a fost doar una dintre cele pe care au evoluat agenții unor puteri străine, încercând și, uneori, reușind să influențeze evenimente epocale din istoria noastră, în care oamenii cu dublă sau multiplă comandă, reprezentând interesele imperiilor vecine au ajuns foarte aproape sau chiar în vârful piramidei politice autohtone.

Mihail Moruzov este numele celui care se trage din cazacii zaporojeni refugiați din Caucaz în România. Născut la 18 septembrie 1887, în satul Zebil din Tulcea, într-o familie cu opt copii, Moruzov avea să devină, cu voia sa și împins de instinct, părintele serviciilor secrete românești. Cu toate că a făcut doar trei clase primare, inteligența și flerul tulceanului l-au transformat în timp într-unul dintre cei mai apreciați spioni ai Europei. Maria Tănase, Elena Constantinescu alias Helen O'Brien, Veturia Goga sunt cele mai cunoscute spioane române, unele în acte, altele doar bănuite de așa ceva. Iar gălățeanca Vera Atkins a devenit unul dintre șefii serviciului de spionaj britanic din timpul ultimei conflagrații mondiale.

Tainele Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918

Actul istoric înfăptuit la 1 Decembrie 1918 a constituit apogeul unor acțiuni politice, militare și diplomatice care, multă vreme, au fost sau sunt încă învăluite în mister, protagoniștii lor fiind unii dintre marii eroi necunoscuți sau abia intuiți ai acelor împrejurări istorice de o însemnătate vitală pentru națiunea română...

Volumul XIII

Războaiele balcanice și alte momente din istoria militară a României despre care se vorbește mai puțin

Cele două Războaie balcanice au anticipat în multe feluri tot ceea ce s-a întâmplat cu România în cele două războaie și în perioadele ce au urmat acestor mari confruntări militare, dar și în perioadele de mari prefaceri istorice care le-au urmat acestora. De ce, totuși, în aceste condiții, cele două importante confruntări regionale sunt de obicei trecute cu vederea de cărțile de istorie? Și e adevărat că, în 1968, tancurile Tratatului de la Varșovia au încercat să treacă granițele dinspre Ungaria și URSS?

Volumul XIV

Basarabia, Bucovina, Cadrilaterul, Maramureșul istoric și alte ținuturi disputate de români

Rușii și ucrainenii ne-au luat, de mai multe ori, Basarabia, Bucovina, Ținutul Herța, Maramureșul istoric (pe care l-au administrat un pic și cehii), Insula Șerpilor și Gurile Dunării. Polonezii au stăpânit părți ale Bucovinei, pe care au avut-o și austriecii, care au primit câteva decenii și... Oltenia. Cu bulgarii ne-am disputat Cadrilaterul, existând discuții și asupra Dobrogei. Nici cu sârbii nu au lipsit discuțiile asupra Banatului...

Volumul XV

Secretele închisorilor românești

În perioada interbelică și a celui de-Al Doilea Război Mondial deținuții comuniști au fost închiși în penitenciare și lagăre. La fel și piloții americani doborâți de apărarea antiaeriană deasupra Bucureștiului și a câmpurilor petrolifere de pe Valea Prahovei. Mai apoi, nu este deloc clar ce s-a întâmplat cu protagoniștii „marelui jaf comunist” din 1959 sau cu *serial killer*-ul Râmaru în închisoare și cum reușeau să evadeze unii deținuți pe vremea lui Ceaușescu...

Volumul XVI

Crime și catastrofe uitate din istoria neagră a României

O colonie muncitorească din apropierea șantierului unei hidrocentrale este spulberată într-o noapte de o revărsare de ape, care au luat cu ele zeci de vieți omenești. Sute de brigadieri entuziaști sau „dușmani ai poporului” trimiși la reeducare pier la Canal și pe faimoasele șantiere ale tineretului. Două mari accidente aviatice, adevărate catastrofe, au avut loc în Banat și în Transilvania în perioada comunistă. Inundațiile din anii 1970-1975 fac numeroase victime. Trei teribile catastrofe feroviare din anii '30 fac sute de victime, iar o a patra se petrece în 1968. În 1930, o biserică a ars cu 118 oameni înăuntru. Un autobuz care circula pe ruta Suceava-Botoșani s-a răsturnat de pe un pod într-o mlaștină adâncă, la Hunțani. În urma accidentului

din 1980 au murit 48 de oameni. Dezastrul de la Certej din 1971, provocat de ruperea digului și alunecarea muntelui de steril din iazul de decantare al exploatarei miniere, a provocat 89 de morți și 76 de răniți. Iar în 1974, la Iași, un șofer de camion era pe punctul de a porni un război interetnic după ce, din răzbunare, a călcat cu o mașină grea o șatră de țigani, curmând 24 de vieți.

Volumul XVII

Secretele medicinei legale românești

Ce s-a întâmplat în realitate cu penisul lui Terente din muzeul Institutului de Medicină Legală din București, care era, de fapt, o butaforie? Și cum a reușit Mina Minovici să mumifice corpul portarului de la IML mai bine decât trupurile faraonilor? Iar Nicolae Minovici a fost fratele celebrului legist căruia Institutul Național de Medicină Legală îi poartă numele. Ca și fratele său, și-a dedicat viața științei și a recurs la metode extreme pentru a-și pune în practică studiile. A cercetat efectele agoniei prin autostrangulare și a fost el însuși cobai, spânzurându-se de 12 ori!

Avea România vreo șansă să lupte pentru a împiedica pierderile teritoriale din vara lui 1940? De ce armata română, după ce a recuperat Basarabia, a continuat să lupte și dincolo de Nistru? De ce nu ne-am retras trupele de la Stalin-grad? Ce s-a întâmplat, de fapt, la Odesa când partizanii (evrei?) au aruncat în aer comandamentul trupelor române? Care sunt explicațiile masacrului de la Cotul Donului, în 1942, când au pierit peste 150.000 de soldați ai noștri? Și dacă Antonescu era lăsat să întoarcă el armele în august 1944? Cum au ocupat Budapesta a doua oară românii în 25 de ani? Ce au făcut la Viena și în Munții Tatra?

Întoarcerea lui Dracula Vârcolaci, strigoi și alți monștri atestați în România

Înainte de proliferarea mitului lui Dracula a existat o contesă transilvană însetată de sânge de fecioară. Dacii, ca să-și însălmânte dușmanii, foloseau capete de lup împăiate continuate cu trupuri de șarpe în loc de steaguri de luptă. În 2015, o femeie din Brașov a divorțat de soțul ei după ce, în nopțile cu lună plină l-a urmărit și a descoperit că acesta, în pielea goală, ataca animalele și le mușca de gât...

Fenomenul Maglavit și alte minuni petrecute pe teritoriul românesc

În vara anului 1935, o Românie întreagă n-avea ochi decât pentru Maglavit, localitatea din Oltenia în care ciobanul Petrache Lupu pretindea că l-a văzut și a vorbit cu Dumnezeu. Foarte repede, societatea s-a împărțit în tabere: unii i-au zis ciobanului analfabet „nebun”, alții „sfânt”, iar unii au bănuțit că-i vorba de o escrocherie. Cert e însă că puhoia de oameni au pornit-o înspre Maglavit, convinși de virtuțile tămăduitoare ale locului. În mai 2015, mii de pelerini au ajuns la Pușcași, un sat din vecinătatea Vasluiului, pentru a se ruga lângă un tablou cu Arsenie Boca, despre care localnicii afirmă că lăcrimează. Iar în iunie 2015, o familie din satul arădean Semlac afirma că a observat cum curge mir dintr-o icoană care îl înfățișă pe Arsenie Boca. Sute de credincioși din zonă au venit în pelerinaj la casa localnicilor, pentru a vedea minunea.

Harta însângerată De la cetățile dispărute în Dunăre la închisoarea secretă a CIA în România

Cetatea bizantină Vicina de la Păcuiul lui Soare ar fi putut deveni un punct major de inflexiune al istoriei românilor dar – în mod ciudat! – a sfârșit prin a fi înghițită de apele Dunării, ducând cu ea în adâncuri o sumedenie de enigme cutremurătoare...

Capitala spirituală și comercială a aromânilor, orașul Moscopole, deși aflat într-un loc destul de izolat în munții dintre Grecia și Albania, în zilele sale de glorie (anii 1760) avea o populație de peste 60.000 de locuitori (mai mare la acea vreme ca Atena!), fiind al doilea oraș balcanic din punctul de vedere al populației și al prosperității, depășit fiind doar de Constantinople. Cine și de ce a distrus în mai multe rânduri acest oraș fascinant al vlahilor sud-dunăreni?

Ada Kaleh – insula misterioasă pierită în valurile Dunării o dată cu construirea hidrocentralei de la Porțile de Fier ascunde o istorie incredibilă, care nu se rezumă la o faimoasă delicată turcească...

Dacă a existat sau nu o închisoare secretă a CIA în România în care au fost torturați presupuși teroriști islamici rămâne una dintre cele mai mari controverse contemporane, despre care, în general, se evită să se vorbească...

Istoria României subterane De la misterele hrubelor la tainele societăților și mișcărilor secrete

Dincolo de istoria oficială, există o alta secretă, rezervată doar inițiaților, din perspectiva căreia faptele istorice aparent inexplicabile capătă semnificație iar înlănțuirea lor prinde contur conform unei logici oculte. De la Zamolxis, adeptul și oficianul unui cult pitagoreic, la domnitorii medievali, membri ai diferitelor ordine cavalierești, adesea rivale, și conducătorii de după 1848, puternic influențați de unele ramuri ale masoneriei, mulți dintre liderii formali și informal ai formațiunilor statale de pe teritoriul carpato-danubiano-pontic au avut legături directe cu felurite organizații secrete, ascunse ochilor plebeilor, dar care au influențat adesea decisiv factorul politic. În special evenimentele din perioada 1859-1939 au cunoscut o puternică înrâurire pe această cale dar nu numai...

România „ocultă” a fost, însă, dublată întotdeauna de o alta, „subterană” – uneori, chiar la propriu! – în care jocurile se făceau altfel, ajungându-se, de pildă, în 1802, ca Bucureștii să cadă în anarhie, fiind stăpânit de bandele de pazvangii care fraternizaseră cu vagabonzii și cerșetorii locali.

Și, desigur, a existat și o Românie „transcendentă”, cea a credinței religioase asumate cu orice risc și sfidând vremelnicele administrații politice, epopeea creștinismului timpuriu dar și evenimente din perioada comunistă fiind exemplare în acest sens.

Misterele orașelor pierdute ale României De la Balcic la Cetatea Albă și de la Hotin la Cernăuți

România, un mic regat înainte de Primul Război Mondial, de 137.000 kmp și 7.897.311 locuitori, ajunge după 1918 la 295.049 kmp și la 18.057.028 locuitori. Mai multe regiuni istorice românești, în condițiile destrămării imperiilor vecine și prin votul majorității populației lor, se declară unite cu România. Principiul naționalităților dă câștig de cauză României. Victimele numeroase din război ornează acest principiu cu un tribut de sânge și de glorie. Statul român s-a dublat o dată cu unirea provinciilor limitrofe, dar insecuritatea sa a crescut în aceeași proporție. România e înconjurată din toate părțile de nemulțumiții prevederilor Tratatului de la Paris și, cu excepția Iugoslaviei și a Poloniei, nu are decât vecini care așteptau doar momentul potrivit pentru a-i lua înapoi provinciile abia reunite. În vara tragică a anului 1940, România va pierde o mare parte din teritoriul câștigat în 1918 și, o dată cu acesta, o salbă de orașe superbe...

Secretele înfricoșătoare ale Dunării. Porturi și poduri dispărute, bătălii și catastrofe navale

Sânge, fier încins și cenușă – o adevărată *Urzeală a Tronurilor* în decor danubian! Tovarăș tradițional al istoriei românilor, Dunărea a văzut multe, malurile ei fiind teatrul unor războaie nimicitoare, unor catastrofe teribile, dar și al unor – nu puține – legende sentimentale sfâșietoare și al unor enigme nedelegate încă. Apa Dunării, adesea involburată, duce cu sine dintotdeauna întâmplări aflate sub incidența unor veritabile blesteme și dureri străvechi, dar este, deopotrivă, depozitara unor bogății uriașe, imposibil de cuantificat.

Napoleon numea Dunărea „regele râurilor europene”, iar Nicolae Iorga „cea mai bogată în daruri”; pe malurile ei s-au făurit și au durat, până în zilele noastre, civilizații milenare. Pentru Țara Românească și pentru Moldova – denumite și „Principatele Dunărene” – fluviul a fost „ca o ființă care a văzut și a suferit multe și poartă în chipul său urma tuturor luptelor” (nu doar cu Imperiul Otoman), apoi, în decursul veacurilor până în contemporaneitate, a constituit scena unor multiple tragedii și revelații cutremurătoare, care, practic, ne îndeamnă să-i rescriem istoria oficială.

„Legătura mea cu pământul, cu cerul și apele Moldovei nimic nu o poate deznoda. În molcomul peisaj moldovean, printre oamenii cuviincioși, de discretă noblețe sufletească ai acestei blagoslovite provincii, mă simt ca în cel mai prielnic mediu” spunea cândva George Enescu. Dincolo, însă, de asemenea reverberații nostalgice, târgurile moldovenești de altădată ascund o sumedenie de povești destul de controversate...

Istoria necunoscută a Dobrogei, de la Tomisul lui Ovidiu la minunile de la Derwent și cetatea subterană de la Limanu

Cele mai tulburătoare legende legate de Dobrogea sunt, poate, cele legate de civilizațiile subterane (la propriu!) care jalonează istoria acestui tărâm magic, hrănesc diferite teorii ale conspirațiilor și, de cele mai multe ori, capătă finalizări tipice Science Fiction-ului.

Însă, în egală măsură, și faptele verificabile arheologic, garantate de documente și date precise, sunt la fel de fascinante, căci acest teritoriu incredibil se dovedește a fi nu numai un amalgam de etnii și confesiuni, ci și un creuzet în care s-au amestecat exploziv sângele năvalnic, fierul încins, aurul neguțătorilor și patosul religios pentru a da naștere unei Istории unice, care încă ne mai rezervă uriașe surprize și astăzi.

Volumul XXVII

Povești de dragoste și război în Bucovina, „Grădina Imperiilor”

Fosta „Țară de Sus” a Moldovei, devenită preț de un veac și jumătate „Mare Ducat” al Imperiului Habsburgic, are specificul său în mai toate domeniile, de la picturile murale zugrăvite pe pereții bisericilor mănăstirilor fabuloase de aici până la minunile artei culinare locale, excelând în savoea dată de ingrediente specifice, de la păstrăvul afumat la ciupercile de pădure (hribi și gălbiori).

Însă, dincolo de pitorescul nemaiîntâlnit al locurilor și obiceiurilor, Bucovina ascunde și o istorică tragică, a unui ținut disputat de imperii și dezmembrat finalmente de ciuma roșie sovietică, care a mutilat se pare pe vecie această veritabilă Gură de Rai.

Volumul XXVIII

Istoria ascunsă a orașelor multiculturale din Transilvania

Cu o istorie aparte, consemnată de cronici sau înflorită de memoria colectivă, Transilvania și marile ei orașe ascund fabuloase povești de dragoste și de război, mistere ale unor locuri bântuite sau, dimpotrivă, vegheate de Pronia Divină, legende ale unor ilustre personaje istorice care au trecut prin întâmplări incredibile, dincolo și dincoace de limita supranaturalului, precum și evenimente tragice care țin de diferite teorii ale conspirației...

Volumul XXIX

Banatul secret – între România, Serbia, Austria și Ungaria

Banatul a fost dintotdeauna o lume într-un ceaun care a fiert fără încetare! Vlahii de dincolo și de dincoace de Dunăre, timoceni, megleniți, fărșeroți sau oltenași, s-au adunat în jurul mesei cu sârbii și cu ungurii megieși, cu cuceritorii austrieci dar și osmanlâi, mai apoi cu coloniștii șvabi, cehi și slovaci, cu rromii, cu evreii, cu rutenii, cu carașovenii dar și cu câte alte nații – vreo 16! – scoborâtoare din toate colțurile Europei. Și nimeni nu a venit cu mâna goală, cu toții aducând merinde aromitoare, gusturi noi dar și povești fascinante despre iubire, bogăție și războaie...

Volumul XXX

Oltenia – legendele crâncene

De la comerțul cu femei al haiducului Andrii Popa la copilăria băiatului lui Andruță Ceaușescu din Scornicești

Oltenia i-a dăruit României nu doar voievozi faimoși, revoluționari și alți lideri politici însemnați, ci și haiduci controversați – precum Iancu Jianu sau acel Andrii Popa care tranzacționa femei frumoase răpite din haremurile turcești – și, mai ales, pe ultimul lider comunist al țării, născut în curtea liberalului(!) Andruță Ceaușescu din satul Scornicești, județul Olt. De fapt, au existat în actele primăriei doi „Nicolae Ceaușescu”, întrucât Moș Andruță, beat turtă fiind mai tot timpul, uitase socoteala numeroșilor săi copii și i-a declarat pe doi dintre ei cu același prenume! Mai apoi, celălalt Nicolae Ceaușescu, a fost cunoscut drept Nicolae Andruța Ceaușescu, pentru a se face distincția de rigoare față de președintele Republicii Socialiste România.

Volumul XXXI

Misterele inexplicabile din Carpați Aur, Guri de Rai, cetăți-fantomă

Carpații sunt coloana vertebrală a istoriei României dar, totodată, paradoxal sau nu, adună laolaltă o sumedenie de enigme încă neexplicate pe deplin, de la fenomene paranormale și fluxuri incredibile de energie la comori uriașe ascunse în munți și, chiar, baze militare secrete, ferite cu grijă de ochii neinițiaților.

Peisaje mirifice, invocate de vizionari dar și de adepții teoriilor conspirației, coexistă aici cu locuri tenebroase, ascunzând veritabile tragedii, istoria oficială, din manualele școlare, împletindu-se, adesea toxic, cu istorii de groază, spuse în șoaptă și pe care tratatele nu se înghesuie să le consemneze în vreun fel...

Marea Neagră – cel mai bun vecin al României Epavele, pirații, comorile și misterele ei

Marea Neagră se remarcă printr-o istorie zbuciumată, care, într-un fel sau altul, a marcat și continuă să marcheze destinul României. Trăgând linie, Marea Neagră rămâne singurul vecin cu care nu ne-am războit niciodată, dar pentru care, în actualul context euro-atlantic, încă ne luptăm, obligați fiind să facem față la nu puține amenințări planând dinspre Răsăritul revanșard.

Misterioasele legende și istoria adesea însângerată, plină de povești de iubire dar și de trădare, ne rezervă dintotdeauna o succesiune de povești fascinante, populate de epave și comori, de pirați și războinici, de enigme antice și drame contemporane, dar nu în ultimul rând de femei frumoase, care însă nu ezită să-și reteze unul dintre sâni pentru a deveni luptătoare mai bune și care nu permit bărbaților să se apropie de ele decât o singură dată pe an...

Maramureș, ținutul Cimitirului Vesel, al horincii și al românilor neîmblânziți

În nordul extrem al țării, acolo unde „se atâră harta în cui”, se află un ținut unic, de o frumusețe stranie, cu oameni – asemenea strămoșilor lor – drepți dar iuți la mânie și cu o istorie aparte, extrem de controversată. Aici un haiduc justițiar, care a ascuns comori neînchipuite în cavernele inaccesibile ale Munților Gutâi, pare să fi pus, primul din lume, în practică visul omului-pasăre imaginat de Leonardo da Vinci, dar tot aici regimul comunist a exterminat elita culturală și politică a României democratice, după cum tot de aici și-au început călătoria prin lume, ajungând inclusiv în laboratorul savantului dement de la Auschwitz, Dr. Josef Mengele, cei mai celebri pitici din istoria modernă, iar Ceaușescu a fost atârnat în cel mai frumos loc de execuție artistică în Decembrie 1989...

Țările românești medievale din Transilvania și Banat și misterele lor

Evul Mediu Timpuriu constituie o epocă fascinantă a istoriei Transilvaniei, când Țările Românești de aici, cnezatele, voievodatele, comitatele și ducatele trec printr-o mulțime de transformări, fiind zămislite o sumedenie de așezări bogate, efemere sau nu, în care etnicii autohtoni de sorginte daco-romană intră în contact cu valuri succesive de năvălitori: gepizi, cumani, pecenegi, khazari, unguri, secui, bulgari, tătari, dar și cu coloniști saxoni, valahi, flamanzi sau lorenii. Se naște, astfel, din bătălii pustiitoare și imense sacrificii umane, o nouă civilizație, contradictorie și mereu controversată, rănilor nevindecate ale Istoriei născând și în epoca modernă confruntări devastatoare. Dincolo de capcanele propagandei diferiților stăpânitori ai acestor pământuri, ce putem înțelege din acest amalgam de necunoscute care gravitează în jurul acestor locuri pitorești și adesea nedreptățite, de unii și de alții?

Istorii din Vechiul Regat: „Republica de la Ploiești”, Falansterul, agentul secret Eminescu și umbra cărciumarului Caragiale

Lumea pitorească a Vechiului Regat al României ascunde, dincolo de poleiala feerică de epocă, și o mulțime de tragedii, precum lichidarea politică – dar și fizică! – a lui Eminescu sau plasarea lui Caragiale într-un con de umbră, ceea ce l-a determinat pe acesta să se autoexileze în Germania, sătul de „porcăriile” care i se regizau în țară.

Aici, „la Porțile Orientului, unde totul se trata cu o mare lejeritate”, s-au petrecut și incredibile farse istorice precum Republica de o zi din Ploiești anului 1870 sau utopia lui Tudorache Mehtupciu – falansterul „soților agronomi” de la Scăeni, confirmând și acestea *a rebours* teoria „formelor fără fond” care pare a caracteriza întreaga noastră epocă modernă.

Capitalele românilor și ale ținuturilor românești

În ciuda unor tentative din secolul XVI (între care cea a lui Mihai Viteazul, care a realizat, pentru scurt timp, o „uniune personală”), între perioada daco-getă a regilor antici Burebista și Decebal și Marea Unire din 1918, românii și strămoșii acestora au fost teribil de divizați vreme de aproape două milenii. Prinși la mijloc între interesele diferitelor Imperii, dar și lăsându-se, uneori, pradă unor interese mărunte, ei au trăit între hotarele mai multor formațiuni statale (cnezate, voievodate, ducate, principate etc.), toate aceste „Țări” având evoluții contradictorii și, adesea, ajungând să se lupte între ele fratricid pentru supremația regională. În acest context mai mereu însângerat, între Sarmizegetusa antică și Bucureștiul modern au existat o sumedenie de „capitale” mai mici sau mai mari, de „reședințe domnești” sau religioase gata să se devore – canibal – între ele. Istoria capitalelor ținuturilor românești istorice este bântuită, în fapt, de o succesiune de tragedii și situații imposibile...

Volumul XXXVII

Români fără țară: vlahii sud-dunăreni, goralii, volohii din Carpații Păduroși, deportații în Siberia și Kazahstan

Purtați de o soartă cruntă în toate colțurile lumii, românii nord- și sud-dunăreni au avut de înfruntat o serie incredibilă de provocări, de la deportări până la anularea identității naționale, prin asimilare forțată sau, uneori, chiar exterminare. Și astăzi rezistă, însă, grupări compacte de români în Balcani dar și în alte zone, precum, Polonia, Carpații Păduroși, Maramureșul istoric, dar și Kazahstan ori Kârgîhistan, dând în continuare lecții de demnitate și de supraviețuire.

Volumul XXXVIII

Locurile marilor bătălii și situri istorice ce trebuie cunoscute de români. Istorie și legende fantastice

Dincolo de festivismul propagandistic naționalist din diferite epoci, marile bătălii duse de români și de predecesorii acestora în ultimele două milenii, desfășurate pe teritoriile provinciilor istorice dar și, în contexte tragice, departe de casă, rămân adesea controversate greu de lămurit. Fie că am câștigat sau că am pierdut, pierderile omenești și, uneori, teritoriale au fost uriașe și, nu o dată, provocate de interesele meschine ale marilor puteri, chiar și atunci când acestea erau, teoretic, aliații noștri...

Volumul XXXIX

Goana după aur și petrol România – un Eldorado pierdut?

Dăruit cu imense bogății, pământul României a născut o mulțime de povești controversate și, chiar, tenebroase legate de exploatarea acestor resurse incredibile – aurul și petrolul, care efectiv le-au luat mințile unora, iar pe alții, nu puțini, i-au dus la pieire în chip tragic. Însă, dincolo de toată bogăția și toate nenorocirile pe care le-au adus, în decursul veacurilor comorile naturale ale României au scris și rescris istoria noastră în moduri greu de imaginat azi dar care, la vremea lor, au presupus râuri de sânge și valuri de deznădejde...

Volumul XL

Secretele Valahiei și poveștile ei tulburătoare Cneji și voievozi din Țara Românească – istorii fascinante

Primii cneji și mici voievozi din Valahia începutului de Ev Mediu ascund o sumedenie de enigme greu de descâlcit dar sunt și actorii principali ai unor evenimente extraordinare, care, într-un final spectaculos, au condus la crearea primului stat românesc unificat între Dunăre, Carpați și Marea Neagră. Pentru asta a fost, însă, nevoie de supunerea unui amalgam de populații și de înfruntarea valurilor succesive de năvălitori, care au trecut prin foc și sabie aceste ținuturi, ale căror conducători au găsit întotdeauna puterea lăuntrică de a rezista și de a renaște, dimpreună cu neamul lor complicat, pe pământurile pârjolite...

Orașele mici și mari care au dat României personalități care ne-au schimbat destinul ca națiune

De la Huși și Ștefănești la Iași, Craiova, Pitești și București – orașe văzute într-o cu totul altă lumină decât cea convențională, obișnuită, prin intermediul unor mari personalități: cinci oameni politici din secolele XIX și XX care nu au aproape nimic în comun dar care – fiecare în felul său – au marcat istoria noastră modernă și, în același timp, și-au scris și controversatele lor istorii personale, care au ca fundal orașe mici și mari ale României. Dincolo de momentele cu adevărat epocale pe care le-au însuflețit, rămân, însă, consemnate și iubirile, trădările, tentativele de crimă și, chiar, asasinatele care le-au marcat existența, pe care trebuie să încercăm să o privim fără prejudecăți...

Volumul XLII

Hanurile de altădată iubiri, chefuri, crime și povești tenebroase

Amoruri pătimase, comori bine ferecate, crime politice și jafuri odioase au marcat istoria locurilor de ospetie și petrecere din vechile târguri românești. Hanurile din vechime, construite – după modelul mănăstirilor catolice – cu zid de piatră, reprezentau în primul rând adevărate fortărețe ale comerțului. Pivnițele lor erau cele mai bune locuri pentru a ascunde documente, bani și alte valori, însuși domnitorul și boierii apelând deseori, în situații grele, la aceste tainițe. De regulă, hanurile vechi aveau în mijloc o curte mare împrejmuită de ziduri înalte și groase ce serveau pentru apărarea hanului, existând o singură intrare care în timpul nopții era închisă printr-o mare ușă de stejar, prevăzută cu drugi de fier și mai multe rânduri de încuietori...

Volumul XLIII

Aur, sânge și foc orasele romane care au supraviețuit mileniilor în România și în ținuturile românești

Civilizația romană pe teritoriul vechi Dacii și al regiunilor învecinate a creat o serie de așezări fortificate, care și-au continuat existența peste milenii, trecând printr-un vârtej de întâmplări tragice și ciudate, circumscrise goanei neîntrerupte după aur și alte bogății, războaielor devastatoare și calculelor politice complicate. Din acest puzzle istoric complicat nu se pot trage concluzii ferme, singura certitudine rămânând incredibila continuitate a poporului daco-oman nou format din contactul exploziv al celor două culturi și forțe militare. Această etnogeneză forțată violent a dus, apoi, la o formidabilă rezistență în fața tuturor năvălitorilor, chiar dacă adesea lupta s-a dus în condiții profund inegale...

Tanti Elvira & Cie. Cele mai originale personaje din istoria unor orașe aparent liniștite

• • • • •

Enigme neelucidate și întâmplări spectaculoase din marile orașe românești, rămase sub pecetea tainei

Clujul, Timișoara, Brașovul, Sibiu sau Bucureștii ascund o sumedenie de evenimente și întâmplări misterioase care pot servi ca bază a teoriei conspirației în diferite epoci și pe care, în general, istoriografia oficială le evită sau le mistifică propagandistic. O privire proaspătă asupra multor controverse astfel iscate arată că nimic nu e prea clar în acest puzzle istoric greu de aproximat care este România modernă, a cărei balcanizare continuă era condamnată încă de acum un veac. În egală măsură, însă, marile orașe românești scot la iveală în ultimele secole o serie incredibilă de adevărate miracole, care par a nutri în continuare speranțele pentru o altă devenire a acestei țări încă bântuite de fantezmele necrutătoare ale trecutului...

Colecția ISTORII SECRETE

prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Seria VATICAN

de Vladimir Duca

Deși o țară majoritar și tradițional ortodoxă, România a avut strânse legături cu Vaticanul și Papalitatea încă de la începutul Evului Mediu, când apăreau primele abații și, chiar, episcopii catolice pe teritoriul Țărilor Românești. Voievozii de altădată, aflați oficial sub jurisdicția religioasă a Patriarhului de la Constantinopole, nu au neglijat însă niciodată relațiile cu Sfântul Scaun, Ștefan cel Mare sau Mihai Viteazul fiind figuri exponențiale în acest sens. Iar românii au dat, în timp, nu puține nume importante ale catolicismului, Monseniorul Vladimir Ghyka fiind doar un exemplu.

După 1990, relațiile României cu Vaticanul au cunoscut o dinamică ecumenică sporită, dovadă fiind și vizita Papei Ioan Paul al II-lea la București în anul 1999, îmbrățișarea acestuia cu Patriarhul ortodox Teoctist fiind un moment de referință pentru refacearea unității creștinismului. Noua vizită a unui Suveran Pontif – Papa Francisc – nu face decât să confirme această dimensiune spirituală privilegiată.

Un proiect editorial

INTEGRAL

Volumul XLVI

Între „Societatea lui Iisus” și... fotbal Papa Francisc, un Suveran Pontif de tip nou

În 2013, după controversata decizie a Papei Benedict de a demisiona în urma scandalurilor de la Vatican (înmulțirea dezvăluirilor șocante despre abuzurile pedofile ale unor înalți prelați, transformarea băncii Sfântului Scaun într-o instituție care se ocupa cu spălarea banilor și scurgerile de informații confidențiale), Conclavul cardinalilor electori alegea un nou Papă absolut surprinzător în persoana lui Jorge Bergoglio, un italo argentinian din Buenos Aires, primul Papă iezuit din istorie, însă un cleric cu totul aparte, un om de o mare simplitate și demnitate, care respinge prin tot ceea ce face luxul și ipocrizia, angajându-se să recâștige credibilitatea Bisericii într-un secol al marilor schimbări ale Umanității...

Volumul XLVII

Ioan Paul al II-lea – de la atentatul lui Mehmet Ali Ağca la controversatele istorii ale unui Papă cu rădăcini românești

Dacă pe străbunicul Papei cu sânge polonez îl chema, într-adevăr, Voicilă (nume din care a fost derivat apoi Wojtyła), el având astfel și o cîtimă de sânge românesc, este doar unul dintre secretele fostului Suveran Pontif, care și-a întrebat cândva un oaspete primit în audiență... *Ce mai face România noastră?*

Viața și opera primului și, până acum, singurului Papă slav venit din Est, considerat excesiv de conservator de unii dar și mult prea liberal de alții, ascund un ghem de controverse și mistere, între care unul este și miracolul săvârșit de Maica Domnului în 1981, când aceasta a deviat cu o mână invizibilă traiectoria gloanțelor ucigașe, salvând viața celui mai longeviv ocupant al Sfântului Scaun din epoca modernă...

Volumul XLVIII

Codul Da Vinci istoria fascinantă a papalității, de la misterele trecutului la enigmele moderne

Literatura a fost întotdeauna fascinată de istoria ascunsă a Sfântului Scaun și a oferit adesea interpretări surprinzătoare, care, la adăpostul convenției ficțiunii, au indus ideea că oricând s-ar putea verifica și în realitate, sub mantiile de purpură ale înalților ierarhi ascunzându-se o mulțime de secrete tulburătoare, a căror dezvăluire poate zdruncina oricând temeliile credinței creștine...

Volumul II

Papalitatea, Transilvania și Principatele Dunărene – un mileniu de istorie controversată

Războaiele religioase au zguduit Țările Române începând din Evul Mediu și până astăzi, în diferite forme, inclusiv revolte armate, ortodocșii fiind opuși catolicilor dat și reformatilor calviniști, românii ortodocși luptând cu românii greco-catolici, iar comuniștii prigonind Biserica Catolică Unită cu Roma între 1948 și 1989, iar după aceea greco-catolicii acționând în justiție Biserica Ortodoxă Română în chestiunea lăcașurilor de cult neretrocedate. Iar Suveranii Pontifi au intervenit de fiecare dată...

Catholicismul în România – dincolo și dincoace de statistici; Corespondența Sfântului Scaun cu „Atletul lui Hristos”, conflictul cu ortodoxia și alte evenimente dintr-un mileniu de istorie; Evul Mediu catolic și Țările Române – o istorie complicată influențată și de nevestele pătimișe ale unor domnitori; Conflictele religioase din Transilvania – ortodocși, calvini și catolici vs. Bule Papale și Diplome Leopoldine; Răscoala călugărului Sofronie de la Cioara și riposta barbară a generalului Buccow, care a dărâmat cu tunurile biserici și mănăstiri românești; Contradicțiile uniunii cu Biserica Romano-Catolică; Monseniorul Ghika, „un aristocrat în Gulagul Valah”

Cruciadele și Vaticanul – de la legendele cavalierești la epoca digitală

Pornite inițial ca „războaie sfinte” la inițiativa Papei Urban al II-lea la sfârșitul secolului al XI-lea, cele opt Cruciade au devenit în timp expediții militare de cucerire și surse de importante venituri pentru diferiții lor conducători, deși aureola romantică a nobililor cavaleri ce apărau idealurile catolicismului nu a dispărut niciodată, numărul uriaș de victime justificând-o la alibi. Evul Mediu a constituit scena ideală a tuturor manipulărilor posibile, inclusiv peste timp, căci, de pildă, astăzi unii vor să justifice ofensiva teroristă a fanaticilor islamaști ca pe o consecință întârziată a exceselor de atunci ale creștinilor și ale mercenarilor angajați de aceștia, ale căror „fapte de arme” nu au avut întotdeauna de-a face cu dezideratele credinței...

„Ce-i mâna pe ei în luptă?” – 10 milioane de morți greu de explicat de către Papalitate; Războaiele sfinte între ciudățenii și absurdități. De la canibalism la „Cruciada copiilor”; Ordinele militare ale călugărilor catolici: Templierii, Ioaniții, Teutonii – primele corporații multinaționale; Richard „Inimă de Leu”, Barbarossa, Saladdin și alți protagoniști din „Cruciada Vedetelor”; Răzbunarea teroriștilor islamici de azi.

Sfântul Scaun între misterele lumești și teoria conspirației

Nu puține sunt misterele Vaticanului din timpul veacurilor dar și din contemporaneitate: poveștile așa-zicând reale sună, adesea, chiar mai complicat și, aparent, mai fantezist decât intriga din *Codul lui Da Vinci* al lui Dan Brown sau decât scenariile conspiraționiste reiterate de unele website-uri de nișă. De la scara păcatelor lumești la evenimente fantastice ce presupun existența unor personaje din alte lumi sau de la paginile îngălbenite de vreme ale tomurilor din biblioteca inaccesibilă a Sfântului Scaun la extrasele de cont controversate ale Institutului de Opere Religioase – se ridică atâtea și atâtea semne de întrebare. Iar recenta tragedie de la Notre Dame vine să adauge altele!

Secretele istorice în arhivele secrete ale Sfântului Scaun: soția lui Isus, extraterestrii, Pergamentul Chinon, Hitler, Holocaustul; Comerțul cu indulgențe și Reforma lui Martin Luther; Scandalurile financiare: Banca Vaticanului sau „Institutul pentru opere religioase”; Mafia și masoneria – legăturile de taină ale „Bancherului lui Dumnezeu”; Orgii cu homosexuali și droguri; Notre Dame – cea mai mare afacere din istoria catolicismului

Figuri memorabile ale Papalității – Legende și controverse

Cei 265 (sau 266?) de Suverani Pontifi recunoscuți de Biserica Catolică alcătuiesc o paradigmă complexă și controversată a însăși diversității umane, reunind laolaltă sfinți martiri și păcătoși notorii, adolescenți perversi și înțelepți venerabili, personaje obsedate de putere și simboluri ale demnității și umilinței, ariviști lacomi care n-au ezitat să facă niciun compromis (inclusiv să-și vândă, la propriu, tiara papală!) și părinți spirituali care au îndrumat mulțimile pe calea pioșeniei și a Credinței ș.a.m.d.

Papi care au schimbat Istoria... în fel și chip! De fapt, câți Suverani Pontifi au existat cu adevărat?; Cea mai mare controversă din istoria Sfântului Scaun: Papesa care a născut la Roma, după slujbă, în timpul unui pelerinaj; Familia Tusculo și cele șapte mandate papale ale ei; Pontiful care l-a încoronat pe Napoleon și care a supraviețuit încercărilor de suprimare ordonate de acesta; Neprihănita zămislire a Fecioarei Maria și legendele urbane despre controversatul Pius al IX-lea; Un ocupant al Sfântului Scaun la vârsta de 93 de ani!; Lista cronologică a Suveranilor Pontifi.

**Ce a pierdut și ce a câștigat România în perioada
1877 – 1918. De la Războiul de Independență
la Războaiele Balcanice și epopeea contradictorie
a Primului Război Mondial**

Istoria poate fi cumplit de nedreaptă și, chiar, adesea, parșivă în momentele de aparent triumf! Ceea ce câștigă apoteotic pe câmpul de bătălie, făcând sacrificii uriașe, poate fi iremediabil umbrit de ceea ce pierzi – fără nicio explicație logică – la masa de negocieri de după victorie. S-a întâmplat și cu tânărul stat român acest lucru, încă de la înființarea sa într-o primă formă unitară la jumătatea veacului al XIX-lea, iar conjuncturile istorice ulterioare au făcut ca situația să se repete dramatic, succesiv...

O istorie ciudată și atât de nedreaptă în momentele de triumf. Dobrogea, cadoul otrăvit al Rusiei Țariste după 1877? Alianța secretă care n-a produs nimic... decât posibila sinucidere (doar politică?) a Regelui Carol I; Cadrilaterul câștigat și pierdut fără a trage un foc de armă; Marea Unire din 1918 și Marea Schismă din societatea românească: ardeleni vs. regăteni.

Boieroaice, jupânese și domnițe de poveste

...Se dovedește că, într-o țară și o istorie a bărbaților, centrate în mod tradițional falocratic, femeile au decis, adesea, soarta politicii naționale dar și destinul celor mai importante familii autohtone. Aceste jupânese și domnițe de poveste au țesut cele mai perverse intrigi și au jonglat incredibil cu averile sărmanilor bărbați, care își închipuiau în van că ei ar deține frâiele puterii, dar care, în realitate, erau dominați autoritar nu doar în pat ci și pe scena socială...

Sfârșitul tragic al marilor personalități politice și culturale interbelice

Epoca dintre cele două Războaie Mondiale a fost pentru România una extrem de agitată și, chiar, la nivelul clasei politice, teribil de însângărată. Mai ales în timpul domniei de un deceniu a Regelui Carol al II-lea (1930-1940), care, după ce, în 1925, își anunțase renunțarea la calitatea de Principe Moștenitor pentru a se dedica pasiunii sale pentru amanta Elena Lupescu (alintată „Duduia”) peste cinci ani îl va detrona, totuși, pe fiul său minor, Mihai I, pentru a se urca pe tronul de la București, vor avea loc numeroase asasinate politice care vor compromite echilibrul acestei noi puteri regionale apărute în Răsăritul Europei după Primul Război Mondial. Sfârșitul conflagrației aduce, însă, o altă serie de morți suspecte în rândul figurilor exponențiale ale țării...

O crimă politică nedovedită: Take Ionescu și o porție de stridii otrăvite; Regele Ferdinand, ucis de cancer și de durerea renunțării la succesiune a Principelui Carol, fugit la Paris cu Elena Lupescu; Regina Maria – agonia celei mai importante femei din istoria modernă a României. Teribila răzbunare a fiului ei; Corneliu Zelea Codreanu – Căpitanul omorât de soldați la Tâncăbești; Un atentat grotesc anunțat în direct la Radio, în timpul Valsului Imperial – moartea premierului Armand Călinescu; Complicitatea lui Carol al II-lea la lichidarea de către un commando legionar a lui I.G. Duca; Nicolae Iorga executat în stil mafiot

Filosoful-playboy Nae Ionescu asasinat din rațiuni politice. Cella Delavrancea pe lista suspectilor!; Liviu Rebreanu – grav bolnav, piere de glonțul tras de un militar (român sau sovietic?) pe 1 septembrie 1944?; Un ultim omagiu adus de un ofițer pe nume... Ceaușescu; Mihail Sebastian și camionul care l-a călcat pe „ucenicul Diavolului”; „Davai ceas, davai moșie,/ Asta nu-i tovărășie...” Constantin Tănase – mult prea incomod pentru rușii care ocupaseră România.

ESOTERICA

Dincolo de istoria oficială, România mai are și o istorie misterioasă, greu de înțeles, care se sustrage logicii comune a cotidianului și „amenință” să o trimită în alte dimensiuni, accesibile doar marilor inițiați. Câte Români există și către ce alte universuri magice ne poartă aceste revelații esoterice?

Știința și rațiunea s-au împotmolit mai de fiecare dată și nu au reușit să formuleze răspunsuri satisfăcătoare, coerente, pentru aceste întrebări, care se dovedesc în continuare, unele, teribil de chinuitoare. Aceste enigme și veritabile capcane ale minții ar merita, poate, și alt destin decât cantonarea lor în sfera lui „Imposibil! Așa ceva nu există...”.

Să încercăm să deslușim măcar o parte dintre tâlcurile ascunse ale unor fenomene aparent inexplicabile!

Un proiect editorial

INTEGRAL

COLECȚIA **HAZ DE NECAZ**

Arta supraviețuirii prin umor la români

Dintotdeauna, românul a supraviețuit tuturor vicisitudinilor istoriei făcând și spunând bancuri. Veneau turcii, inventa un banc cu turcii. Veneau rușii, făcea bășcălie cruntă de ruși. Veneau comuniștii la putere, îi lua la mișto (asumându-și riscurile de rigoare și, adesea, suportând din plin consecințele poantelor lui politice).

Și, deloc în ultimul rând, românul a știut mereu să râdă de sine. Dacă Umorul este tatăl lui, mamă îi este Autoironia!

Iar Bulă, dincolo și dincoace de evidenta paronimie – sau, poate, tocmai de aceea! – rămâne cel mai puternic erou național atemporal. Acest personaj mitologic și-a băgat-O în tot ceea ce l-a chinuit peste vremuri!

*Bancuri, poante și șopârle culese
de Toma Catargiu*

SECOLUL XX

20 DE MISTERE ESENȚIALE

Istoria nu mai este demult, pentru nimeni, ceea ce scrie în manualele de istorie sau, în orice caz, nu doar ceea ce consemnează, părtinitor, acestea.

Atât de aproape de noi dar atât de departe de... adevăr, Secolul XX a fost, poate, cel care a născut cele mai mari mistificări istorice și cel în care istoria nu a fost doar trunchiată și „coafată” pe ici, pe colo, prin părțile mai mult sau mai puțin esențiale, ci chiar de-a dreptul amputată neconcesiv, deformată grotesc și mistificată grosolan, în slujba unei ideologii totalitare sau a alteia, a unui dictator sau a unui grup de interese oculte, dominând din înălțimile puterii absolute o țară, un popor, un grup etnic, cultural sau lingvistic, un continent sau însăși Planeta!

O propagandă bine hrănită de fonduri secrete, de proveniență incertă dar de dimensiuni colosale, a tratat majoritatea demistificărilor drept ridicole „teorii ale conspirației”, niște biete gogorițe scornite de niște oameni aflați într-o avidă căutare a senzaționalului.

Cred că a sosit timpul să încercăm să punem în ordine o multitudine de informații disparate și fragmentare pentru a încerca să reclădim, dintr-un *puzzle* ciudat, istoria adevărată a veacului trecut!

Jakob Van Eriksson

**O colecție
INTEGRAL**

Fără a fi neapărat niște sfinți – dimpotrivă, chiar, poveștile lor de viață având episoade cât se poate de discutabile – acești antreprenori români de acum un secol se numără printre industriașii și oamenii de afaceri care, efectiv, au schimbat fața României, conducând-o către modernitate. Istoria, însă, a fost teribil de nedreaptă cu ei, rezervându-le finaluri tragice – exil, sărăcie lucie, persecuții politice, infarct sau închisoare, o lungă perioadă numele lor fiind șters, la propriu, de pe frontonul edificiilor pe care le înălțaseră înainte vreme...

**Dumitru Marinescu-Bragadiru,
cel mai mare berar român din istorie**

**De la Huși în New Jersey, călătoria „locomotivei industriei
românești” – Nicolae Malaxa**

**Max Auschnitt, peste timp – între partidele de poker
cu Carol al II-lea și... palatul poleit cu aur al lui Gigi Becali**

**Sfârșitul tragic al lui Dumitru Mociorniță –
„Regele Pantofilor” de altădată**

**Bănățeanul Jacob Muschong și milioanele făcute din cărămizi,
care au dus la infarctul unui bărbat în putere**

**Ion Gigurtu și povestea secretă a Societății „Mica”
și a aurului românesc în perioada interbelică**

**Cum a ajuns cerșetor Barbu Drugă,
milionarul oltean de la Cetate și proprietarul
cele mai performante mori din Europa Răsăriteană**

19.99 lei

INTEGRAL
eintegral.ro

